

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

RAPPORT 2022:13

God bebyggd miljö

- fördjupad utvärdering av
miljökvalitetsmålet

Titel: God bebyggd miljö
Rapportnummer: 2022:13
Utgivare: Boverket, oktober, 2022
ISBN pdf: 978-91-89581-11-1
Processnummer: 3.4.1
Diarienummer: 3435/2021

Rapporten finns i pdf-format på Boverkets webbplats: www.boverket.se
Alternativa format kan beställas från Boverket.
E-post: publikationsservice@boverket.se
Telefon: 0455-35 30 00
Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Förord

Boverket har genom förordning (2022:208) med instruktion för Boverket i uppgift att samordna uppföljning, utvärdering och rapportering i fråga om miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö, ett av 16 miljö kvalitetsmål som antagits av riksdagen. Boverket ska i arbetet rapportera till Naturvårdsverket, och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

Denna rapport är en målvis analys av förutsättningarna för God bebyggd miljö. Rapporten är ett underlag till Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljömålen, som överlämnas till regeringen i januari 2023. Rapporten har tagits fram av en projektgrupp på Boverket bestående av Agata Bar-Nilsson, projektledare, samt Yvonne Egnér, Christer Idström och Johan Kilberg.

Karlskrona oktober 2022

Anders Sjelvgren
generaldirektör

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
1 Inledning och läsanvisningar.....	6
2 Uppföljning av miljötillstånd och miljöarbete.....	8
2.1 Miljötillstånd.....	8
2.2 Miljöarbete.....	32
2.3 De centrala problemen för målet	52
3 Analys av förutsättningar och orsaker till situationen för målet	
56	
3.1 Aktörer, drivkrafter och beteenden	56
3.2 Centrala styrmedel och åtgärder samt deras effekter på miljötillståndet.....	60
3.3 Övrig påverkan.....	68
3.4 Osäkerheter	69
3.5 Sammanfattande tabell.....	70
3.6 Sammanfattande gapanalys	71
3.7 Andra aspekter av målet	74
4 Bedömning av om målet nås	75
4.1 Bedömning av måluppfyllelse	75
5 Prognos för utveckling – hur långt räcker åtgärdsarbetet? ...	76
5.1 Utveckling av miljötillståndet till 2030	76
5.2 Utvecklingen av miljötillståndet på längre sikt, efter 2030	80
6 Behov av styrmedel och åtgärder – vad krävs för att målet ska nås?.....	82
6.1 Hållbar bebyggelsestruktur	82
6.2 God inomhusmiljö	84
6.3 Resursanvändning och cirkularitet.....	84

Sammanfattning

Miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö är ett komplext mål som omfattar många olika aspekter av den byggda miljön. Tillståndet är beroende av de tidigare och pågående satsningarna samt av hur trenderna i omvärlden utvecklas framöver.

Miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö är inte uppnått och kommer inte nås till 2030 med dagens förutsättningar.

Utvecklingen för målets miljö tillstånd fram till 2030 bedöms vara neutral. Detta innebär att det inte går att se en tydlig riktning för utvecklingen i miljön nu eller till 2030. Utvecklingen för målets olika aspekter går åt olika håll. Utvecklingen i miljö tillståndet är negativ för bland annat tätortsnära grönytor, infrastruktur, kulturmiljövärden och bullerstörning hos människor. Flera statliga satsningar genomfördes under de senaste fyra åren, bland annat vägledning för ekosystemtjänster och grönplanering, god gestaltad livsmiljö och god inomhusmiljö som på sikt kan bidra positivt till målet. Det är dock oklart när dessa får genomslag i miljön eller hur långt de räcker.

Å andra sidan är våra byggnader allt mer energieffektiva, bygg- och fastighetsbranschens utsläpp av växthusgaser, kväveoxider samt total energi-användning minskar över tid. Satsningar på en mer effektiv användning av energi och resurser på nationell och EU nivå kan bidra framöver till en snabbare utveckling för målet.

Det behövs insatser från alla delar av samhället – nationella och regionala myndigheter, kommuner, näringsliv och andra aktörer. Arbetet för en god bebyggd miljö måste präglas av helhetsperspektiv och långsiktighet, eftersom det är många aspekter att ta hand om och många olika aktörer som behöver samverka för att driva utvecklingen åt rätt håll.

1 Inledning och läsanvisningar

Denna utvärdering följer Naturvårdsverkets anvisningar och omfattar fem huvuddelar: redovisning av miljötillståndet och miljöarbetet, analys av aktörer och styrmedel, bedömning av om målet nås, prognos för utveckling, samt behov av styrmedel.

Regeringen har fastställt miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och dess preciseringar som nedan:

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

Miljö kvalitetsmålet tio preciseringar:

- **HÅLLBAR BEBYGGELSESTRUKTUR**

En långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur har utvecklats både vid nylokalisering av byggnader, anläggningar och verksamheter och vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse samtidigt som byggnader är hållbart utformade.

- **HÅLLBAR SAMHÄLLSPLANERING**

Städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd är planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor.

- **INFRASTRUKTUR**

Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs- och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hän-syn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet.

- **KOLLEKTIVTRAFIK, GÅNG OCH CYKEL**

Kollektivtrafiksystem är miljöanpassade, energieffektiva och tillgängliga och det finns attraktiva, säkra och effektiva gång- och cykelvägar.

- **NATUR- OCH GRÖNOMRÅDEN**

Det finns natur- och grönområden och grönstråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.
- **KULTURVÄRDEN I BEBYGGD MILJÖ**

Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.
- **GOD VARDAGSMILJÖ**

Den bebyggda miljön utgår från och stöder människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur.
- **HÄLSA OCH SÄKERHET**

Människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radon-halter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.
- **HUSHÅLLNING MED ENERGI OCH NATURRESURSER**

Användningen av energi, mark, vatten och andra natur-resurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt för att på sikt minska och att främst förnybara energikällor används.
- **HÅLLBAR AVFALLSHANTERING**

Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

2 Uppföljning av miljötillstånd och miljöarbete

2.1 Miljötillstånd

2.1.1 Hållbar bebyggelsestruktur och hållbar samhällsplanering

Dagens bebyggelsestruktur har byggts upp genom decennier och sekler av olika planeringsideal och normer. Den har påverkats av befolkningsutvecklingen och ändrande beteenden och trender. Klimatförändringar och motåtgärder har blivit en allt större påverkansfaktor på den befintliga och framtida bebyggelsestrukturen.

2.1.1.1 Befolkningsutveckling

År 2021 bodde nära 90 procent av den svenska befolkningen eller drygt 9,1 miljoner i en tätort.¹ Enbart sedan 2018 har tätortsbefolkningen ökat med 191 000 personer, eller drygt två procent.² För 200 år sedan var det i stort sett omvänt – då bodde 90 procent av Sveriges befolkning på landet. Urbaniseringstakten har dock mattats av, redan år 1970 bodde 81 procent av den svenska befolkningen i tätorter.³

Drygt en tredjedel av befolkning bor i någon av de större tätorterna (med 100 000 eller fler invånare). Hur stor andel kommuninvånare som bor i en tätort varierar mellan länen och ännu mer mellan kommunerna. Det finns nio kommuner i Sverige där samtliga invånare bor i en tätort. Åtta av dessa återfinns i Stockholms län och den nionde är Malmö stad. På andra sidan skalan finns kommuner som Berg, där 37 procent bor i en tätort, samt Bjurholm (42 procent) och Ydre (44 procent).⁴

En förändring som skett under en längre period, och som förstärkts under pandemin, är att storstadsregionerna verkar ha tappat i boendattraktivitet medan pendlingskommuner utanför större städer, mindre orter och landsbygdskommuner ökat i attraktivitet, sett till hur flyttströmmarna gått. Mindre städer har sett en positiv utveckling av flyttnettot sedan 2016 med en än starkare trend under de senaste åren. Landsbygdskommuner med besöksnäring har också sett en positiv utveckling. Utvecklingen för övriga landsbygdskommuner har också gått uppåt, även om de fortfarande har ett negativt flyttnetto.

---

¹ Sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare enligt SCB:s definition.

² SCB, 2022. Förtätning och utglesning av tätorter, befolkning efter tätortens basår och storleksklass tätort. Länk: [Folkmängd per tätort efter tätort, Basår tätortsgräns och år. PxWeb \(scb.se\)](#) (Hämtad den 12.06.2022)

³ SCB, 2015. Urbanisering – från land till stad. Länk: [Statistikskolan: Urbanisering – från land till stad \(scb.se\)](#) (Hämtad den 21.05.2022)

⁴ SCB, 2022. Tätorter i Sverige. Länk: [Tätorter i Sverige \(scb.se\)](#) (Hämtad 22.09.2022)

Trosa var den kommun som hade högst flyttnetto i relation till sin befolkningsmängd under 2020 och 2021, följt av Österåker, Enköping Norrtälje och Strängnäs. Det är kommuner som alla ligger strategiskt bra till i en stark arbetsmarknadsregion. Här återfinns också sommarstäder och vintersportorter som Båstad och Åre.⁵

Undersökningar under pandemin har visat att boendepreferenserna ändrats – framför allt fler vill bo större än tidigare, vilket kan förklaras av att många arbetat hemma under pandemin. Flera undersökningar har visat en tydlig preferens för att kunna ha ett arbetsrum i bostaden, men tillgång till trädgård och närhet till grönområden och natur är också faktorer som blivit viktigare. Sweco konstaterar i sin rapport att förändringarna i boendepreferenser kan förklara flyttmönstren under pandemin: flyttströmmarna har gått till platser med utbud av mer överkomliga villor som har nära till såväl natur som lokala arbetsmarknadskärnor.⁶

2.1.1.2 Markanvändning

Den bebyggda marken utgör cirka tre procent av Sveriges totala landyta. Den bebyggda marken har ökat med 2 procent, eller 23 000 hektar mellan 2015 och 2020. Andelen bebyggd mark varierar i landet från nästan 14 procent i Stockholms län till under en procent i Norrbotten.

38 procent av arealen bebyggd mark utgörs av transportinfrastruktur, följt av bostäder (36 procent) 2020. Arealen mark för bostäder är även den kategori som har ökat mest inom bebyggd mark mellan 2015 och 2020.⁷ Småhus står för majoritet av mark med bostäder, medan hyres- och flerbostadshusen står för sju procent av markytan som används för bostäder.⁸

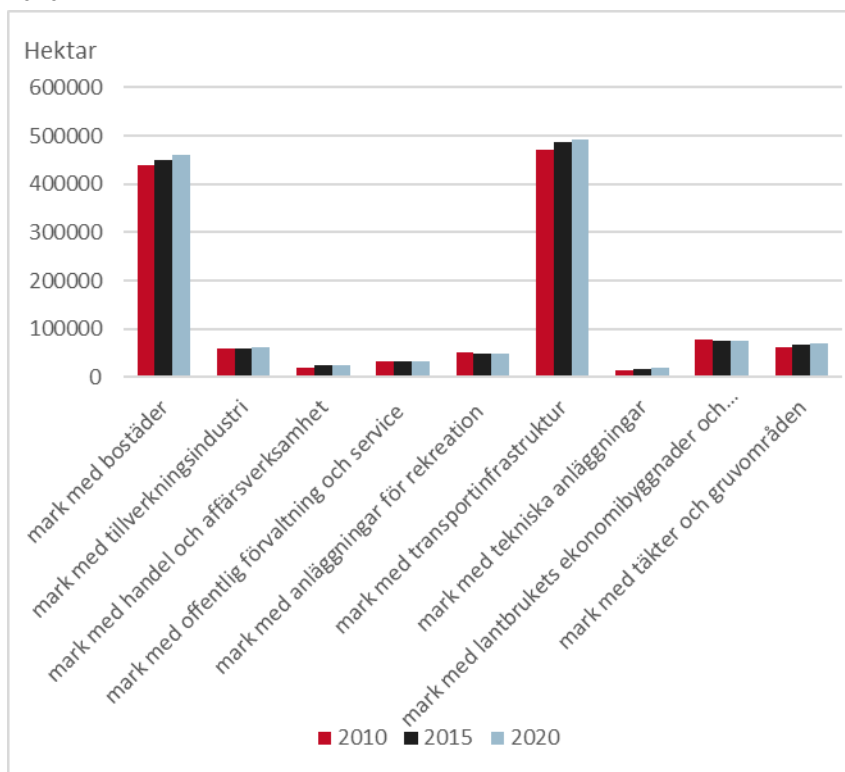
⁵ Sweco, 2021. Sveriges nya geografi: pandemins flyttmönster (2021:24). Länk: [SNG_2021_final.pdf \(sweco.se\)](#) (Hämtad den 22.09.2022)

⁶ Sweco, 2021. Sveriges nya geografi: pandemins flyttmönster (2021:24). Länk: [SNG_2021_final.pdf \(sweco.se\)](#) (Hämtad den 22.09.2022)

⁷ SCB, 2022. Bebyggd och anlagd mark efter region och markanvändningsklass. Statistik. Länk: [Bebyggd och anlagd mark efter region och markanvändningsklass. Vart 5:e år 2010 - 2020. PxWeb \(scb.se\)](#) (Hämtad 22.09.2022)

⁸ SCB, 2019. Markanvändning i Sverige. Sjunde utgåvan. Länk: [Markanvändningen i Sverige \(scb.se\)](#) (Hämtad 12.06.2022)

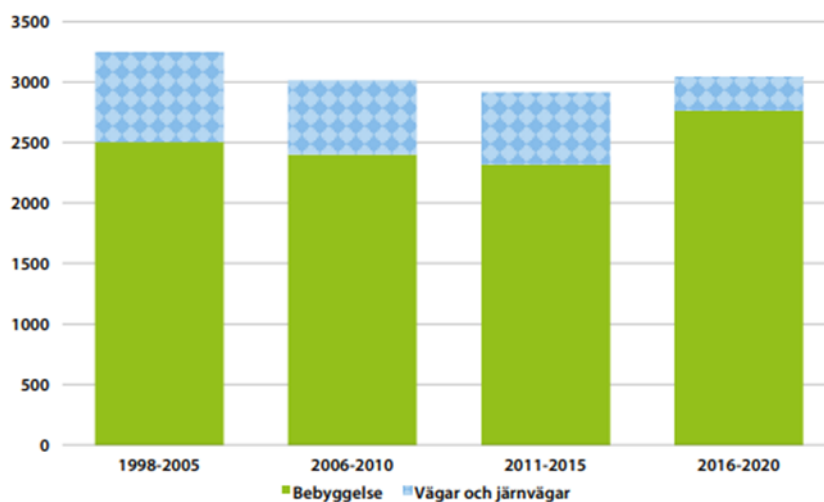
Figur 1. Förändring i bebyggd mark efter olika typer av markanvändning 2010–2020

Källa: SCB, 2022

Husbyggnad och infrastruktur (vägar och järnvägar) har bidragit med exploatering av 3 045 ha jordbruksmark under perioden 2016–2020. Detta är en ökning med 129 ha jämfört med tidigare period (2 916 ha under 2011–2015).

Figur 2. Exploatering av jordbruksmark över tid, efter typ av exploatering, i hektar.

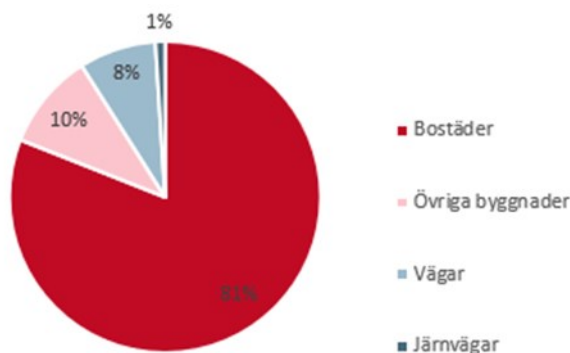
Källa: Jordbruksverket, 2021

Resultaten visar att fördelningen mellan olika typer av exploatering har förändrats, där andelen väg och järnväg har minskat i förhållande till bebyggelse, (till 10 procent jämfört med 20 procent tidigare). Som en följd av det ökade bostadsbyggandet har arealen som exploaterades genom bebyggelse ökat från cirka 2 400 hektar under perioden 2011–2015 till cirka 2 750 hektar under perioden 2016–2020. En majoritet av exploateringen av jordbruksmark sker inom eller i närheten av tätorter. Analysen visar att 35 procent av exploateringen sker inom tätorter, och 32 procent inom en kilometer från tätortsgränsen.

Under perioden 2016–2020 färdigställdes sammanlagt 251 682 lägenheter i flerbostadshus och småhus, en kraftig ökning jämfört med perioden 2011–2015, då det färdigställdes 139 049 lägenheter i flerbostadshus och småhus. Nästan hela ökningen återfinns i flerbostadshusbeståndet – av de knappt 113 000 fler bostäder som kom till under den senare perioden var närmare 98 000 lägenheter i flerbostadshus. Andelen småhus minskade därigenom från 31 procent perioden 2011–2015 till blott 23 procent 2016–2020. Detta är en låg siffra sett också över längre tid: mellan millennieskiftet och år 2020 låg småhusandelen på knappt 32 procent.⁹

Bostäder är liksom tidigare perioder den kategori som utgör högst andel av den exploaterade jordbruksmarken, cirka 81 procent. Av dessa är det friliggande småhus som står för den absolut största posten. Fördelningen är relativt jämn över landet.¹⁰

Figur 3. Fördelning mellan olika typer av exploatering på jordbruksmark

Källa: Jordbruksverket, 2021

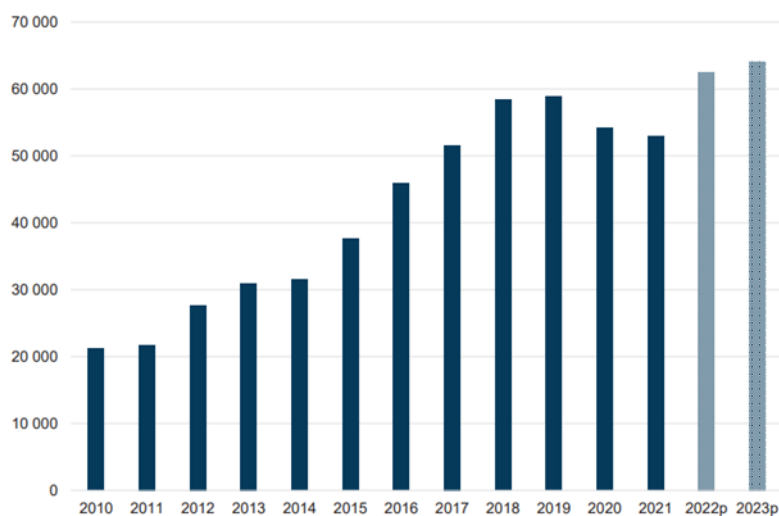
Bostadsbyggande och rivning

⁹ SCB, 2022. Antal färdigställda lägenheter i flerbostadshus resp. småhus. Statistik. Länk: [Antal färdigställda lägenheter i flerbostadshus resp. småhus \(scb.se\)](https://www.scb.se/antall-fardigstallda-lagenheter-i-flerbostadshus-och-smahus) (Hämtad den 22.08.2022)

¹⁰ Jordbruksverket, 2021. Exploatering av jordbruksmark 2016–2020. Länk: [Exploatering av jordbruksmark 2016-2020 - Jordbruksverket](https://www.jordbruksverket.se/exploatering-av-jordbruksmark-2016-2020) (Hämtad den 12.06.2022)

Bostadsbyggandet ligger på en fortsatt hög nivå, vilket beror på den starka efterfrågan. Boverket har i sin analys av bygg- och bostadsmarknaden bedömt att det framöver behöver tillkomma 63 400 nya bostäder

Figur 4. Antal färdigställda bostäder 2010–2021 samt prognos 2022 och 2023

Källa: Boverkets indikatorer 2022:1

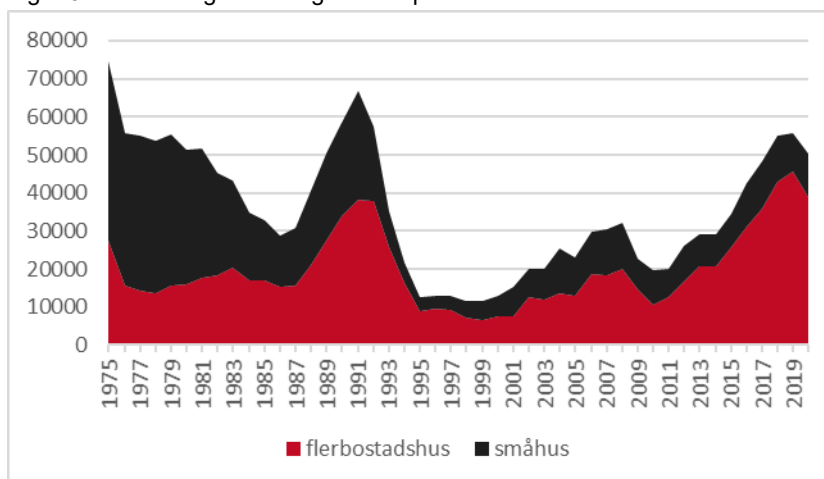
årligen under perioden 2022–2030 för att svara dels mot förväntad befolkningstillväxt, dels mot det latenta behov av bostäder som byggts upp under de senaste 15 åren, detta eftersom bostadsbyggandet legat på en lägre nivå än befolkningstillväxten.¹¹

Byggtakten varierar i landet. Antalet påbörjade bostäder har ökat framför allt i Stormalmö och bland större kommuner utanför storstadsregionerna, medan byggtakten varit i stort sett oförändrad i Storstockholm och Storgöteborg under de senaste fyra kvartalen. Bostadsbyggandet domineeras av hyresrätter i flerbostadshus – år 2021 påbörjades cirka 34 000 hyresrätter och 21 000 bostadsrätter i flerbostadshus, 400 äganderätter samt 13 600 småhus eller totalt 69 000 bostäder. Boverkets prognos är att det färdigställdes cirka 62 000 bostäder under 2021. Byggtakten för samtliga hustyper förutspås minska framöver, småhusen i mindre utsträckning än lägenheter i flerbostadshus. Boverket räknar med att det färdigställs cirka 62 000 bostäder under 2022 och 64 000 bostäder under 2023. Kraftigt stigande inflation, energipriser och byggkostnader gör dock prognosen osäker.¹²

¹¹ Boverket 2022. Boverkets indikatorer 2022:1. Analys av utvecklingen på bygg- och bostadsmarknaden med byggprognos. Länk: [Boverkets indikatorer - Nummer 1 - Juni 2022](#) (Hämtad den 12.06.2022)

¹² Boverket 2022. Boverkets indikatorer 2022:1. Analys av utvecklingen på bygg- och bostadsmarknaden med byggprognos. Länk: [Boverkets indikatorer - Nummer 1 - Juni 2022](#) (Hämtad den 12.06.2022)

Figur 5. Antal färdigställda lägenheter per år

Källa: SCB, 2022

2.1.1.3 Klimatförändringar

Risken för ras, skred, erosion och översvämning påverkar Sveriges kommuner i olika utsträckning. I vissa kommuner finns stora områden som kan hotas, i andra är riskområdena mindre. Inom områdena varierar det också med vilka verksamheter som drabbas eller hur stor befolkning och hur mycket bebyggelse som kan påverkas. MSB och SGI har identifierat tio nationella riskområden för ras, skred, erosion och översvämning från havsvatten och vattendrag. För flera av de identifierade riskområdena finns förutsättningar för kombinerade risker och därmed också potential för mer allvarliga konsekvenser i form av till exempel kaskadeffekter.¹³

Flera mer tätbebyggda tätorter har redan idag problem med värmeböljor som väntas öka över tid. Risken för värmeproblem i städerna och tätorterna ökar i takt med ökande andel hårdgjorda ytor och minskande andel grönyta, vilket kommer förstärkas av effekten av ett förändrat klimat. Även torka är ett ökande problem som drabbar framför allt sydöstra Sverige. Bristfällig tillgång till vatten kan på sikt vara ett hinder för exploatering i de utsatta områdena. Den ställer även höga krav på kommunerna att säkra vattenförsörjningen.

2.1.1.4 Kärnindikator Bostäder i kollektivtrafikhärlägen.

Under 2017–2020¹⁴ har andelen nybyggda bostäder i kollektivtrafikhärlägen legat på lite drygt 80 procent i genomsnitt i Sverige. Genomsnittet ligger högt på grund av att de flesta bostäder tillkommer i storstadsölen där kollektivtrafiken är välutvecklat. Dessutom är det ofta flerbostadshus, det vill säga flera bostäder på samma yta, som byggs i de mer centrala, kollektivtrafikhärlägen. Det finns dock stora regionala skillnader. Under

¹³ SGI, 2021. Riskområden för ras, skred, erosion och översvämning. Redovisning av regeringsuppdrag enligt regeringsbeslut M2019/0124/KI. Länk: [Riskområden för ras, skred, erosion och översvämning \(sgi.se\)](https://www.sgi.se/rapporter/riskomraden-for-ras-skred-erosion-och-oversvamning) (Hämtad den 12.06.2022)

¹⁴ OBS att 2020 är senaste tillgängligt data. Det finns en fördröjning på två år i statistiken på grund av metodiken för framtagande av data.

perioden har åtta län legat på över 80 procent och alla låg över 60 procent. 2020 hade Stockholms och Södermanlands län över 90 procent av nya bostäder i kollektivtrafknära lägen. Det finns även län där denna andel varierar stort från år till år, som till exempel Blekinge, där andelen först minskat med 48 procentenheter mellan 2018 och 2019 för att sedan öka med 43 procentenheter år 2020. Dessa variationer beror till stor del på hur mycket det byggs i länet generellt, den befintliga bebyggelsestrukturen i länet och hur utbyggd kollektivtrafiken är, men även på var de nya bostäderna lokaliseras.¹⁵

2.1.2 Infrastruktur

En fungerande infrastruktur är en grundförutsättning för hållbar bebyggelsestruktur och god livsmiljö.

2.1.2.1 Infrastrukturens tillstånd

Den befintliga infrastrukturen är i stort behov av underhåll. Enligt WSP:s rapport *Prioriteringar och vägval när Sverige behöver renoveras* (2022) finns det i Sverige en underhållsskuld på vägar, järnvägar, el- och vatten- och avloppssystem. Samtliga system börjar närma sig sin projekterade livslängd samtidigt som investeringarna i underhåll har sjunkit de senaste decennierna. Reinvesteringarna i VA-nätet har varit alltför låga för att behålla dess tekniska standard. De flesta kraftverk som finns idag kommer att nå sin tekniska livslängd inom 20–30 år. Skicket på elnätet skiljer sig mellan stad och land, och landsbygdsinvånarna drabbas oftare av strömbrott. Även transportinfrastrukturen, och framför allt vägnätet är i stort behov av underhåll.¹⁶

2.1.2.2 Bredbandsinfrastruktur

Post- och telestyrelsen, PTS, har genomfört en kartläggning av hushållens tillgång till fast och mobil bredbandsinfrastruktur 2021. Uppföljningen visar att 86 procent av alla hushåll och företag hade tillgång till hastigheter om 100 Mbit/s. Data gäller för oktober 2020. Andelen har ökat med två procentenheter jämfört med året innan. 94,6 procent har antingen tillgång till 1 Gbit/s eller fiber i absoluta närheten. Av kartläggningen framgår även att tillgången till snabbt bredband är högre i tätbebyggda områden (89,6 procent). Skillnaden i tillgång mellan glesbebyggda och tätbebyggda områden minskar för varje år.¹⁷

---

¹⁵ SCB, 2022. Bostäder i kollektivtrafknära läge. Statistik. Länk: [Bostäder i kollektivtrafknära läge efter region, avstånd från hållplats, bostadsbestånd, tabellinnehåll och år. PxWeb \(scb.se\)](#) (Hämtad den 22.08.2022)

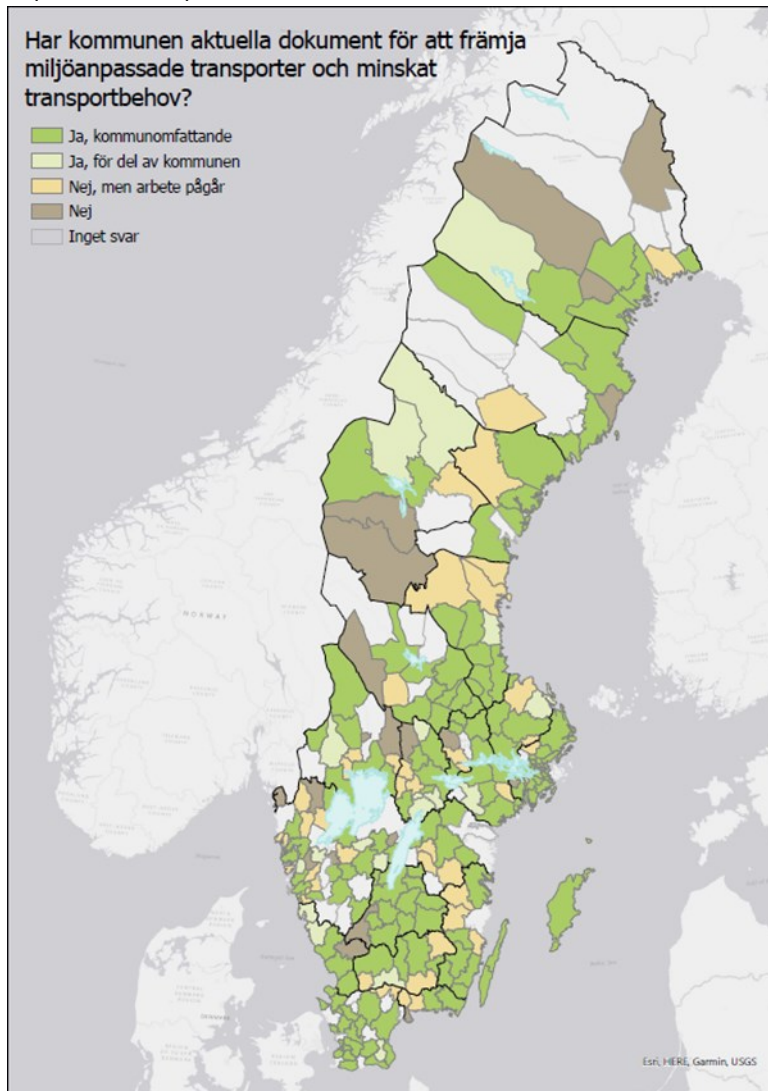
¹⁶ WSP, 2022. El, vägar, järnvägar och vatten – det viktiga underhållet skjuts på framtiden. Länk: [El, vägar, järnvägar och vatten – underhållet skjuts på framtiden | WSP](#) (Hämtad den 12.06.2022)

¹⁷ PTS, 2022. PTS mobiltäcknings- och bredbandskartläggning 2021. En geografisk översikt av tillgången till bredband och mobiltelefoni i Sverige. Länk: [PTS mobiltäcknings- och bredbandskartläggning 2021](#) (Hämtad den 12.06.2022)

2.1.2.3 Planeringsunderlag för infrastruktur

För att arbeta strategiskt med utveckling och förvaltning av infrastruktur behövs det aktuella underlag.

Figur 6. Kommunernas tillgång till aktuella planeringsunderlag för att främja miljöanpassade transporter

Källa: Boverket, Miljömålsenkäten 2021

År 2021 hade 72 procent av kommunerna aktuella planeringsunderlag för att främja miljöanpassade transporter och minska transportbehov för hela eller en del av kommunen. Andelen är tre procentenheter lägre än vid den tidigare mätningen från 2018. Det är framför allt andelen kommuner med dokument för del av kommunen som minskat. I längre tidsperspektiv (sedan 2010) har dock andelen ökat med 26 procentenheter. Nästan en femtedel av kommunerna arbetar med att ta fram sådana underlag, en tydlig ökning från 2018 (med 7 procentenheter). Knappt åtta procent av kommunerna anger att de saknar sådana dokument, vilket är färre än 2018 (12,4 procent). Tre fjärdedelar av kommunerna anger översiktsplanen

som det relevanta dokumentet, men oftast är det andra politiskt förankrade dokument (79 procent) som hanterar dessa frågor.¹⁸

Kommunernas tillgång till dessa dokument varierar i landet. Det är vanligare att storstadskommuner och kommuner nära en större stad anger att de har aktuella dokument för att främja miljöanpassade transporter och minskat transportbehov. Landsbygdskommuner svarar i lägre utsträckning att de har sådana dokument. Det är vanligare i de landsbygdskommuner som ligger nära en större stad, och något vanligare i de med besöksnäring. Landsbygdskommuner har i lägre grad än andra kommuntyper ett kommunomfattande program, men det är däremot vanligare att de har ett program för del av kommunen.

Varje kommun ska enligt lagen (1977:439) om kommunal energiplanering ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi. Lite drygt hälften av kommunerna anger att de har aktuell energiplan eller ett motsvarande underlag 2021. En fjärdedel (24,2 procent) anger att de håller på att ta fram det. Drygt 20 procent saknar en aktuell energiplan. Jämfört med år 2018 är det något färre kommuner som har en aktuell plan men fler som arbetar med att ta fram det. Andelen kommuner utan aktuella energiplaner ligger på ungefär samma nivå som tidigare.¹⁹

2.1.3 Kollektivtrafik, cykel och gång

Nästan alla (95 procent) av de kommuner som anger att de har aktuella planeringsunderlag för miljöanpassade transporter och minskat transportbehov har även inkluderat cykling i sina strategier och åtgärder. Andelen är oförändrad jämfört med år 2018.

2.1.3.1 Transportarbete i Sverige

Personbilen är fortfarande det dominerande färd sättet för personresor. Antalet personkilometer för resor med personbil ökade något perioden 2016–2019. Även antalet personkilometer för resor med buss, cykel och bantrafik ökade något under samma period. År 2020 syns dock en tydlig minskning i resandet i alla kategorier, förutom cykel, där resandet faktiskt ökat.²⁰ Detta kan kopplas till pandemin och de efterföljande restriktionerna.

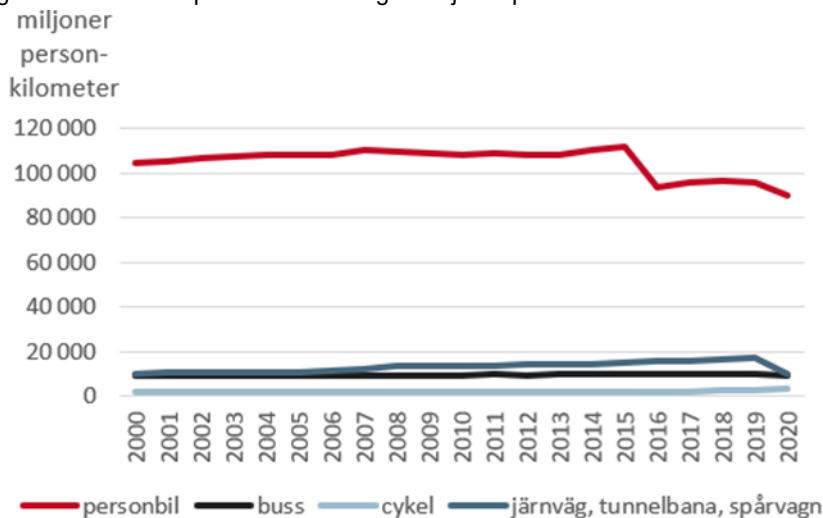
¹⁸ Boverket, 2021. Miljömålsenkät. Länk: [Öppna data - Resultat från miljömålsenkäter - Boverket](#) (Hämtad den 12.06.2022)

¹⁹ Boverket, 2021. Miljömålsenkät, 2021. Länk: [Resultat från miljömålsenkäten - Boverket](#) (Hämtad den 12.12.2022)

²⁰ Trafikanalys, 2022. Transportarbete. Statistik. Länk: [Transportarbete \(trafa.se\)](#) (Hämtad den 22.08.2022)

Figur 7. Persontransportarbete i Sverige i miljoner personkilometer

Källa: Trafikanalys, 2021.

Anm. Tidsseriebrottet år 2016 beror på att en ny metod användes i resvaneundersökningen.

Svenskarnas resande 2021 präglades fortsatt av pandemin och låg på ungefär samma nivå som 2020 och på en betydligt lägre nivå än 2019.

Resvaneundersökningen för 2021 visar att av alla 3 700 miljoner huvudresor görs drygt hälften, 2 000 miljoner resor, med bil. Gång, cykel och kollektivtrafik står för respektive 17, 15 och 11 procent av alla huvudresor.

Antalet resor totalt är relativt jämnt fördelad mellan kvinnor och män. Kvinnor gör något fler resor med kollektivtrafik och gång, medan män reser något oftare med bil och cykel. Män reser fler kilometer under ett år. Kvinnor reser längre sträckor i genomsnitt när de cyklar eller åker kollektivt, men kortare med bil jämfört med män.

Invånare i storstäder och större städer reser i snitt något längre sträckor när de går (1 respektive 0,9 kilometer) eller cyklar (0,9 respektive 0,8 kilometer) jämfört med övriga kommuner. Storstadsinvånare gör även kortast bilsträcka, 13 kilometer per person och dag, jämfört med 22 kilometer för landet i genomsnitt.²¹

2.1.3.2 Effekter av pandemin och restriktionerna

Under 2020 och 2021 har förutsättningarna för resande med framför allt kollektivtrafik förändrats i samband med utbrott av pandemin och

²¹ Trafikanalys, 2022. Resvanor. Statistik. Länk: [Resvanor \(trafa.se\)](https://trafa.se) (Hämtad den 12.06.2022)

efterföljande restriktionerna. Flera undersökningar har genomförts för att fånga upp hur resandet har förändrats.²²

Nästan hälften (45 procent) av den arbetande befolkningen distansarbetade minst en gång i veckan per vecka under det första halvåret 2021 (februari–juli), ytterligare 10 procent gjorde det mer sällan. 42 procent hade arbetsuppgifter som inte möjliggjorde distansarbete. 47 procent av de som åker kollektivt hade inte sådan möjlighet.

Av de som distansarbetar åker en större grupp (54 procent) regelbundet med bil, färre åker regelbundet med kollektivtrafiken. Men resandet med bil 5–7 dagar i veckan är lägre hos distansarbetarna än hos alla andra grupper. Fler bland de som inte kan distansarbeta reser regelbundet i kollektivtrafiken. De som distansarbetar reser mindre till arbetet och har färre resor i snitt, men de gör i stället fler resor än andra grupper till nöjen/fritidsaktiviteter, till inköp av dagligvaror och för att hämta, lämna och skjutsa andra.

Distansarbete är vanligast i kommungrupper som storstäder, större städer och dess omland. På landsbygden och i mindre orter är andelarna lägre och i stället ökar andelen som inte kan distansarbeta till upp till 61 procent för pendlingskommuner nära mindre stad/tätort. I tätorter är det främst män som distansarbetar, på landsbygderna är det i stället kvinnorna som gör det. En större andel av de som bor längre bort än en mil från arbetet distansarbetar än bland de som har närmare till jobbet.²³ Stora regionala skillnader finns.

Personer med en funktionsnedsättning som gör det svårt att resa med allmänna kollektivtrafiken reser i vanliga fall mindre än allmänheten. Under pandemin har båda grupperna minskat sitt resande. Personer med funktionsnedsättning har avstått resor i kollektivtrafiken i större utsträckning under pandemin än allmänheten och en mindre andel reser kollektivt som vanligt jämfört med allmänheten. Det är främst resor till arbete och studier som har minskat. En mindre andel av personer med funktionsnedsättning ersätter uteblivna kollektivtrafikresor med bil, gång och cykel eller med digitala ersättningstjänster jämfört med allmänheten. En större andel ställer i stället in resan.²⁴

---

²² Svensk kollektivtrafik, 2021. Kollektivtrafikbarometern. Frågor kopplade till coronapandemin med fokus på personer med funktionsnedsättning. Länk: [rapport-kollbar-corna-och-funktionsnedsattning.pdf-2021 \(svenskkollektivtrafik.se\)](https://www.svenskkollektivtrafik.se/rapport-kollbar-corna-och-funktionsnedsattning.pdf-2021) (Hämtad den 12.06.2022)

²³ Svensk kollektivtrafik, 2021. Kollektivtrafikbarometern. Tema Distansarbete. Länk: [kollektivtrafikbarometern-rapport-tema-distansarbete-2021.pdf \(svenskkollektivtrafik.se\)](https://www.svenskkollektivtrafik.se/kollektivtrafikbarometern-rapport-tema-distansarbete-2021.pdf) (Hämtad den 22.08.2022)

²⁴ Svensk Kollektivtrafik, 2022. Kollektivtrafikbarometern. Länk: [Kollektivtrafikbarometern \(svenskkollektivtrafik.se\)](https://www.svenskkollektivtrafik.se/kollektivtrafikbarometern) (Hämtad den 22.08.2022)

2.1.4 Natur- och grönområden

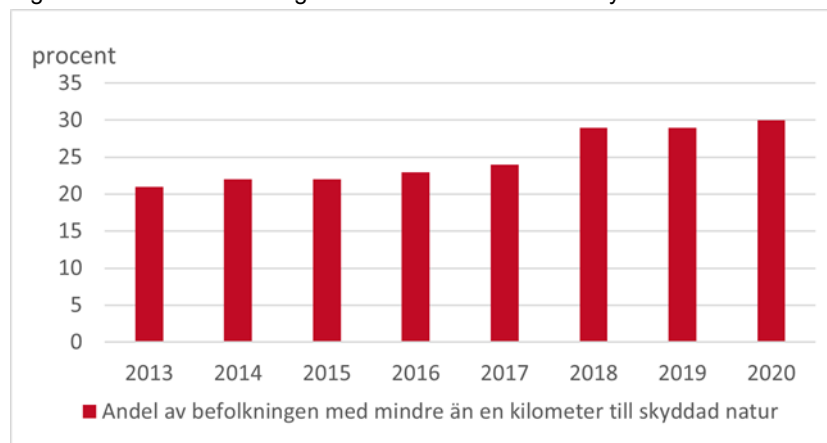
Natur- och grönområden uppfyller många funktioner som är viktiga för människan i den byggda miljön. De skapar bra mikroklimat i våra städer och tätorter, kan bidra till att minska negativa effekter av klimatförändringar, är viktiga områden för invånarnas friluftsliv, rekreation och socialt umgänge. Avståndet, storleken och kvaliteten i grönområden är särskilt viktiga för att människor ska kunna nyttja dessa i vardagen. Närheten till grönområden (200 meter) är särskilt viktigt för barn, äldre, personer med funktionsvariation och begränsade ekonomiska resurser.

2.1.4.1 Tillgång till skyddad natur – kärnindikator

Det saknas etablerad uppföljning för tätortsnära natur. Däremot så finns det data för människors tillgång till skyddad natur såsom nationalparker, naturreservat eller naturvårdsområden. Den skyddade naturen är en viktig resurs för människor och för den byggda miljön.

Andel av befolkningen med tillgång till minst ett skyddat naturområde inom en kilometer från bostaden har varit stabil sedan 2018. En liten ökning har skett under 2020 då 30 procent av befolkningen hade tillgång till skyddad natur.

Figur 8. Andel av befolkningen inom en kilometer från skyddad natur

Källa: SCB, 2022

Anm. från och med referensår 2018 ingår även biotopskyddsområden (i skog och på övrig mark) samt Kungliga nationalstadsparken i statistiken. Det leder till ökade andelar befolkning inom zoner runt skyddad natur, samt minskade medelavstånd till skyddad natur.

2.1.4.2 Tillgång till tätortsnära natur

All natur kan och ska inte skyddas. Tillgången till oskyddade tätortsnära grönområden är grundläggande för utevistelsen i vardagen. I en tidigare undersökning har SCB konstaterat att 94 procent av de som bor i en tätort hade tillgång till något grönområde inom 200 meter från bostaden 2015. 99 procent hade ett grönområde inom 300 meter från sin bostad. Det finns liten skillnad mellan tillgången till grönområden i tätorter i olika

storleksgrupper men det finns större skillnader mellan enskilda tätorter.²⁵ SCB:s undersökning²⁶ visar att arealen grönområde har minskat något (cirka 2 800 hektar) mellan åren 2010 och 2015, både inom tätorterna och i alla zoner upp till två kilometer från tätortsgräns. Inom zonen mellan två och tre kilometer från tätortsgräns har förändringen i stället varit svagt positiv. Störst förändring har noterats i zonen närmast tätortsgränsen (0–0,3 kilometer) där minskningen varit större än två procent. Detta beror på att i just den zonen sker också den mest intensiva transformationen av markanvändningen. På aggregerad nivå är förändringarna små, men för individuella tätorter kan de dock vara betydligt större, både i negativ och positiv riktning.²⁷

2.1.4.3 Kommunala planeringsunderlag och kompetens

Planeringsunderlag av god kvalitet och tillgång till rätt kompetens är viktiga förutsättningar för att natur- och grönområden värnas och utvecklas vid planering, byggande och förvaltning av den byggda miljön.

Enligt svaren i Miljömålsenkäten har hälften av kommunerna tillgång till aktuella planeringsunderlag för grön- och vattenstruktur för hela eller delar av kommunen. Andelen ligger på ungefär samma nivå som vid tidigare undersökning (2018). Ytterligare 23 procent håller på att ta fram sådana dokument. Det finns stora regionala skillnader. Alla storstadskommuner anger att de har planeringsunderlag för hela kommunen, samt drygt hälften av kommuner i gruppen²⁸ större städer och pendlingskommun nära storstad. Lägst andel kommuner som har planeringsunderlag för en del eller hela kommunen finns i gruppen landsbygdskommun. Samtidigt arbetar en fjärdedel kommuner i denna grupp med att ta fram nya underlag.

Grönområden eller grönska hanteras i 80 procent av dokumenten. Allt fler kommuner inkluderar även ekosystemtjänster i sina planeringsunderlag för grön- och vattenstruktur. År 2021 hade ekosystemtjänster inkluderats i drygt hälften av kommunala planeringsunderlagen, vilket är en ökning med 23 procentenheter jämfört med resultat i tidigare enkät (2018). Den stora ökningen kan bero på de tidigare informationsinsatserna om ekosystemtjänster och vägledning om ekosystemtjänster i planeringen.²⁹

---

²⁵ SCB, 2019. Grönytor och grönområden i tätorter 2015. Länk: [Grönytor och grönområden i tätorter 2015 \(scb.se\)](https://www.scb.se/Gronytor-och-gronomraden-i-tatorter-2015) (Hämtad den 01.06.2022)

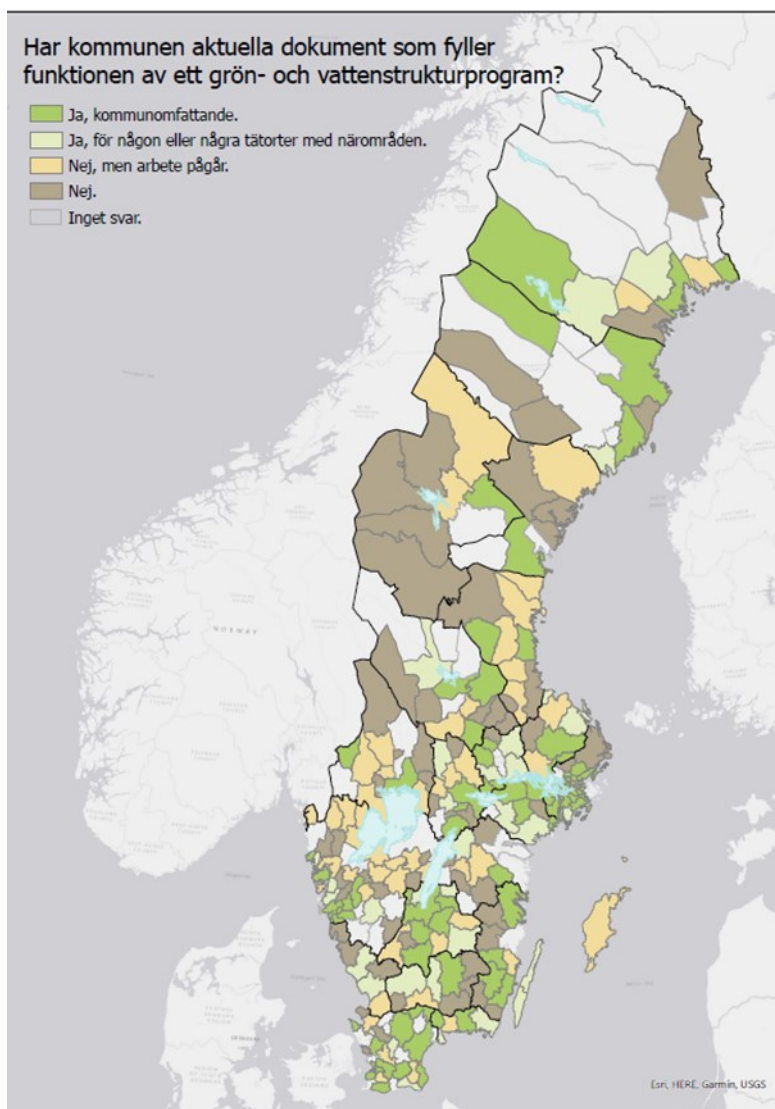
²⁶ SCB, 2022. Arbetsmaterial, ej publicerad. Analys av tätortsnära grönområden framtagen på uppdrag från Naturvårdsverket

²⁷ I dagsläget möjliggör inte dataunderlaget jämförelse på tätortsnivå.

²⁸ SKR:s kommungruppindelning

²⁹ Boverket, 2021. Miljömålsenkät. Länk: [Öppna data - Resultat från miljömålsenkäter - Boverket](https://www.boverket.se/Opna-data-Resultat-fran-miljomalsenkater). (Hämtad den 07.06.2022) Andel av kommuner som svarade på frågan.

Figur 9. Kommunernas tillgång till aktuella planeringsunderlag för grön- och vattenstruktur

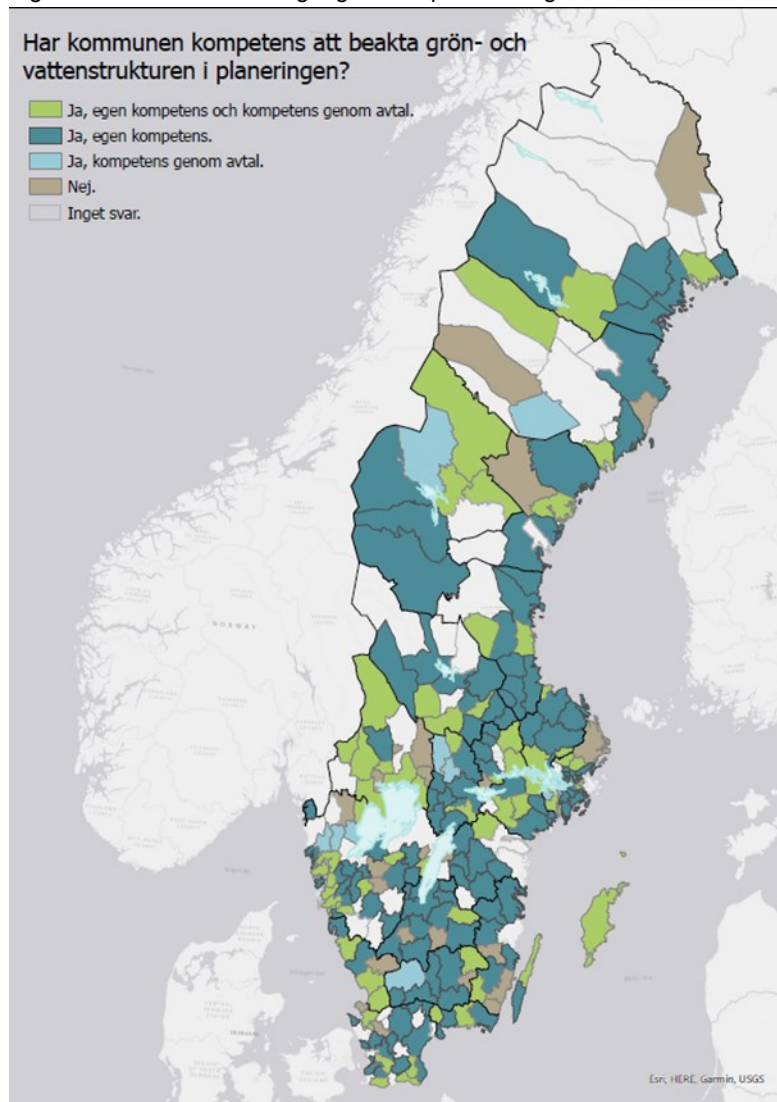

Källa: Boverket, Miljömålsenkäten 2021

Kommunernas tillgång till kompetens för att beakta grön- och vattenstrukturen i planeringen är en viktig förutsättning för att bra underlag tas fram och integreras i planeringen. Majoriteten av kommunerna anger i miljömålsenkäten att de har tillgång till sådana resurser (90 procent 2021). Över hälften (55,9 procent) av dessa har helt egen kompetens. Detta är betydligt färre än vid tidigare mätning 2018 då 71,5 procent hade det. Andelen kommuner som använder sig delvis eller helt av inhyrd kompetens har ökat med knappt 18 procentenheter och ligger på 33,4 procent 2021. Hur mycket arbetstid som läggs på frågorna varierar stort i kommunerna. En tredjedel av kommunerna har personal på över ett årsarbete, vilket är på samma nivå som tidigare. Precis under hälften av

kommunerna (46,3 procent) har 0,5 årsarbeten eller mindre, vilket är i stort sett samma andel som 2018.³⁰

Figur 10. Kommunernas tillgång till kompetens för grön- och vattenstruktur

Källa: Boverket, Miljömålsenkät 2021

Under 2020 och 2021 har besökstrycket i naturen ökat, vilket rapporterats av bland annat naturförvaltarna i Stockholms län³¹. Detta ställde ökade krav på förvaltning av naturområdena och planering för friluftsliv. Tillgängligheten till tätortsnära grönområden har påverkats bland annat genom förändring av resande med kollektivtrafiken. Stor ökning av besökare har framför allt observerats för grupper: äldre, barnfamiljer, ovana friluftsutövare.

³⁰ Boverket, 2021. Miljömålsenkät 2021. Länk: [Öppna data - Resultat från miljömålsenkäter - Boverket](#) (Hämtad den 12.06.2022)

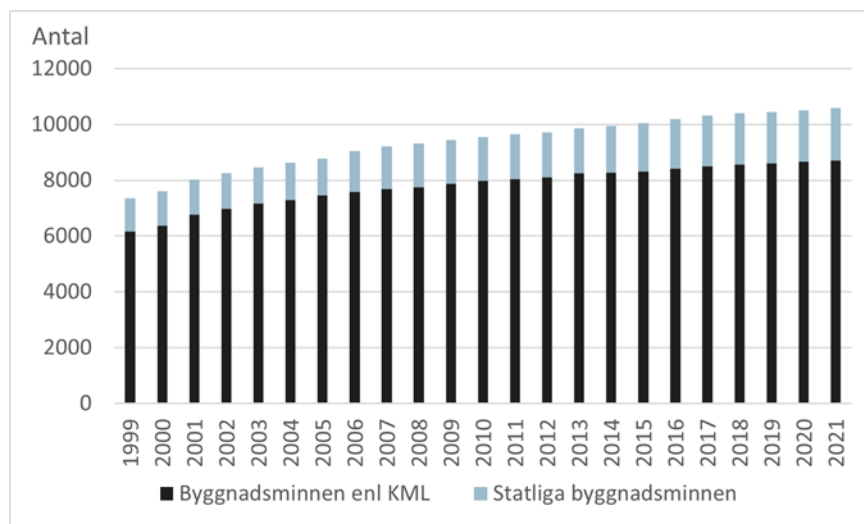
³¹ Länsstyrelsen Stockholm, 2021. Besökare i naturen i Stockholms län 2020 – Resultat av enkät till förvaltare av natur- och friluftsområden i Stockholms län. Fakta 2021:1. Länk: [Besökare i naturen i Stockholms län 2020 – Resultat av enkät till förvaltare av natur- och friluftsområden i Stockholms län | Länsstyrelsen Stockholm \(lansstyrelsen.se\)](#) (Hämtad den 06.06.2022)

2.1.5 Kulturvärden i bebyggd miljö

2.1.5.1 Skyddad bebyggelse, kärnindikator

Byggnader och bebyggelsemiljöer är en viktig del av vårt kulturarv, de synliggör vår historia och berikar vår livsmiljö. Kärnindikatorn för Skyddad bebyggelse syftar till att följa upp i vilken utsträckning samhället aktivt har skyddat kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer.

Figur 11. Antal byggnader skyddade som byggnadsminnen

Källa: RAÄ, 2022

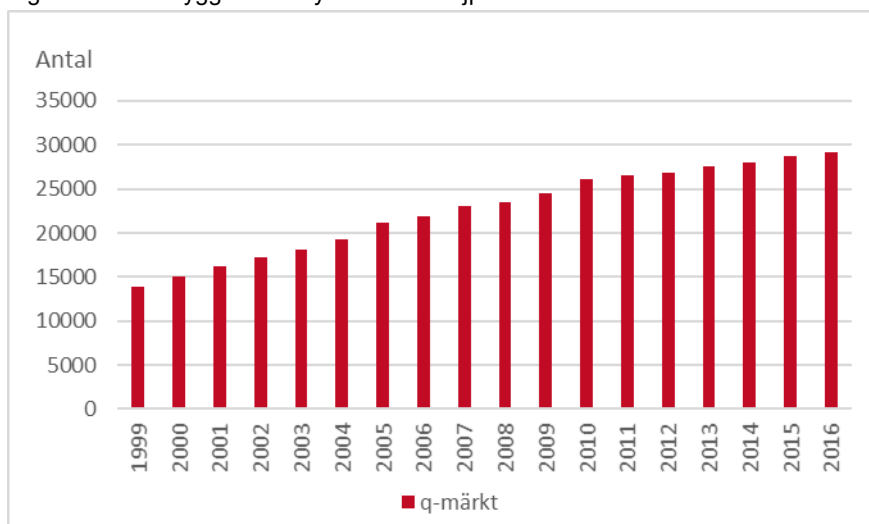
Antalet byggnader skyddade som byggnadsminne har ökat något jämfört med året innan och ligger på 10 592 byggnader år 2021. Ökningen går långsamt och sker från en mycket låg nivå. Även andelen planskyddad bebyggelse har under lång tid ökat endast mycket långsamt. Den svaga ökningen visar att arbetet med att skydda kulturhistoriskt värdefull bebyggelse inte är något som prioriteras i det kommunala detaljplanarbetet. Det finns en tydlig koppling mellan skydd och tillgången till antikvarisk kompetens samt kulturmiljöunderlag i kommunerna.

Inte heller staten har möjlighet att prioritera skydd av bebyggelsemiljöer. För att snabbare öka antalet skydd krävs ökade resurser på såväl kommunal som regional nivå.³²

Betydligt större andel kommuner än tidigare anger att de inte vet i vilken omfattning rivningsförbud förekommer (33 procent nu jämfört med 23 procent innan).

³² Boverkets kärnindikator Skyddad bebyggelse, 2022. Data kommer från Riksantikvarieämbetets Bebyggelseregister.

Figur 12. Antal byggnader skyddade i detaljplanen eller områdesbestämmelser

Källa: Länsstyrelserna, 2021

Anm. Data för Blekinge, Dalarna, Gävleborg, Halland, Jämtland, Kalmar, Norrbotten, Södermanland, Uppsala, Västernorrland, Västmanland, Västra Götaland och Örebro län.

Nästan hälften så många som innan (7,9 procent jämfört med 16,5 procent) anger att 0 byggnader skyddas. Andra kategorier skiljer sig inte åt i någon större utsträckning från tidigare resultat.

Idag påverkas det byggda kulturarvet successivt exempelvis genom rivning, okänsliga ombyggnader eller andra förändringar. Program och strategier för tillvaratagande och utveckling av kulturhistoriska värden ger underlag för att i den fysiska planeringen och samhällsbyggandet hantera dessa frågor. För att vara användbara redskap i planeringsprocessen bör dessa vara kommunövergripande, aktuella, politiskt antagna, redovisa vilka värden som finns och hur dessa ska förvaltas samt vara framtagna av personer med relevant kompetens.

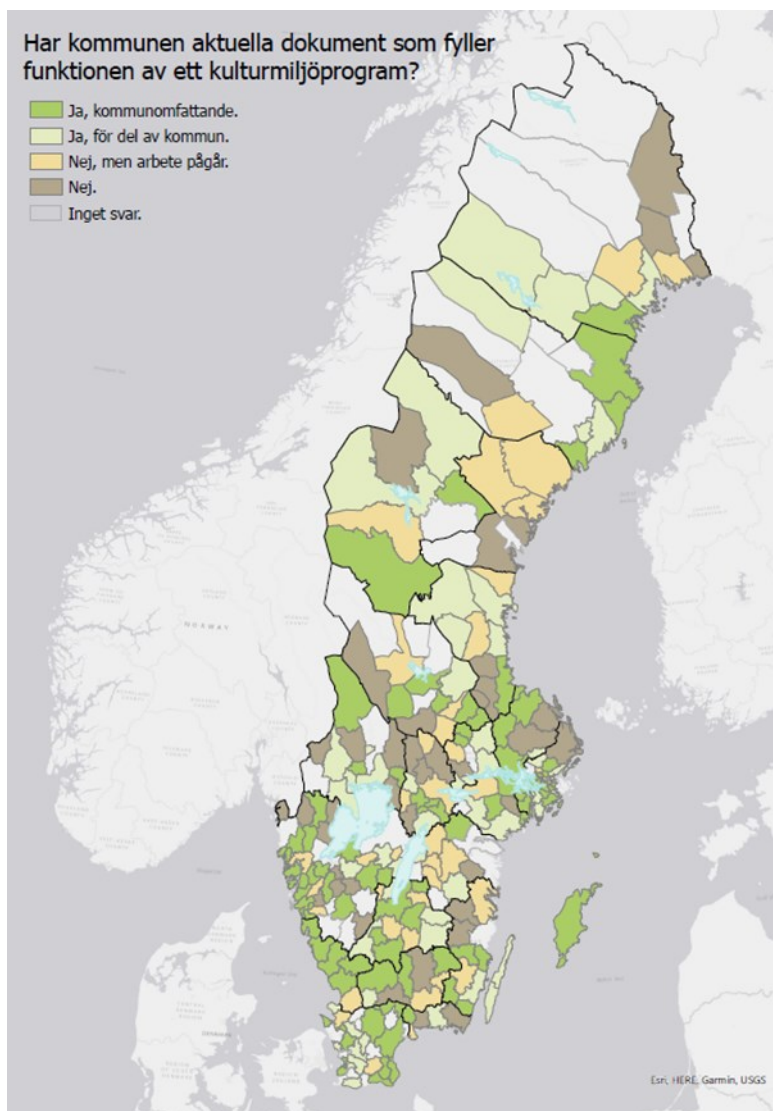
2.1.5.2 Kommunernas tillgång till planeringsunderlag och kompetens

40 procent av kommunerna (av de som svarat på frågan i miljömålsenkäten) har ett aktuellt kommunomfattande dokument som fyller funktionen av ett kulturmiljöprogram. Detta är en minskning med två procentenheter jämfört med en mätning 2018. 25 procent har det för en del av kommunen, vilket är en ökning med sex procentenheter. Det är även något fler än tidigare som håller på att ta fram sådana dokument (18 procent 2021, 13 procent 2018). 17 procent saknar aktuella dokument, vilket är färre än innan (26 procent).

Det är ungefär lika många kommuner som anger att frågan hanteras i översiktsplanen (63,7 procent) som i annat politiskt förankrat dokument (67,5 procent). Det handlar framför allt om kulturmiljöprogram, olika inventeringar och bevarandeplaner.

Figur 13. Kommunernas tillgång till aktuella planeringsunderlag för kulturmiljövården

Källa: Boverket, Miljömålsenkät 2021

Jämfört med tidigare enkät är det betydligt färre kommuner som anger att de inte har tillgång till någon antikvarisk kompetens (36,7 procent jämfört med 48,5 procent).

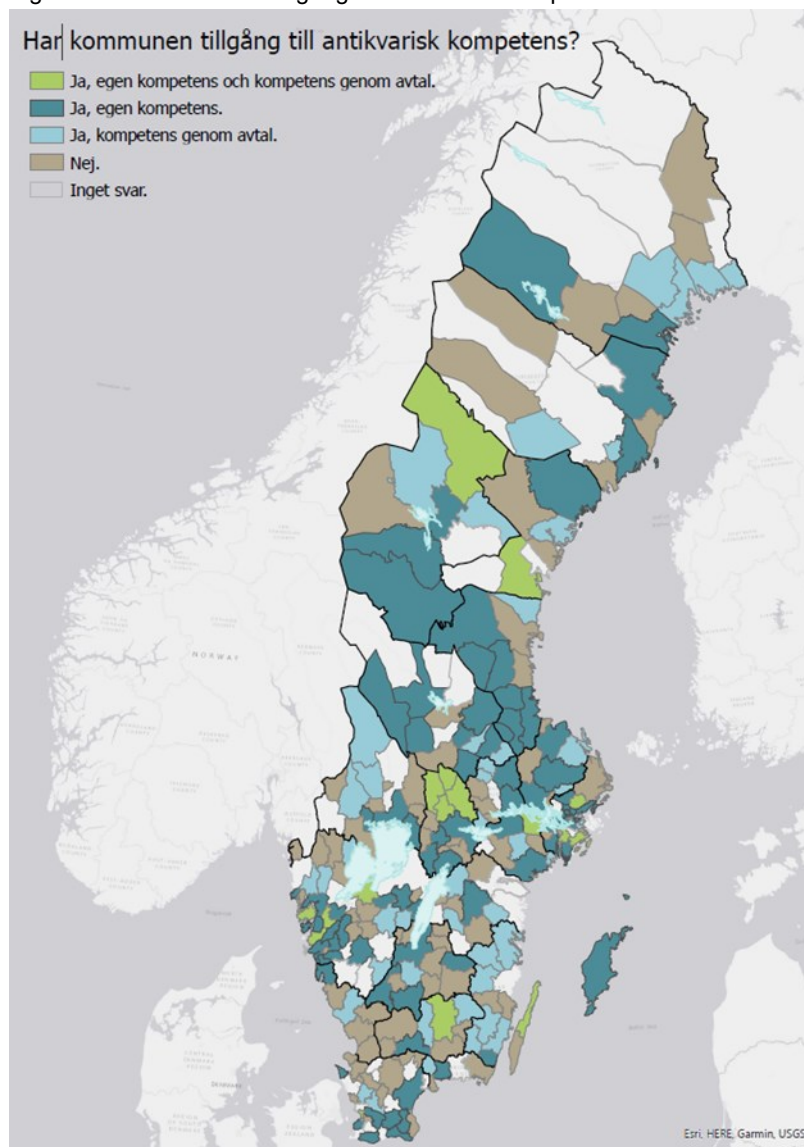
Att fler kommuner har kompetens beror på att fler har skaffat sig det genom avtal (21 procent jämfört med 13,6 procent), fler har även tillgång till blandning av egen och inköpt kompetens (7,4 procent jämfört med 3,8 procent). De flesta som har kompetens har det genom egen kompetens (35 procent), men andelen är oförändrat sedan tidigare.

De flesta, nästan hälften (44 procent), av de som har kompetens har mindre än 0,2 årsarbeten. Det är en liten ökning med 2,5 procentenheter.

Även andelen där kompetensen har 0,2–0,5 årsarbeten har ökat med ett par procentenheter (24,3 procent jämfört med 21,7 procent). Andelen

med mellan 0,6–0,9 och 1 årsarbete har minskat med någon procentenhet, men de som hade mer än 1 årsarbete har nästan halverats, från redan låga 14,2 procent till 7,9 procent. Trenden är alltså att fler har kompetens med samtidigt att arbetstiden har sjunkit.

Figur 14. Kommunernas tillgång till antikvarisk kompetens

Källa: Boverket, Miljömålsenkät, 2021

I en kulturmiljööversikt *Kulturmiljön i miljömålssystemet* kartlade Riksantikvarieämbetet hur kulturmiljön kommer i uttryck inom befintlig miljömålsuppföljning. Myndigheten konstaterar att tillståndet och förändringen i kulturmiljön är påverkad av övergripande samhällsförändringar. De faktorer som bedöms ha negativ påverkan kan ofta kopplas till struktumvandlingar, ökad befolkningstillväxt samt ökat exploateringsstryck. Även vissa näringar kan påverka kulturmiljöns tillstånd negativt, genom att orsaka skada på fornlämningar eller kulturmiljöer i sin verksamhet. Uppföljningen visar samtidigt att nedläggning av traditionella näringar har bidragit till att fler kulturmiljöer riskerar att rivs ut, tas bort eller

förfalla på grund av bristande underhåll. Utmaningar för att öka kultur- miljöhänsyn i samhällsutvecklingen omfattar bristande finansiering, in- tresse, kunskap samt skydd av kulturmiljövärden.³³

2.1.6 God vardagsmiljö

Tillgången till service i gles- och landsbygdsområden har generellt sett försämrats över tid i stora delar av landet. Antalet småbutiker har minskat, samtidigt som de allra största butikerna har blivit fler. Orsaken bakom utvecklingen är enligt Tillväxtverkets analys minskad befolkning i de mindre tätorterna, en ökad konkurrens från stora köpcentra i större tätorter samt förändrade köpmönster.³⁴

Flera av indikatorer och underlag för andra preciseringar kan även användas för att beskriva utvecklingen för denna precisering. God vardagsmiljö är beroende av bland annat förutsättningar för människor att åka kollektivt, tillgång till natur, i vilken utsträckning kulturmiljövärden värnas i den byggda miljön och hur hälsosam ute- och innemiljön är.

2.1.7 Hälsa och säkerhet

2.1.7.1 Luftkvalitet

Folkhälsomyndigheten har genomfört en miljöhälsoenkät om barns miljörelaterade hälsa (BMHE) under 2019. Resultaten publicerades 2021 i en miljöhälsorapport. BMHE 19 visar att 15 procent av barnen bor i en bostad där något fönster vetter mot en större gata eller trafikled, och att vårdnadshavarna till dessa barn i högre utsträckning upplever att luftkvaliteten är dålig i och i närheten av deras bostad. Andelen som bor så och som upplever dålig luftkvalitet har minskat jämfört med enkätundersökningarna 2011 och 2003, men barn i vissa grupper är mer utsatta än andra. Andelen med något fönster mot en starkt trafikerad gata 2019 var 13 och 25 procent bland barn med högskole- respektive grundskoleutbildade vårdnadshavare, samt 12 och 21 procent bland barn med inrikes respektive utrikes födda vårdnadshavare. Andelen som rapporterar ganska dålig eller mycket dålig luftkvalitet inne i bostaden är också högre bland vårdnadshavare med grundskola som högsta utbildning jämfört med om de har högskoleutbildning (13 respektive 2,1 procent), och bland utrikes födda vårdnadshavare jämfört med inrikes födda (4,8 respektive 2,0 procent).³⁵

---

³³ Riksantikvarieämbetet, 2020. Kulturmiljön i miljömålssystemet – Kulturmiljööversikt delrapport I. Länk: [Kulturmiljön i miljömålssystemet – Kulturmiljööversikt delrapport I \(diva-portal.org\)](#) (Hämtad den 06.06.2022)

³⁴ Tillväxtverket, 2021. Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service 2021. Länk: [Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service 2021 klar.pdf \(tillvaxtverket.se\)](#) (Hämtad den 06.06.2022)

³⁵ Folkhälsomyndigheten, 2021. Miljöhälsorapport 2021. Länk: [Miljöhälsorapport 2021 — Folkhälsomyndigheten \(folkalsomyndigheten.se\)](#) (Hämtad den 12.06.2022)

2.1.7.2 Trafikbuller

Enligt Folkhälsomyndighetens *Miljöhälsorapport* från 2017³⁶ finns ett tydligt och systematiskt samband mellan faktisk ljudnivå och andelen personer som besväras av omgivningsbuller. Genomgående störs personer som bor i flerbostadshus mer än de i småhus av omgivningsbuller.

I Miljöhälsoenkät (MHE) 2015 anger totalt 6,4 procent att de är mycket eller väldigt mycket störda av buller från vägtrafik, vilket kan jämföras med åtta procent i MHE 07.

Enligt Miljöhälsoenkät 2019 om barns miljörelaterade hälsa (BMHE) har cirka 12 procent av barnen som bor i flerfamiljshus sitt sovrumsfönster mot en större gata eller trafikled, järnväg eller industri, och av 12-åringarna är 5,4 procent mycket störda av trafikbuller i hemmet.

Av 12-åringarna uppger också 3,2 procent att de har svårt att somna, och knappt 2 procent att de blir väckta av trafikbuller varje vecka. Andelen som har svårt att somna har ökat sedan 2011.³⁷

13 procent av kommunerna som svarar på miljömålsenkäten anger att de har åtgärdsprogram för att begränsa antalet personer som utsätts för trafikbuller. Detta är vanligast i storstadskommuner och i täta kommuner.

2.1.8 Hushållning med energi och naturresurser

2.1.8.1 Bygg och fastighetssektorns miljöpåverkan – kärnindikator

Boverkets miljöindikatorer visar hur stor bygg- och fastighetssektorns miljöpåverkan är. Indikatorerna visar mängden utsläpp till luft, energianvändning, användning av miljö- och hälsofarliga kemiska produkter samt uppkommet avfall.

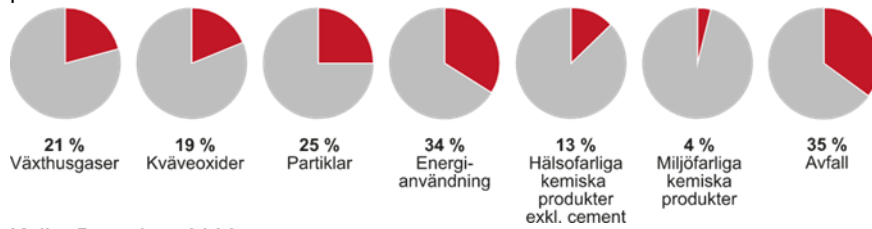
Bygg- och fastighetssektorn står för en betydande del av samhällets miljöpåverkan. Det finns behov av en ökad medvetenhet om vilken betydelse olika val i bygg- och användningsskedet har för miljön. Sammantaget står sektorn för cirka 5 till 35 procent av miljöpåverkan i Sverige inom de områden som följs upp med Boverkets miljöindikatorer. Dessutom bidrar sektorn till utsläpp i andra länder genom import av byggprodukter.

---

³⁶ Folkhälsomyndigheten, 2017. Miljöhälsorapport 2017. Länk: [Miljöhälsorapport 2017](https://www.folkhalsomyndigheten.se/rapporter-och-statistik/miljoehalsorapport-2017) — [Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se) (Hämtad den 12.06.2022)

³⁷ Folkhälsomyndigheten, 2021. Miljöhälsorapport 2021. Länk: [Miljöhälsorapport 2021](https://www.folkhalsomyndigheten.se/rapporter-och-statistik/miljoehalsorapport-2021) — [Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se) (Hämtad den 12.06.2022)

Figur 15. Andel miljöpåverkan från bygg- och fastighetssektorn av Sveriges miljöpåverkan

Källa: Boverket, 2022

Utsläppen av växthusgaser och kväveoxider samt total energianvändning har minskat med två procent var under en treårsperiod (2017–2019). I ett längre tidsperspektiv (sedan 2008) har utsläppen minskat med 6 procent vardera medan energianvändningen ökat med 12 procent. Utsläppen av partiklar har även ökat både under treårsperioden och sedan 2008. Sedan 2017 har även användningen av miljö- och hälsofarliga kemikalier ökat (med fyra respektive tre procent).³⁸

Tabell 1. Utveckling för miljöindikatorerna i ettårs-, treårs- och 15-årsperspektiv

Indikator	Sedan 2018	3-årsnitt	Sedan 2008
Växthusgaser (tusen ton CO2-ekvivalenter)	-8%	-2%	-6%
NOx (tusen ton)	-4%	-2%	-6%
Partiklar (tusen ton)	3%	2%	5%
Total energianvändning (TWh)	-2%	-2%	12%
Miljöfarliga kemikalier (tusen ton)	1%	4%	120%
Hälsosofarliga kemikalier, exkl. cement (tusen ton)	-5%	3%	-15%
Sysselsättning (1000 anställda)	-1%	3%	26%
Förädlingsvärde (MSEK, 2015 års fasta priser)	0,5%	3%	21%

Källa: Boverket, 2022

2.1.8.2 Rivning av byggnader

Hållbar användning av energi och naturresurser innebär bland annat att byggnader byggs av material av god kvalitet, med bra teknik och på ett sätt som möjliggör långsiktig användning. Det finns flera anledningar till att byggnader rivs, bland annat kvalitet som inte håller över tid, design som inte möjliggör anpassning till ny användning, förändrade förutsättningar som klimatförändringar, förorening eller ekonomiska intressen.

³⁸ Boverket, 2021. Miljömålsenkät 2021. Länk: [Öppna data - Miljöindikatorer - Boverket](#) (Hämtad den 22.08.2022)

Det saknas sammanställt data om rivning för alla typer av byggnader i Sverige. Årligen tas fram data för lägenheter i bostadshus. Under perioden 2018–2021 har det rivits 2877 lägenheter i flerbostadshus. Det är en ökning med 36 procent jämfört med tidigare fyraårsperiod (2014–2017). Nivåerna är dock relativt låga om de jämförs med rivningarna som skedde i slutet på 90-talet.

2.1.9 Hållbar avfallshantering

Under 2020 uppkom det totalt 14,3 miljoner ton bygg- och rivningsavfall från byggverksamhet. Det är knappt två miljoner ton mer än 2018.³⁹

Det är infrastruktur- och anläggningsprojekt, som vägar, broar eller markarbeten, samt muddring som bidrar med störst andel bygg- och rivningsavfall. Avfallet består främst av schaktmassor, betong, tegel, klinker, asfalt och annat mineraliskt bygg- och rivningsavfall samt muddermassor.

Av byggbranschens bygg- och rivningsavfall 2018 utgjorde drygt 0,6 miljoner ton farligt avfall, se tabell 2. Det motsvarar 35 procent av allt genererat avfall i Sverige 2018 och 22 procent av allt farligt avfall om den stora mängden gruvavfall räknats bort. Primärt avfall är det som uppstår direkt av produktion och konsumtion. Det uppstår byggavfall även i andra branscher, deras bidrag är dock små jämfört med byggsektorn självt.

Tabell 2. Bygg- och fastighetssektorns generering av avfall 2018

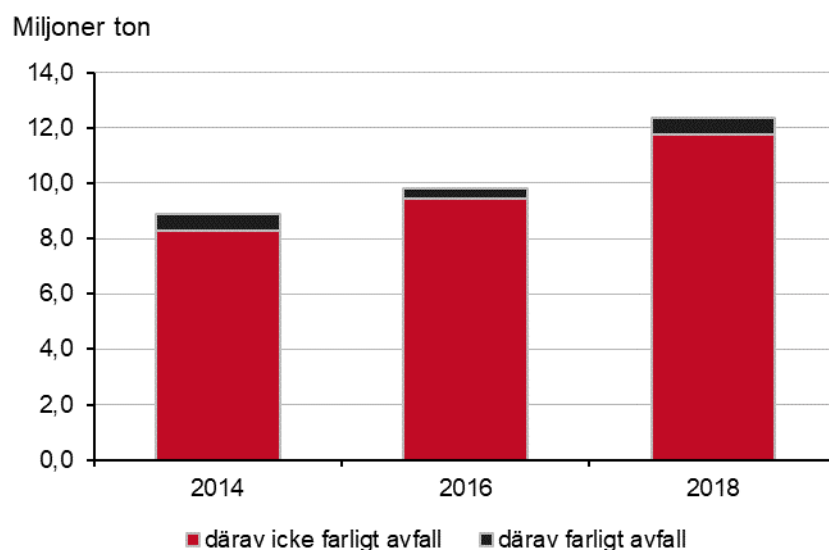
	Generering av avfall, byggverksamhet	Generering av avfall övriga sektorer inkl. hushåll (exkl. utvinning av mineral)	Generering av avfall totalt i Sverige inkl. hushåll (exkl. utvinning av mineral)	Bygg- och fastighetssektorns andel av totalt genererat avfall (exkl. utvinning av mineral)	Andel återvunnet ickefarligt bygg- och rivningsavfall
Generering av avfall, byggverksamhet, miljoner ton	12,4	22,7	35,1	35%	52%
därav icke farligt avfall, miljoner ton	11,7	20,5	32,2	36%	-
därav farligt avfall, miljoner ton	0,6	2,2	2,9	22%	-

Källa: Boverket, 2022

³⁹ Naturvårdsverket, 2022. Bygg- och rivningsavfall. Digitalt. Länk: [Bygg- och rivningsavfall \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se) (Hämtad den 22.08.2022)

Mängden avfall från byggverksamhet har ökat med cirka 38 procent mellan 2014 och 2018.

Figur 16. Mängden avfall från byggverksamhet 2014–2020

Källa: Boverket, 2022

Anm. Figuren visar mängden farligt och icke-farligt avfall från byggverksamhet 2014, 2016, 2018.

Cirkularitet inom byggbranschen går från återvinning av rivningsavfall till återbruk av enskilda komponenter, byggdelar och konstruktionselement till återbruk av hela byggnader. Enligt Avfall Sverige genereras årligen nio miljoner ton icke-farligt avfall från bygg- och rivningsanläggningssektorn, vilket motsvarar ungefär en tredjedel av allt avfall som uppstår i Sverige. Det är dock endast en liten del av detta som återbrukas, inte mer än något tiotals ton av det bygg- och rivningsavfall som kommer in till landets återvinningscentraler.⁴⁰

Återanvändning eller återbruk av byggnader eller enskilda byggnadsdelar bygger på att byggnaden eller byggnadsdelen är i gott skick – det är lättare att ta tillvara och återbruka ett väl underhållet fönster än ett som är i dåligt skick. I första hand bör man se över möjligheterna att återanvända hela byggnader i stället för att riva. I andra hand återvinna delar av byggnaden. Återbruk av bärverksdelar och andra byggprodukter är en omvänd process än den som byggbranschen är inriktad mot, att bygga hus. För vissa byggprodukter finns det i dag tillräcklig tillgång på provmetoder och teknik, men för storskaligt återbruk finns det organisatoriska och praktiska hinder.⁴¹ Till byggprodukter som kan återbrukas redan i dag hör

⁴⁰ IVL, 2019. Återanvändning av bygg- och rivningsmaterial och produkter i kommuner. Länk: [2019:32/Återanvändning av bygg- och rivningsmaterial och produkter i kommuner - Avfall Sverige](#) (Hämtat den 04.05.2022).

⁴¹ WSP, 2022. Underlag till Boverkets eventuella vägledning om återbruk av bärverksdelar. Uppdragsnummer 10326345.

träreglar, limträ och fackverksbalkar av stål, något som också görs i viss utsträckning. Betongelement verkar inte återbrukas i samma utsträckning, även om återvinning av betong genom krossning till ballast är en etablerad metod.⁴²

Även om det är tillåtet att använda återbrukade produkter på samma sätt som nytillverkade enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL, Boverkets byggregler (2011:6) föreskrifter och allmänna råd, BBR och Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:10) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder har nytillverkade en fördel i form av möjligheten till CE-märkning. Byggprodukter ska ha bedömda och dokumenterade egenskaper som är lämpliga för den tänkta användningen. När det handlar om återbrukade produkter behöver byggherren i större utsträckning bedöma produktens egenskaper på annat sätt.

2.2 Miljöarbete

2.2.1 Hållbar bebyggelsestruktur

2.2.1.1 Strategi för god gestaltad livsmiljö och uppdrag till Boverket
Sedan regeringen 2018 presenterade propositionen *Politik för gestaltad livsmiljö* (prop. 2017/18:110) i februari 2018, och Boverket fick i uppdrag att stärka sitt arbete med arkitektur och gestaltad livsmiljö, har ett stort antal insatser för god gestaltad och hållbar livsmiljö genomförts.

Boverket har, ofta i samarbete med andra myndigheter och andra aktörer, tagit fram flera vägledningar och andra verktyg samt anordnat och deltagit i seminarier, konferenser och olika nätverk. Syftet är att bidra till att höja kunskapen hos aktörer inom samhällsbyggnadsområdet och ge verktyg som underlättar planeringen för och förvaltningen av insatser för ett mer hållbart samhälle. Med detta arbete bidrar Boverket till att nå flera av Agenda 2030-målen.

Boverket har samordnat arbetet mellan Boverket, Riksantikvarieämbetets, Statens centrum för arkitektur och design, Sveriges nationella centrum för arkitektur och design ArkDes, och Statens konstråds arbete i det långsiktiga arbetet med arkitektonisk kvalitet och omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer. Myndigheterna har tillsammans arrangerat konferenser med olika teman inom gestaltad livsmiljö. Myndigheterna har tagit fram ett gemensamt utbildningspaket för intern utbildning om gestaltad livsmiljö som kommer att genomföras under 2022.

En omsorgsfullt gestaltad livsmiljö utgör en väsentlig del i att uppnå en god bebyggd miljö.

---

⁴² Brodin, S och Moberg, K, 2020. Återanvända och återvinna byggnadsmaterial: en undersökning av materialen trä och betong ur byggnadsstommen. Högskolan i Gävle. Akademien för teknik och miljö.

2.2.1.2 Stödja länsarkitekterna

Som en del i Boverkets uppdrag att stödja länsarkitekterna i frågor om gestaltad livsmiljö genomfördes två inspirations- och studiedagar om gestaltad livsmiljö under 2019. Syftet var att ge deltagarna ökad kunskap om arkitektur och gestaltad livsmiljö och om hur länsstyrelserna kan arbeta med dessa frågor som en del av god bebyggd miljö.

2.2.1.3 Dialogmöten mellan riksarkitekten, länsarkitekter och stadsarkitekter

Med start hösten 2020 har Boverket två gånger per år arrangerat dialogmöten om gestaltad livsmiljö mellan riksarkitekten, länsarkitekter, länsantikvarier och stadsarkitekter. Dialogmötena syftar till erfarenhetsutbyte och diskussioner kring arbetet med att uppnå omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, hur vi kan arbeta tillsammans och hur vi kan lyfta arkitektur- och gestaltungsfrågorna i dialogen mellan det lokala, regionala och nationella planet. Mötena har olika teman, och när det är övergripande, regionala frågor har även representanter från regionerna bjudits in.

2.2.1.4 Vägledningar

Boverket har under perioden tagit fram flera olika vägledningar inom gestaltad livsmiljö. Vägledning om kommunernas arkitekturstrategi⁴³ som syftar till att stötta kommunerna i arbetet med att ta fram en arkitekturstrategi och använda den. En föreläsningsserie i fyra delar som bygger på vägledningen har också tagits fram.

På uppdrag av regeringen har Boverket tagit fram en vägledning för kvalitativ, tillgänglig och hållbar gestaltning av förskolors och skolors fysiska miljö.⁴⁴ Vägledningen innehåller också lärande exempel som ska underlätta kunskapsspridningen och förståelsen för vilken betydelse en omsorgsfullt gestaltad miljö innebär.

Inom samma uppdrag tog Boverket fram en vägledning om att utveckla vårdens byggda miljöer.⁴⁵ Syftet med vägledningen är att samla, sprida och främja kvalitet i planering, utformning och förvaltning av vårdens byggda miljöer. Vägledningen innehåller också lärande exempel som ska underlätta kunskapsspridningen och förståelsen för vilken betydelse en omsorgsfullt gestaltad miljö innebär.

---

⁴³ Boverket, 2020. Vägledning om arkitekturstrategier. Länk: [Vägledning om arkitekturstrategier - Boverket](#) (Hämtad den 09.08.2022)

⁴⁴ Boverket, 2022. Utveckla förskolors och skolors fysiska miljö för att lyfta hela samhället. Vägledning. Länk: [Utveckla förskolors och skolors fysiska miljö för att lyfta hela samhället - Boverket](#) (Hämtad den 22.08.2022)

⁴⁵ Boverket, 2022. Utveckla vårdens byggda miljöer. Vägledning. Länk: [Utveckla vårdens byggda miljöer - Boverket](#) (Hämtad den 06.06.2022)

2.2.1.5 Processtöd – Offentlig upphandling som verktyg för att nå kvalitet i gestaltad livsmiljö

Boverket har tagit fram ett processtöd⁴⁶ som hjälper myndigheter att genomföra offentliga upphandlingar på ett sådant sätt att det kan öka kvaliteten i gestaltade livsmiljöer. Detta stöd är ett resultat av samverkan mellan Boverket och Upphandlingsmyndigheten.

Stödet fokuserar på hur beställare genom offentlig upphandling kan främja uppkomsten av gestaltade livsmiljöer med hög kvalitet. Målgrupper för processtödet är offentliga beställare. Stödet är användbart såväl i nybyggnadsprojekt som i befintlig gestaltad livsmiljö.

Boverket och Upphandlingsmyndigheten har tagit fram gemensamma slutsatser angående hur en beställare kan ställa krav på kvalitet inom olika upphandlingsförfaranden. Myndigheternas förhoppning är att arbetet ska hjälpa offentliga beställare att använda sig av flera upphandlingsförfaranden samt att se möjligheterna med lagen (2016:1145) om offentlig upphandling.

2.2.1.6 Rådet för hållbara städer

Regeringen inrättade 2017 ett Råd för hållbara städer⁴⁷. Rådet är ett samverkansforum med 13 medlemmar som arbetar för att stärka kommunernas förutsättningar att utveckla levande och hållbara städer och samhällen. Boverket är en av medlemmarna och har även enligt uppdraget inrättat ett kansli som stödjer rådet.

Rådet redovisar årligen genomförda och planerade åtgärder som främjar en hållbar stadsutveckling, förslag på åtgärder är strategiskt viktiga för arbetet med hållbara städer men som helt eller delvis ligger utanför de deltagande myndigheternas ansvarsområden samt förslag på frågor som behöver utredas mer.

2.2.1.7 Visioner i norr

Som en följd av samarbetet mellan myndigheterna i Rådet för hållbara städer har den myndighetsgemensamma aktiviteten ”Visioner i norr” skapats^{48 49}. Det är ett exempel som inspirerats av New European Bauhaus och som bland annat handlar om hur vi kan skapa platser som är koldioxidsnåla, som främjar biologisk mångfald och som är vackra,

---

⁴⁶ Boverket, 2021. Processtöd – Offentlig upphandling som verktyg för att nå kvalitet i gestaltad livsmiljö. Länk: [Processtöd – Offentlig upphandling som verktyg för att nå kvalitet i gestaltad livsmiljö - Boverket](#). (Hämtad den 22.08.2022)

⁴⁷ Boverket, 2022. Rådet för hållbara städer. Webbsida. Länk: [Rådet för hållbara städer - Boverket](#) (Hämtad den 22.08.2022)

⁴⁸ Boverket, 2022. Elva kreativa krafter tänker nytt och skissar kring framtidens hållbara, inkluderande och vackra livsmiljöer. Webbsida. Länk: [Elva kreativa krafter tänker nytt och skissar kring framtidens hållbara, inkluderande och vackra livsmiljöer! - Boverket](#) (Hämtad den 22.08.2022)

⁴⁹ Rådet för hållbara städer, 2022. Idéer för framtidens Kiruna, Gällivare, Boden, Luleå, Skellefteå och Umeå – idéskisserna klara i projektet Visioner: i norr. Webbsida. Länk: [Idéer för framtidens Kiruna, Gällivare, Boden, Luleå, Skellefteå och Umeå – idéskisserna klara i projektet Visioner: i norr - Hållbar Stad \(hallbarstad.se\)](#) (Hämtad den 22.08.2022)

demokratiska och meningsfulla för människorna som bor i dem. Team med kompetens inom inkluderande, hållbara och vackra livsmiljöer har bjudits in för att skissa på nya, visionära idéer för utvecklingen av Kiruna, Gällivare, Boden, Luleå, Skellefteå och Umeå. Dessa sex kommuner har valts ut då de har stora utvecklingsbehov. I flera av dem växer storskaliga gröna industrietableringar fram samtidigt innebär det att kommunerna snabbt behöver växa.

Förhoppningen är att kommunerna kommer att ha nytta av idéskisserna i sitt visionsarbete och i sina översiktsplaner och att även andra kommuner kommer inspireras.

2.2.1.8 New European Bauhaus

New European Bauhaus⁵⁰ är ett EU-initiativ som syftar till att integrera områden som konst, kultur, arkitektur, social inkludering, vetenskap och teknik för att hjälpa EU:s medlemsländer att nå sina klimatmål, samtidigt som man skapar goda platser för människor att bo, leva och verka i. Boverket har mellan juni 2021 och februari 2022 haft regeringens uppdrag att koordinera New European Bauhaus i Sverige⁵¹. I det arbetet har Boverket spridit kunskap om initiativet till berörda aktörer, samordnat och lyft goda exempel som svarar mot initiativets inriktning mot hållbarhet, inkludering och estetik. Arbetet har skett i nära samarbete med Rådet för hållbara städer.

2.2.2 Hållbar samhällsplanering

2.2.2.1 Ramverk för nationell planering

Boverket leder Miljömålsrådets programaktivitet *Ramverk för nationell planering* som syftar till att ta fram förslag på hur den nationella planeringsnivån kan utvecklas i Sverige. I ett första steg har Boverket tagit fram en rapport 2022:05, *Ramverk för nationell planering - Förslag till utvecklad planering i Sverige*⁵². I rapporten föreslås bland annat att de statliga myndigheterna inledningsvis tar fram en nationell lägesbild över landet utifrån myndigheternas olika perspektiv och tydliggör vad som krävs för att nå relevanta mål i Agenda 2030 och genomföra nationell politik som medför rumsliga anspråk. Ett annat förslag är framtagande av en politiskt antagen nationell rumslig strategi som kan bidra till att ange riktning och ramar för den rumsliga utvecklingen. Resultatet av detta arbete ska ge bättre stöd till aktörerna på regional och lokal nivå vid mark- och vattenanvändning.

---

⁵⁰ Europeiska kommissionen. New European Bauhaus. Webbsida. Länk: [New European Bauhaus: beautiful, sustainable, together. \(europa.eu\)](https://www.europa.eu/new-european-bauhaus) (Hämtad den 22.08.2022)

⁵¹ Boverket, 2021. Koordinera Sveriges deltagande i ett nytt europeiskt Bauhaus. Länk: [Koordinera Sveriges deltagande i ett nytt europeiskt Bauhaus - Boverket](https://www.boverket.se/nyheter/2021/koordinera-sveriges-deltagande-i-ett-nytt-europeiskt-bauhaus) (Hämtad den 12.06.2022)

⁵² Boverket, 2022. Ramverk för nationell planering. Rapport 2022:05. Länk: [Ramverk för nationell planering - Boverket](https://www.boverket.se/nyheter/2022/ramverk-for-nationell-planering) (Hämtad den 12.06.2022)

Regeringen har gett en utredare i uppdrag att genomföra en förstudie om nationell fysisk planering. Utredningen ska bland annat resultera i en förstudie om nationell fysisk planering. Utredaren ska även identifiera hur staten kan på ett tydligare sätt redovisa sina intentioner för hållbar mark och vattenanvändning samt en effektiv fysisk planering och prövning. I uppdraget ingår också att redovisa för- och nackdelar med en föreslagen nationell planering samt genomföra konsekvensanalys för berörda aktörer.⁵³

2.2.2.2 Landsbygdspolitiken

Regeringen har gett Tillväxtverket i uppdrag att stärka genomförandet av landsbygdspolitiken och verka för att de landsbygdspolitiska målen nås.⁵⁴ Tillväxtverket har också i uppdrag att arbeta med ett uppföljningssystem för den sammanhållna svenska landsbygdspolitiken.⁵⁵

Tillväxtverket lanserade under år 2022 ett samlat stöd för att stärka landsbygdsperspektiven hos kommuner, regioner och myndigheter. Mycket av materialet har tagits fram tillsammans med ett femtontal andra myndigheter 2021 i så kallade Landsbygdsjobb.⁵⁶ Stödet som har tagits fram innefattar en vägledning för livskraftiga landsbygder, tips på metoder och verktyg och lärande exempel från kommuner, regioner och myndigheter bidrar med inspiration och visar hur arbetet kan ske i praktiken. Stödet innefattar till exempel en verktygslåda för inkluderande samhällsplanering samt en utvecklingsguide som visar metoder inom hållbarhet och samhällsplanering.^{57 58 59}

Regeringen gav 2018 även Tillväxtverket i uppdrag att besluta och fördela ett särskilt statsbidrag till landsbygdskommuner var det med syfte att stärka kommunernas kapacitet att arbeta med generell näringslivsutveckling. Tillväxtverket lyfter i rapporten *Ett uppföljningssystem för den sammanhållna svenska landsbygdspolitiken* från 2021 att statsbidraget leder till en rad effekter, bland annat en tillfälligt ökad utvecklingskapacitet. I

---

⁵³ Regeringskansliet, 2022. Uppdrag att genomföra en förstudie om nationell fysisk planering. Länk: [Utredare får i uppdrag att genomföra förstudie om nationell fysisk planering - Regeringen.se](#) (Hämtad den 22.08.2022)

⁵⁴ Regeringskansliet, 2018. Uppdrag inom ramen för regeringens proposition om en sammanhållen landsbygdspolitik för Sveriges landsbygder. N2018/04123/HL. Länk: [Uppdrag inom ramen för regeringens proposition om sammanhållen landsbygdspolitik.PDF \(tillvaxtverket.se\)](#)

⁵⁵ Tillväxtverket, 2022. Kunskap om landsbygder. Digitalt. Länk: [Kunskap om landsbygder - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](#) (Hämtad den 22.08.2022)

⁵⁶ Tillväxtverket, 2022. Livskraftiga landsbygder. Digitalt. Länk: [Livskraftiga landsbygder - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](#) (Hämtad den 22.08.2022)

⁵⁷ Tillväxtverket, 2022. Vägledning för livskraftiga landsbygder. Digitalt Länk: [Vägledning för livskraftiga landsbygder - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](#) (Hämtad den 22.08.2022)

⁵⁸ Tillväxtverket, 2022. Verktyg för att stärka landsbygder. Länk: <https://tillvaxtverket.se/amnesomraden/regional-kapacitet/livskraftiga-landsbygder/verktyg-for-att-starka-landsbygder.html> (Hämtad den 22.08.2022)

⁵⁹ Tillväxtverket, 2022. Verktygslåda för inkluderande samhällsplanering. Webbsida. Länk: [Verktyslåda för inkluderande samhällsplanering - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](#) (Hämtad den 06.06.2022)

rapporten anges att många kommuner med bidragets hjälp fortsätter att stärka upp sina organisationer genom att anställa personal. Det handlar främst om tjänster som kan klassas som generella näringslivsfunktioner men det har också anställts kommunikatörer, samhällsplanerare, landsbygdsutvecklare och specialister inom kompetensförsörjning och digitalisering. Kommunerna beskriver ofta att de rekryterat den kompetens som krävs för att stärka servicen utifrån företagens upplevda behov. Ett exempel som nämns är Vindelns kommun som fördubblat sin kapacitet att hantera bygglovsärenden genom att stärka upp bemanningen med en extra samhällsplanerare.⁶⁰

Boverket har i rapporten *Finansiering av ny- och ombyggnad av bostäder på landsbygden* från 2019 lämnat förslag på hur förutsättningarna för om- och nybyggnation av bostäder på landsbygden kan underlättas.⁶¹

2.2.2.3 Kunskapssatsningar

Det är flera myndigheter som redovisat att de tagit fram kunskapsunderlag. Boverket har tagit fram *Regionernas roll i gestaltad livsmiljö* (2020) som syftar till att inspirera regioner till att ta kraft i den nya politiken för gestaltad livsmiljö. De har även tagit fram *Regional fysisk planering i utveckling – fyra exempel* (2017) som riktar sig till regioner som vill utveckla sitt arbete med regional fysisk planering. Post och telestyrelsen tog 2019 fram en vägledning om hur kommuner och stadsnät kan agera för att främja bredbandsutbyggnad och värna om konkurrens. I *Räkna med kulturarvet* beskriver Riksantikvarieämbetet kulturarvets ekonomiska värde, miljömässiga bidrag och sociala betydelse för en hållbar samhällsutveckling. Den har spridits brett till kommuner, regioner, länsstyrelser, statliga myndigheter, ideella organisationer och andra aktörer.⁶²

Boverket har bistått i utredningen av strandskyddsbestämmelserna med expertkompetens.⁶³ I direktivet till utredningen, står bland annat att det ska bli enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden och att förutsättningarna för bostäder och näringsverksamheter ska förbättras.

2.2.2.4 Översiktsplanering

Med anledning av reglerna om översiktsplanering i PBL ändrades 2020, har Boverket uppdaterat vägledningen på PBL kunskapsbanken med vägledning om planeringsstrategi och länsstyrelsernas underlag. Detta för att

---

⁶⁰ Tillväxtverket, 2021. Ett uppföljningssystem för den sammanhållna svenska landsbygdspolitiken. Länk: [Fördjupad analys Ett uppföljningssystem för den sammanhållna svenska landsbygdspolitiken Å 2020-85.pdf \(tillvaxtverket.se\)](https://www.tillvaxtverket.se/meddelanden/2021-06-06-fordjupad-analys-ett-uppfoljningssystem-for-den-sammanhallna-svenska-landsbygdspolitiken-a-2020-85.pdf) (Hämtad den 06.06.2022)

⁶¹ Boverket, 2019. Finansiering av ny- och ombyggnad av bostäder på landsbygden. Slutrapport. Rapport 2019:11. Länk: [Finansiering av ny- och ombyggnad av bostäder på landsbygden \(boverket.se\)](https://www.boverket.se/meddelanden/2019-11-11-finansiering-av-ny-och-ombyggnad-av-bostader-pa-landsbygden-boverket.se) (Hämtad den 06.06.2022)

⁶² Tillväxtverket, 2020. Statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet och arbetet att utveckla Sveriges landsbygder. Länk: [U 3.1 RB 2020 Myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet Å2020 378.pdf \(tillvaxtverket.se\)](https://www.tillvaxtverket.se/meddelanden/2020-08-22-378.pdf) (Hämtad den 22.08.2022)

⁶³ Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd (SOU 2020:78).

möta kommunernas arbete med den första planeringstrategin efter valet 2022. Planeringsstrategin bidrar till en kontinuerlig översiktsplanering där förändrade förutsättningar fångas upp i kommunens planering.

2.2.2.5 Mellankommunal samordning

Boverket har på regeringens uppdrag utvecklat vägledningen om hur planläggning bör ske med hänsyn till mellankommunala och regionala förhållanden. I uppdraget ingick också att ta fram tillsynsvägledning när det gäller länsstyrelsens tillsyn över att frågor som avser användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt. Vägledning för planläggning har utvecklats för alla planformer och består därför av flera delar:

- regional fysisk planering
- regional fysisk planering enligt PBL
- tillsynsvägledning mellankommunal samordning.

Tillsynsvägledningen utgör även vägledning för kommunerna vad gäller detaljplanläggning. Syftet med vägledningen är att ge förutsättningar för en samordnad och förutsägbar tillsyn.

2.2.2.6 Klimatrelaterade risker

Boverket har tagit fram vägledning om hur kommunen kan hantera klimatrelaterade risker i sin översiktsplanering, vad som avses med klimatrelaterade risker i det sammanhanget och hur länsstyrelsen kan ge stöd i arbetet. Vägledningen förklarar innebörden av PBL:s krav att kommunen ska ge sin syn på klimatrelaterade risker och visar på strategier som kan användas för att hantera riskerna. Den visar också hur en kontinuerlig översiktsplanering fungerar som stöd för att successivt vidareutveckla arbetet med klimatanpassning av den byggda miljön.

2.2.2.7 Vattenförsörjning i översiktsplanering

Boverket har på regeringens uppdrag tagit fram en utvecklad vägledning om dricksvattenförsörjning vid planläggning. Vägledningen handlar om hur plan- och bygglagen kan tillämpas i översiktsplanering och detaljplanering för att bidra till en trygg vattenförsörjning. Vattentillgången har under de senaste somrarna varit begränsad i flera kommuner och det finns ett tydligt behov av vägledning kring hur frågor om vattenförsörjning kan hanteras vid planläggning.

2.2.2.8 Miljökvalitetsnormer vatten

Boverket har tagit fram vägledning om hur miljökvalitetsnormer för vatten kan hanteras i översikts- och detaljplanering. Vägledningen visar även på vilken påverkan olika typer av markanvändning kan ha på yt- och grundvattenförekomster.

2.2.2.9 Digitaliseringens påverkan på rumslig utveckling

Teknikutvecklingen har genom historien utgjort en stark drivkraft för samhällets utveckling och kommer att påverka utformning och användning av markområden, byggd miljö och rumsliga strukturer även i framtiden. För att lyfta dessa samband har Boverket initierat ett arbete med syftet att beskriva hur den digitala tekniken kan ge stöd för att utveckla den byggda miljön i en mer hållbar riktning. I det arbetet har en rapport tagits fram, *Sambanden mellan byggd miljö, teknikutveckling och hållbarhet*. Slutsatsen är att översiktsplaneringen behöver utvecklas för att bli mer proaktiv i förhållandet till teknikutvecklingen. I rapporten ges exempel på hur ny teknik kan stärka, komplettera och överbrygga brister i den byggda miljön. Det kan exempelvis handla om nya kommunikationsmedel, nya sätt att stärka tillgången till service och mötesplatser och att nyttja resurser mer effektivt och hållbart.

2.2.3 Infrastruktur

2.2.3.1 Nationell plan för transportinfrastruktur

Regeringen har beslutat om en nationell trafikslagsövergripande plan för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033.⁶⁴ Planen baseras på ett förslag från Trafikverket⁶⁵ och beskriver hur den statliga transportinfrastrukturen ska utvecklas och underhållas. Den är därmed en viktig förutsättning för att skapa en infrastruktur som bidrar till minskad resurs- och energianvändning samt minskad klimatpåverkan. Förslaget har varit ute på remiss under vintern 2021–2022. Flera remissinstanser pekar på att planen inte leder till att klimatmålen nås inom den utsatta tiden.

2.2.3.2 Utredningen Rätt för klimatet

Klimatråtsutredningens slutbetänkande *Rätt för klimatet* (SOU 2022:21) föreslår bland annat en ändring i förordningen om en nationell plan för transportinfrastruktur som syftar bland annat till att bidra till ett transporteffektivt samhälle och minskning av trafikarbetet med personbil, lastbil och inrikes flyg. Enligt förslaget ska tidigare, ej påbörjade, åtgärder i den nationella planen bedömas utifrån planens nya inriktning om ett transporteffektivt samhälle samt minskning av trafikarbetet med ovan nämnda trafikslag.

2.2.3.3 Vägledning godstransporter i fysisk planering

Boverket har på uppdrag av regeringen publicerat en vägledning om godstransporter i den fysiska planeringen. Vägledningen ska öka kunskapen om hur planering av godstransporter kan få en tydligare roll i den fysiska planeringen. Att aktivt arbeta med godstransporter bidrar till att

⁶⁴ Regeringen. Skr. 2021/22:261. Nationell planering för transportinfrastrukturen 2022–2033. Länk: [Nationell planering för transportinfrastrukturen 2022–2033 \(regeringen.se\)](https://www.regeringen.se/491313/publications/2022/09/20220922-nationell-planering-for-transportinfrastrukturen-2022-2033) (Hämtad den 22.09.2022)

⁶⁵ Trafikverket, 2021. Trafikverket redovisar förslag till nationell infrastrukturplan. Webb sida. Länk: [Trafikverket redovisar förslag till nationell infrastrukturplan | Trafikverket \(tt.se\)](https://www.trafikverket.se/491313/publications/2021/08/20210822-transportinfrastrukturplan) (Hämtad den 22.08.2022)

skapa förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling med minskade luftföroreningar, mindre trängsel och minskat buller, vilket också leder till attraktivare miljöer. Vägledningen ska främst ses som ett stöd och inspiration till kommuner och regionala aktörer, men den kan också vara en viktig kunskapskälla för andra aktörers planeringsprocesser.

2.2.3.4 Arena för transporteffektiv stadsmiljö

Trafikverket leder inom ramen för ett regeringsuppdrag forumet *Arena för transporteffektiv stadsmiljö*. Arenan ska bidra till att transportsektorn når klimatmålen 2030 och 2045. Arenan arbetar med kunskapsuppbyggnad om hur omställningen till ett transporteffektivt samhälle kan gå till. I arbetet ingår även vägledning för att underlätta ett genomförande, till exempel genom att identifiera hinder och lösningar, potentialer och möjligheter. Arenan ska även underlätta samverkan mellan aktörer för att skapa projekt och genomföra åtgärder. Kunskapsområden som ligger i fokus under 2020–2022 är godstransporter i städer, parkeringsplanering i städer, mobility management i städer, hållbar stadsutveckling samt digitalisering inom transportsystemet.⁶⁶

2.2.4 Kollektiv trafik, cykel och gång

2.2.4.1 Styrmedel för transporteffektivt samhälle

Trafikanalys tog fram förslag till styrmedel för ett transporteffektivt samhälle inom ramen för ett regeringsuppdrag om att ta fram underlag med analyser och förslag som leder till transportsektorns klimatomställning. Förslagen i underlagsrapporten⁶⁷ omfattar bland annat statlig medfinansiering av drift av kollektivtrafik, lagändring för att möjliggöra byggande av fristående statliga cykelbanor, skärpning av krav på motprestation om att biltrafiken inte får öka, samt finansiering av innovativa lösningar för mer effektiv drift av omlastningsterminaler. Dessa förslag skulle kunna öka förutsättningar för användning av kollektivtrafik och cykel, samt bidra till mer effektiva vägtransporter av gods och personer.

2.2.4.2 Förslag för att öka gång, cykel och kollektivtrafik

Inom ramen för Rådet för hållbara städer har Boverket formulerat förslag på åtgärder som kan bidra till att stärka förutsättningarna för ökad andel gång-, cykel- och kollektivtrafik. Utgångspunkt för förslagen har varit rådets samverkansåtgärd *Informationsutbyte samt tillgängliggörande av stöd för ökad gång-, cykel- och kollektivtrafik* som redovisades 2020. Åtgärdsförslagen kommer bland annat att utgöra underlag till rådets förslag rörande hur statens politik för hållbara städer och samhällen kan utvecklas.

⁶⁶ Trafikverket, 2022. Arena för transporteffektiv stadsmiljö. Webbsida. Länk: [Arena för transporteffektiv stadsmiljö - Trafikverket](#) (Hämtad den 22.08.2022)

⁶⁷ WSP, 2022. Styrmedel för ett transporteffektivt samhälle. Underlag till Trafikverkets uppdrag att föreslå styrmedel inför kommande klimatpolitiska handlingsplan. Länk: [Styrmedel för ett transporteffektivt samhälle \(trafa.se\)](#) (Hämtad den 06.06.2022)

Trafikverket ingår i Råder för hållbara städer och ansvarar för trafikstrategiskt arbete, regeringsuppdraget Arena om fossilfri tillgänglighet och transporteffektivitet i städer samt informationsutbyte och tillgängliggörande av stöd för ökad gång-, cykel- och kollektivtrafik.

2.2.4.3 Nationella cykelrådet

Cykelrådet har tagit fram två nationella cykelbokslut: för 2019⁶⁸ och 2021⁶⁹. Rapporterna beskriver det aktuella läget och utvecklingen över tid för cykling i Sverige. De belyser befintliga aktuella data för att följa upp utvecklingen, viktiga förutsättningar samt befintliga strategiska dokument och kunskapsunderlag på nationell och regional nivå.

Nationella cykelrådet har även tagit fram en temarapport om cykelplanering i Sverige.⁷⁰ Rapporten beskriver bland annat olika typer av styrmedel för cykelplanering, ansvar och roller i cykelplaneringsprocessen samt utmaningar på en nationell, regional och lokal nivå. Rådet har även gjort en bedömning om hur den nuvarande infrastrukturplaneringssystemet och planeringsprocessen fungerar ur cykelperspektiv och pekat ut var det behövs förbättringar. Bland annat pekade man på behov av samsyn i ett delat ansvarsförhållande, behov av ett specifikt nationellt mål för ökad cykling, behov att hantera målkonflikter. Stora utmaningar i planeringen är cykelns ställning gentemot bilen och integrering av cykelinfrastruktur i samhällsplaneringen, samt olika förutsättningar för cykel i tätbebyggda områden och glesbygd. Rådet konstaterar att den befintliga kunskapen behöver implementeras och fördjupas, samt att det finns brister och utvecklingsmöjligheter kring finansiering av cykelinfrastruktur.

2.2.4.4 Mål för ökad andel cykling

Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) har fått i uppdrag att ta fram mål för ökad andel cykling.⁷¹ VTI:s förslag omfattar konkreta tidsatta mål för att nå fördubbling av cykling till 2035. Forskare föreslår även sju indikatorer och mått för uppföljning av målen. Indikatorerna ska fånga upp både fysiska, administrativa och individuella förutsättningar för ökad cykling. Syftet med målen är att cykling ska öka på sådant sätt att den bidrar till ökad tillgänglighet ökad folkhälsa samt att klimat- och

---

⁶⁸ Trafikverket, 2020. Nationell cykelbokslut 2019. Hur utvecklas cyklandet i Sverige och vart är det på väg? 2020:137. Länk: [Cykelbokslut_2019.indd \(diva-portal.org\)](#) (Hämtad den 06.06.2022)

⁶⁹ Trafikverket, 2022. Nationellt cykelbokslut 2021. Hur utvecklas cyklandet i Sverige? 2022:004. Länk: [Nationellt cykelbokslut 2021 \(diva-portal.org\)](#) (Hämtad den 22.09.2022)

⁷⁰ Trafikverket, 2021. Temarapport: Cykelplanering i Sverige. 2021:072. Länk: [Temarapport Cykelplanering i Sverige \(diva-portal.org\)](#) (Hämtad den 06.06.2022)

⁷¹ Regeringskansliet, 2021. Uppdrag att ta fram mål för ökad andel cykling. I2021/02603. Länk: [Uppdrag att ta fram mål för ökad andel cykling - Regeringen.se](#) (Hämtad den 06.06.2022)

miljökvalitetsmålen nås.⁷² Målen på nationell nivå kan ge vägledning för andra relevanta aktörers arbete på regional och lokal nivå.

2.2.4.5 Ekonomiska styrmedel

Under perioden 2019–2022 beviljade Trafikverket stöd till stadsmiljöavtal för 54 ansökningar till en total summa av 5,6 miljarder kronor. Stödet medfinansierar kommuners och regioners satsningar på ökad andel cykel- och kollektivtrafik.

Stadsmiljöavtalen har kompletterats med cykelåtgärder 2017 som började gälla från och med 2019. Inom den tillfälliga cykelförstärkningen har Trafikverket beviljat stöd för cykelåtgärder till 51 kommuner och regioner som sammanlagt uppgick till drygt 300 miljoner kronor till och med 2022.⁷³

Från 1 januari 2022 gäller en ny skattelättnad för cykelförmån. Det betyder att cykelförmånen först behöver beskattas när värdet överstiger 3000 kronor per beskattningsår. Skattelättnaden gäller vanliga cyklar och elcyklar, förutsatt att förmånserbjudandet riktar sig till alla tillsvidareanställda på arbetsplatsen.⁷⁴

2.2.4.6 Kommunala och regionala satsningar

Sveriges kommuner och regioner, SKR, tillsammans med Trafikverket har uppdaterat sin handbok om mobilitet för gående, cyklister och mopedister⁷⁵ med aktuell kunskap. Syftet är att ge stöd, idéer och inspiration i utvecklingen av miljöer för dessa trafikslag.

Regionerna arbetar aktivt för att bidra till mer hållbara transporter genom bland annat projekt om kombinerade mobilitetstjänster i glesare områden (Västra Götalandsregionen), utveckling av Bus Rapid Transit (Örebro) eller satsningar på hållbara arbets- och tjänsteresor (Region Västerbotten).⁷⁶

Stor majoritet av kommunerna (86 procent) har genomfört åtgärder för att främja hållbara transporter under perioden 2019–2020. Nivån kan jämföras med föregående mätningens 83 procent. Oftast var det satsningar på ökad cykling (87 procent⁷⁷). Åtgärder för ökad gång och ökad kollektivtrafikanvändning har genomförts i 48 procent av kommuner. För

---

⁷² VTI, 2022. Utredning om mål för ökad cykling i Sverige: ett regeringsuppdrag. Länk: [Utredning av mål för ökad cykling i Sverige : ett regeringsuppdrag \(diva-portal.org\)](https://diva-portal.org/utredning-av-mal-for-okad-cykling-i-sverige-ett-regeringsuppdrag) (Hämtad den 22.09.2022)

⁷³ Trafikverket, 2022. Beviljade stadsmiljöavtal 2015–2021. Länk: [Ansök om bidrag för hållbara stadsmiljöer – stadsmiljöavtal - Bransch \(trafikverket.se\)](https://trafikverket.se/ansok-om-bidrag-for-hallbara-stadsmiljorer-stadsmiljoeavtal-bransch) (Hämtad den 07.06.2022)

⁷⁴ Skatteverket, 2022. Cykelförmån. Länk: [Cykelförmån – företag | Skatteverket](https://skatteverket.se/cykelforman-foretag) (Hämtad den 05.10.2022)

⁷⁵ SKR, 2022. Mobilitet för gående, cyklister och mopedister. En handbok med fokus på planering, utformning underhåll och uppföljning. Länk: [Mobilitet för gående, cyklister och mopedister | SKR](https://skr.se/mobilitet-for-gaende-cyklister-och-mopedister) (Hämtad den 06.06.2022)

⁷⁶ RUS, 2021. Regional årlig uppföljning 2021. Sammanställning för God bebyggd miljö.

⁷⁷ Andel av kommuner som svarat ”ja” på frågan om de genomfört åtgärder.

2.2.5.2 Metoder och verktyg

Boverket har tillsammans med SCB genomfört en pilotstudie för att utveckla metodik för kartläggning av trädtäckning i städer och tätorter. Förekomst av träd är en viktig förutsättning för flera ekosystemtjänster. Genom att kombinera satellitdata med höjddata och ytmodeller kan andel trädtäckning i byggd miljö samt förändring över tid mätas.⁸⁷

Om metoden skalas upp till nationell nivå, kan dessa data, på sikt, även ge en bild av om de kunskapshöjande insatserna fått genomslag i miljön.

Det finns många befintliga verktyg som kan användas i arbete med ekosystemtjänster. White, Urbio och Gaia arkitektur har med stöd av Boverket och Naturvårdsverket tagit fram en verktygslåda för ekosystemtjänster som har skickats till alla landets kommuner under 2021. Skriften sammanställer ett urval av verktyg, metoder och vägledningar som kan användas för att integrera ekosystemtjänster i planeringen.⁸⁸

2.2.5.3 Ekonomiska styrmedel

Bidraget för lokala naturvårdssatsningar, LONA, är viktig för många kommuners genomförande av åtgärder för att bevara, utveckla och tillgängliggöra tätortsnära natur för människor.

Under 2021 inrättades stödet för gröna och trygga samhällen.⁸⁹ Stödet gavs för åtgärder som innebar att stadsgrönska eller ekosystemtjänster ökar eller utvecklas i eller i anslutning till områden med socioekonomiska utmaningar. 133 projekt fått stöd som totalt uppgick till drygt 255 miljoner kronor. Åtgärderna som förnyelse och upprustning av grönska på bostadsgårdar, komplettering av befintlig grönska med växter för pollinatörer, gemensamma utrymmen för trivsel och rekreation, gröna lösningar för hantering av dagvatten och liknande ska genomföras under två år från det att stödet beviljades. Åtgärderna ska även bidra med ökad trygghet i områden och att fler använder miljöerna. De förväntas resultera i förbättrat kvalitet i bostadsnära grönområden lokalt men väldigt litet tillskott av nya grönytor.⁹⁰

2.2.5.4 Kommunalt och regionalt arbete

Flera kommuner svarar i miljömålsenkäten 2021 att de har genomfört åtgärder för att förbättra kvalitet och tillgänglighet i och nära tätortsnära

---

⁸⁷ Boverket, 2022. Kartläggning av träd i städer och tätorter. Webbsida. Länk: [Kartläggning av träd i städer och tätorter - Boverket](#) (Hämtad den 06.06.2022)

⁸⁸ Ahlström Isacson, H., Sjösten Harlin, F., Stenkula, U., 2021. Ekosystemtjänster – en verktygslåda 1.0. Länk: [EST_en-verktygslada_low.pdf \(whitearkitekter.com\)](#) (Hämtad den 12.06.2022)

⁸⁹ Regeringskansliet, 2020. Förordning (2020:1202) om stöd för gröna och trygga samhällen. Länk: [Förordning \(2020:1202\) om stöd för gröna och trygga samhällen Svensk författningssamling 2020:2020:1202 t.o.m. SFS 2021:661 - Riksdagen](#) (Hämtad den 05.10.2022)

⁹⁰ Boverket, 2021. Gröna trygga samhällen. Webbsida. Länk: [Gröna och trygga samhällen - Boverket](#) (Hämtad den 05.10.2022)

områden. De flesta anger att de restaurerat parker och grönområden eller anlagt gång- och cykelvägar (67,3 respektive 63,2 procent av de som svarat på frågan). 49 procent har tagit fram informationsmaterial om områdena och 26,5 procent har bildat naturreservat. 30 procent anger att de genomfört andra åtgärder, till exempel tillgänglighetsanpassat grön- och fri-luftsområden, genomfört skötsel för att öka tillgänglighet och attraktivitet i områden, anlagt nya grönområden, våtmarker, parker eller gröna stigar. Flera anger även åtgärder för att skapa nya kvaliteter i befintliga områden, såsom planteringar eller skötsel för att öka biologisk mångfald eller skapa lekvärden.⁹¹

2.2.6 Kulturvärden i bebyggd miljö

2.2.6.1 Utbildning om PBL och kulturvärden

Webbutbildningen *PBL och kulturvärden*, som publicerades i februari 2020, är gemensamt framtagen av Boverket, Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna. Varje länsstyrelse har därefter ansvarat för att arrangera ett antal kommunträffar i syfte att sprida kunskap om utbildningen och dess innehåll i respektive län. Genomförda insatser har i en rapport följts upp under 2021 av Boverket.⁹² Rapporten ger också en bild av framtida aktiviteter.

Uppföljningen visar att utbildningen har varit såväl uppskattad som behövd, vilket bekräftas i länsstyrelsernas regionala uppföljning av målet. Kommunerna lyfter särskilt insatser för att nå kommunpolitiker. Att erbjuda samtliga kommuner i landet denna utbildning är ett viktigt steg i att förbättra hanteringen av våra kulturvärden. Boverket ser gärna att utbildningarna genomförs kontinuerligt, eftersom detta vidmakthåller en god kunskapsnivå i ett län eller kommun.

2.2.6.2 Kulturmiljövårdsanslaget

Riksantikvarieämbetet har gjort en studie av kulturmiljövårdsanslagets koppling till miljö kvalitetsmålen. Bedömningen är att kulturmiljövårdsanslaget bidrar till bevarande och utveckling av kulturmiljöer och därigenom även till att uppfylla miljömålen. Det är dock oklart hur stort bidraget till måluppfyllelse är, då detta är svårt att mäta. Kulturmiljövårdsanslaget går i första hand till byggnadsvård, men det finns utrymme för andra prioriteringar. Riksantikvarieämbetet ser det som betydelsefullt att länsstyrelserna tar ett helhetsgrepp kring hur medlen ska användas.⁹³

---

⁹¹ Boverket, 2021. Miljömålsenkät 2021. Länk: [Öppna data - Resultat från miljömålsenkäter - Boverket](#) (Hämtad den 09.09.2022)

⁹² Boverket, 2021. Uppföljning av webbutbildningen PBL och kulturvärden. Rapport 2021:16. Länk: [Uppföljning av webbutbildningen PBL och kulturvärden - Boverket](#) (Hämtad den 09.09.2022)

⁹³ Riksantikvarieämbetet, 2021. Bevara, använda och utveckla. En studie av kulturmiljövårdsanslagets koppling till miljö kvalitetsmålen. Länk: [Bevara, använda och utveckla : en](#)

2.2.6.3 Forskning

Energimyndigheten har sedan 2007 finansierat programmet *Spara och bevara*⁹⁴ i syfte att öka kunskapen om energieffektivisering i kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Energimyndigheten har avsatt 50 miljoner kronor för programperioden 2019–2024. Under perioden pågår flera forskningsprojekt som berör bland annat avvägningar mellan energieffektivisering och bevarande av kulturmiljövärden, metoder och verktyg för åtgärder i äldre byggnader, styrmedel med mera. Som exempel ska ett av projekten utveckla en metod för stadsutvecklingsprojekt och åtgärder på befintliga byggnader där både miljömässiga och kulturmässiga aspekter får maximalt genomslag.⁹⁵

2.2.6.4 Kommunala och regionala satsningar

Utöver att fördela medel till vård av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse anger flera länsstyrelser att det statliga kulturmiljöanslaget 7:2 till exempel för bidrag till kommunala kulturmiljöunderlag (Gotland, Gävleborg, Halland, Västmanland, Halland, Gävleborg, Jönköping, Kalmar, Skåne, Östergötland, Stockholm, Västra Götaland, Örebro). Länsstyrelserna genomför även satsningar för att bemöta utmaningar för kulturmiljön som klimatförändringar (Halland, Västerbotten) och energieffektivisering (länsstyrelsen och regionen i Örebro) för med sig.⁹⁶

2.2.7 God vardagsmiljö

Flera satsningar som presenteras under andra preciseringar har bäring även på God vardagsmiljö. Däribland åtgärder inom ramen för god gestaltad livsmiljö, satsningar på ökad tillgång till kollektivtrafik, gång och cykel och tätortsnära natur.

2.2.8 Hälsa och säkerhet

2.2.8.1 Arbete för god inomhusmiljö

I Boverkets grunduppdrag ingår att verka för en god inomhusmiljö. Under åren har myndigheten samverkat med andra aktörer som arbetar med hälsofrågor som exempelvis Folkhälsomyndigheten, Arbetsmiljöverket, SKR, Kemikalieinspektionen, näringslivet, organisationer, forskning/akademien. Boverket arbetar med frågan löpande och har under årens lopp fått olika specifika regeringsuppdrag om god inomhusmiljö.

[studie av kulturmiljövårdsanslagets koppling till miljö kvalitetsmålen \(diva-portal.org\)](#)
(Hämtad den 12.06.2022)

⁹⁴ Energimyndigheten, 2022. Spara och bevara. Energimyndighetens forskningsprogram för energieffektivisering i kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Webbsida. Länk: [Spara och bevara – Energimyndighetens forskningsprogram för energieffektivisering i kulturhistoriskt värdefulla byggnader](#) (hämtad den 09.09.2022)

⁹⁵ Energimyndigheten, 2022. Riva, cirkulera, bygga nytt eller renovera? Energianvändning i hela livscykeln. Webbsida för forskningsprogram Spara och bevara. Länk: [Riva, cirkulera, bygga nytt eller renovera? Energianvändning i hela livscykeln – Spara och bevara](#) (Hämtad den 06.06.2022)

⁹⁶ RUS, 2021. Regional årlig uppföljning 2021. Sammanfattning för God bebyggd miljö.

2.2.8.2 Regeringsuppdrag God inomhusmiljö

Regeringsuppdrag *God inomhusmiljö* om att förstärka arbetet för att nya och befintliga byggnader ska ha en god inomhusmiljö löpande under tiden 2018–2021.⁹⁷ I uppdraget ingick att samla in, kvalitetsgranska och sprida information om byggnaders inomhusmiljö. Syftet var att öka medvetenheten om vilka brister i byggnaders inomhusmiljö som kan uppstå, vanliga orsaker till bristerna och hur de kan undvikas eller åtgärdas. Inom uppdraget identifierade och utredde Boverket systematiska fel inom byggandet och utbredda skador i byggnadsbeståndet, som kan påverka människors hälsa eller säkerhet. Arbetet har övergått i nya regeringsuppdrag.

2.2.8.3 Goda ljudmiljöer

Buller från idrottsplatser

Boverket har år 2020 tagit fram en vägledning om buller från idrottsplatser.⁹⁸ Den kan användas som stöd för tillämpningen av PBL, till exempel vid detaljplaneläggning eller bygglovgivning i områden som exponeras för buller från en idrottsplats. Vägledningen togs fram i samverkan med Naturvårdsverket, som parallellt publicerat vägledning för tillämpning vid tillsyn och prövning enligt miljöbalken (1998:808), MB.

Industribuller

Boverket publicerade år 2020 allmänna råd med riktvärden för omgivningsbuller från industriell och annan verksamhet.⁹⁹ Tidigare framtagen vägledning har uppdaterats. Materialet är en del av den samordning som skett av omgivningsbuller enligt PBL och miljöbalken.

Åtgärdsprogram enligt förordning (2004:675) om omgivningsbuller åren 2019–2023

Kommunerna och Trafikverket har tagit fram åtgärdsprogram¹⁰⁰ enligt förordningen (2004:675) om omgivningsbuller. Trafikverket har bland annat kartlagt omgivningsbullret vid samtliga statliga vägar och järnvägar. Kartläggningen visar att totalt cirka en miljon människor är utsatta för bullernivåer som överstiger Lden dB 55 från trafiken på de kartlagda vägarna och järnvägarna.

---

⁹⁷ Boverket, 2021. Slutrapport för uppdraget att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö. Rapport 2021:24. Länk: [Slutrapport för uppdraget att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö - Boverket](#) (Hämtad den 12.06.2022)

⁹⁸ Boverket, 2021. Buller vid idrottsplatser. Digital. Länk: [Boverkets vägledning om buller från idrottsplatser](#) (Hämtad den 06.06.2022)

⁹⁹ Boverkets allmänna råd (2020:2) om omgivningsbuller utomhus från industriell verksamhet och annan verksamhet med likartad ljudkaraktär. Länk: [Boverkets allmänna råd \(2020:2\) om omgivningsbuller utomhus från industriell verksamhet och annan verksamhet med likartad ljudkaraktär](#) (Hämtad den 12.06.2022)

¹⁰⁰ Trafikverket, 2018. Trafikverkets åtgärdsprogram enligt Förordning om omgivningsbuller, 2019–2023. 2018:196. Länk: [Trafikverkets webbutik. Trafikverkets åtgärdsprogram enligt Förordning om omgivningsbuller, 2019-2023 \(ineko.se\)](#) (Hämtad den 06.06.2022)

Arbetet för att minska bullerstörningarna kräver ett brett arbetssätt som inkluderar samarbete såväl nationellt som internationellt och forsknings-satsningar. Inom samhällsplaneringen omfattar det bland annat dialog mellan Trafikverket och kommuner i tidiga planeringsskeden och planeringsstöd i form av riktlinjer, regler, inventeringar och information om miljö- och hälsoeffekter.

Under perioden 2013–2017 har 12 400 personer längs statliga vägar fått åtgärder mot trafikbuller, varav 4 700 personer hade mer än 10 dBA över riktvärdet. 9 400 personer längs statliga järnvägar har fått åtgärder mot trafikbuller varav 3 000 hade mer än 10 dBA över riktvärdet. Längs kommunala gator har 5 100 personer fått minskade bullernivåer i sina bostäder, där Trafikverket bidragit genom statlig medfinansiering till kommunerna.

Enligt en översiktlig bedömning av planerade åtgärder inom perioden för åtgärdsprogrammet (2019–2023) beräknas situationen kunna förbättras för totalt cirka 37 000 boende. Även förskolor och grundskolor kommer att åtgärdas.

För att prioritera åtgärder på längre sikt behöver hänsyn tas till samhällsutveckling, fordonsutveckling och användning av fordon. Även om källbullernivåerna skulle minska generellt med 5 dBA, kan de kvarstående behoven av bullerdämpande åtgärder fortfarande vara stora. Det behövs därför fortsatta utredningar och analyser för att prioritera bland dessa behov.

2.2.9 Hushållning med energi och naturresurser

Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Det innebär att alla sektorer behöver bidra för att klimatmålet ska kunna nås. Detta gäller även bygg- och fastighetssektorn som står för 21 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser ur ett livscykelperspektiv.

2.2.9.1 Klimatdeklarationer

Den 1 januari 2022 trädde den nya lagen (2021:787) om klimatdeklarationer för byggnader i kraft. Dessutom ändrades PBL så att klimatdeklaration införs som ett krav för att få slutbesked. Det finns även en förordning och föreskrifter om klimatdeklaration för byggnader.¹⁰¹ Även dessa regler trädde i kraft den 1 januari 2022. Införandet av ett krav på redovisning av en klimatdeklaration är ett steg i statens styrning mot en minskad klimatpåverkan från byggnader vid uppförande.

Boverket har med anledning av den nya lagen om klimatdeklaration i uppdrag av regeringen att under 2020–2022 vidta åtgärder för att

---

¹⁰¹ Förordning (2021:789) om klimatdeklaration för byggnader och Boverkets föreskrifter (2021:7) om klimatdeklaration för byggnader.

underlätta införandet av den. En handbok om klimatdeklarationer publicerades hösten 2021.¹⁰² Sedan början av 2022 finns en slutversion av Boverkets klimatdatabas och klimatdeklarationsregister på plats. Under hösten 2021 har även en stor informationskampanj om regler om klimatdeklaration för byggnader rullat.

2.2.9.2 Nordisk harmonisering av regler om klimatpåverkan

Nordiska ministerrådet har även beslutat om en ökad nordisk harmonisering av regler om klimatpåverkan. Miljöministeriet i Finland är ansvarigt för ett uppdrag finansierat av Nordiska Ministerrådet om ökad nordisk harmonisering inom livscykelområdet. Under 2022 kommer fokus vara på metodutveckling om gränsvärden. Boverket deltar i detta arbete.

2.2.9.3 EU arbete med livscykelperspektiv

Inom EU pågår även ett ökat fokus på klimatpåverkan från byggnader ur ett livscykelperspektiv. EU-kommissionen föreslog i december 2021 i utkastet till revidering av EU-direktivet om byggnaders energiprestanda (2010/31) att klimatpåverkan ska redovisas för byggnader ur ett livscykelperspektiv.¹⁰³

Boverket har även tagit fram en vägledning om livscykelanalyser för byggnader. Syftet med vägledningen är att få fler att efterfråga och beställa livscykelanalyser (LCA) när man ska uppföra en byggnad. Vägledningen kan även tillämpas vid anläggning av vägar, järnvägar, broar och liknande.¹⁰⁴

2.2.9.4 Cirkulär ekonomi i byggsektorn

Boverket har i uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn¹⁰⁵. Syftet är att bidra till att nå miljö- och klimatmål. I uppdraget ingår en kartläggning och analys av möjligheter och hinder för återanvändning, återvinning samt förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av byggmaterial, byggnadsdelar och byggnadsverk idag och i framtiden. Boverket ska även föreslå åtgärder för att främja cirkulärt byggande och cirkulär förvaltning.

---

¹⁰² Boverket, 2021. Klimatdeklaration – en handbok från Boverket. Digital. Länk: [Startsida - Klimatdeklaration - Boverket](#) (Hämtad den 12.06.2022)

¹⁰³ Boverket, 2021. Klimatdeklaration vid uppförande av byggnad. Webbsida. Länk: [Klimatdeklaration vid uppförande av byggnad - Boverket](#) (Hämtad den 22.08.2022)

¹⁰⁴ Boverket, 2019. Vägledning om LCA för byggnader. Digital. Länk: [Vägledning om LCA för byggnader - Boverket](#) (Hämtad den 22.08.2022)

¹⁰⁵ Regeringskansliet, 2022. Uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn. Fi2019/01146, Fi2022/00506. Länk: [Uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn - Regeringen.se](#) (Hämtad den 12.06.2022)

2.2.10 Hållbar avfallshantering

2.2.10.1 Nya regler för avfallshantering och återvinning

Att gå från avfall till resurs var ett av huvudmålen när Europeiska unionens råd 2018 beslutade om revideringar i avfallslagstiftningen, genom det så kallade avfallspaketet. Målet är minskade avfallsmängder, ökad återanvändning av produkter, ökad återvinning samt en förbättrad avfallshantering.

Samtliga ändringar i avfallspaketet ska genomföras senast 2025. I Sverige införlivas ändringarna bland annat genom miljöbalken, avfallsförordningen (2020:614) och genom Naturvårdsverkets föreskrifter.¹⁰⁶

Nya bestämmelser för bygg- och rivningsavfall i avfallsförordningen (2020:614) började gälla den 1 augusti 2020. Den som producerar bygg- och rivningsavfall ska sortera ut avfallet i åtminstone sex fraktioner: trä, mineral (betong, klinker, keramik, sten), metall, glas, plast och gips. Fraktionerna ska förvaras skilda från varandra och annat avfall. Syftet är att komma högre upp i avfallshierarkin så att både förberedelse för återanvändning och materialåtervinning kan öka. Kraven kan även bidra till mer effektiv resursanvändning och minskad negativ påverkan på miljön.

I samband med nya krav har Naturvårdsverket tagit fram en vägledning för bygg- och rivningsavfall.¹⁰⁷

Från och med 1 november 2020 ska verksamheter även rapportera in anteckningarna till ett avfallsregister hos Naturvårdsverket. Kravet gäller alla verksamheter som producerar, transporterar, samlar in, behandlar samt mäklar eller handlar med farligt avfall.¹⁰⁸

2.2.10.2 Kommunernas avfallsförebyggande arbete

93,9 procent av kommunerna svarade i miljömålsenkäten att det arbetar med att förebygga avfall, vilket är på ungefär samma nivå som vid mätning 2018. Av dessa jobbar majoritet med matavfall (88,8 procent) och grovavfall (81,9 procent). Ungefär hälften av de som genomför åtgärder fokuserar på textil (51,6 procent). En knapp tredjedel arbetar med att förebygga bygg- och rivningsavfall, vilket är på samma nivå som 2018. Andelen verkar ha ökat något för matavfall och elektronikavfall, men

---

¹⁰⁶ Naturvårdsverket, 2022. Nya regler för avfallshantering och återvinning – från avfall till resurs. Webbsida. Länk: [Nya regler för avfallshantering och återvinning – från avfall till resurs \(naturvardsverket.se\)](#) (Hämtad den 22.08.2022)

¹⁰⁷ Naturvårdsverket, 2022. Bygg- och rivningsavfall. Länk: [Nya regler \(naturvardsverket.se\)](#) (Hämtad den 12.06.2022)

¹⁰⁸ Naturvårdsverket, 2022. Rapportera till avfallsregistret. Webbsida. Länk: [Rapportera farligt avfall till avfallsregistret \(naturvardsverket.se\)](#) (Hämtad den 12.06.2022)

minskat för textil jämfört med 2018. Flera kommuner lyfter även sina avfallsplaner som ett viktigt styrmedel i arbetet.¹⁰⁹

2.3 De centrala problemen för målet

2.3.1 Hållbar bebyggelsestruktur i städer och på landsbygden

Det finns flera utmaningar med att uppnå en hållbar bebyggelsestruktur i alla delar av landet. Den grundläggande frågan är vad en hållbar bebyggelsestruktur är för något. Hur ser den ut, vilka funktioner den har och vem som bestämmer vad som är hållbart på just den platsen. En oklar målbild är svår att nå och följa upp.

Den byggda miljön i Sverige har vitt skilda förutsättningar i olika delar av landet vad gäller den befintliga bebyggelsestrukturen (om den är spridd eller tät, enformig eller varierad), befolkningen och befolkningsutvecklingen, miljöförutsättningar (andelen och kvaliteten i grönytor, föroreningar, risker och klimatrisker, riksintressen), kommunala resurser, och sist men inte minst politiskt styre.

En stor del i hur själva bebyggelsestrukturen utvecklades hade och har fortfarande den bilnorm som finns i samhället. De stora avstånden som skapades mellan målpunkter (hem, service, arbete, fritid) löstes genom att utveckla stor transportinfrastruktur. Även annan infrastruktur behövde anpassas därefter.

Utvecklingen ser också olika ut i olika delar av landet framöver. Å ena sidan fortsätter flera städer och tätorter växa och förtätas med bebyggelse, vilket kan innebära risk för försämrad tillgång till attraktiva grönområden och utemiljöer, sämre luftkvalitet, ljudmiljö och ljusförhållanden. Samtidigt kan fler invånare generera större underlag för utbyggnad av kollektivtrafik och bättre tillgång till service. Å andra sidan finns det orter och områden där befolkningen ökar betydligt långsammare, inte alls eller till och med minskar, där service och arbetstillfällen försvinner. Långa avstånden mellan resmålen ger sämre förutsättningar att ta sig fram med kollektivtrafik, gång eller cykel. Det finns även en trend att allt fler väljer att flytta från storstaden till en mindre tätort på landsbygden, men med bra förbindelser till ett större centrum. Ökande digitalisering och möjligheter till distansarbete kan vara en bidragande orsak för människors benägenhet att bosätta sig utanför storstäderna framöver. Här finns även utmaningar med att behålla servicenivå som möjliggör för invånarna att bo kvar även när livsförutsättningar förändras.

---

¹⁰⁹ Boverket, 2021. Miljömålsenkät 2021. Länk: [Öppna data - Resultat från miljömålsenkäter - Boverket](#) (Hämtad den 06.06.2022)

Länge har fokus i utvecklingen av den byggda miljön legat just på de större tätorterna och förtätning, medan utvecklingen i mindre tätorter och på landsbygden inte har belysts i tillräcklig omfattning.

Kommunerna har olika förutsättningar vad gäller resurser, kunskap och kompetens för att kunna arbeta med planering, arkitektur och gestaltad livsmiljö för att säkerställa värden i den byggda miljön. Kommunerna behöver stöd avseende hur de genom en medveten planering och gestaltning kan skapa kvaliteter och värden när bebyggelsestrukturer formas, omvandlas, förvaltas och utvecklas. Det finns även ett stort behov av kompetenssatsningar inom kultur, miljö, sociala frågor och hållbarhet i stort. Det finns idag en stor utmaning i att hållbarhet och kvalitet för bland annat sociala värden och miljövärden inte ska underställas kortsiktiga ekonomiska överväganden vid planering, byggande och förvaltning av den byggda miljön.

2.3.1.1 Många aktörer med ansvar

Hur vi formar de rumsliga strukturerna och använder mark- och vatten bidrar på olika sätt till samhällsutmaningarna. Många frågor behöver ses och hanteras utifrån ett nationellt perspektiv. Idag saknas en gemensam nationell målbild för rumsliga strukturer och antalet nationella, europeiska och globala mål som påverkar den rumsliga utvecklingen är idag många. En formaliserad tvärsektoriell samverkan saknas mellan de statliga myndigheterna och få gemensamma underlag och analyser görs utifrån ett helhetsperspektiv. Till exempel brister hänsynen till funktionella samband och sammanhang.

2.3.2 God inomhusmiljö

Olika prioriteringar och nya kunskaper har påverkat arbetet med inomhusmiljöfrågor i Sverige från 1960-talet till idag. Utvecklingen har påverkats bland annat av miljonprogrammets visioner om bättre inomhusmiljö för alla och förbättrad standard och moderna system för insamling av data om inomhusmiljön. Ökad efterfrågan på hälsosammare och bättre arbetsmiljö har gjort att intresset för inomhusmiljö har ökat med tiden, vilket har lett till att certifieringssystem för inomhusmiljö har tagits fram. Genom att underlätta datainsamling om inomhusmiljön och arbetet med inomhusmiljöfrågor får vi ett bättre underlag inför kommande utvärderingar av miljömålsarbetet och andra mål.

Den historiska utvecklingen har sammanställts i en rapport med syfte att utgöra en kunskapsbas som medverkar till erfarenhetsöverföring inför det framtida fortsatt viktiga arbetet med inomhusmiljöfrågor.

En del problem med inomhusmiljön uppstår som en följd av fel, brister och skador i byggprocessen. I samband med regeringsuppdraget om

byggskador¹¹⁰ och regeringsuppdraget om att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö¹¹¹ har kunskapen ökat om bland annat kostnader för de byggfel som görs. Det har även blivit tydligare vilka risker som kan uppstå som effekt av byggfel som kan påverka hälsan och miljön negativt. Det finns stora behov av åtgärder inom detta område dels för att förebygga nya byggfel, dels för att åtgärda de fel som redan har uppstått. Området har varit eftersatt under en längre period. Inom uppdragen har Boverket identifierat flera områden där arbetet behöver fortsätta vilket kräver fortsatta resurser.

2.3.3 Resursanvändning och cirkularitet

Bygg- och fastighetssektorn ansvarar för en betydande del av miljöpåverkan i Sverige. Mängden byggavfall har ökat de senaste åren och endast en del av avfallet återvinns. Tillgången till naturresurser är begränsad samtidigt som byggandet har ökat under de senaste åren jämfört med tidigare uppföljningsperiod. Att ställa om till mer hållbart materialval och energiförsörjningssystem är viktigt för att bidra till minskat klimatpåverkan och bättre byggd miljö. Om byggnader redan på ritbordet designades för framtida demontering så skulle komponenter, byggdelar och konstruktionselement lättare kunna återbrukas. Design för demontering¹¹² kan lägga en grund för att byggnadsdelar i framtiden demonteras effektivt. Andra metoder för att främja cirkularitet är flexibel design, där byggnader designas för att kunna ändra funktion.

Även marken behöver användas på ett effektivt sätt och till det den är mest lämpad för. En del jordbruksmark exploateras för bebyggelse när fler bostäder ska byggas och infrastruktur utvecklas. Det är oklart vad en effektiv markanvändning innebär för den byggda miljön, hur effektivt marken används i stort idag eller hur utvecklingen behöver se ut framöver för att den ska räcka till för att uppfylla krav på bostäder, service, infrastruktur, tillgång till grönytor med mera.

Våra resurser är begränsade och vi behöver få mer kunskap om och åtgärder för att använda de så att vi kan utveckla den byggda miljön långsiktigt. Det behövs mer kunskap om potentialen och metoder för att minska användning av nya råvaror och energi och att ta ny mark i anspråk, genom mer effektiv användning av befintligt byggnadsbestånd, återanvändning och återvinning av byggmaterial. Mer flexibla lokaler och offentliga miljöer kan minska behovet av ombyggnationer som annars är stort inom

---

¹¹⁰ Regeringskansliet, 2017. Uppdrag att kartlägga omfattningen av byggskador inom byggsektorn. N2017/04496/PBB. Länk: [Uppdrag till Boverket att kartlägga byggskador inom byggsektorn - Regeringen.se](#) (Hämtad den 06.06.2022)

¹¹¹ Regeringskansliet, 2017. Uppdrag att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö. N2017/07419/PBB. Länk: [Uppdrag att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö - Regeringen.se](#) (Hämtad den 12.06.2022)

¹¹² På engelska Design for deconstruction.

exempelvis områdena vård, skola och omsorg. Minskat behov av ombyggnation kan leda till minskat miljö- och klimatpåverkan.

3 Analys av förutsättningar och orsaker till situationen för målet

3.1 Aktörer, drivkrafter och beteenden

3.1.1 Hållbar bebyggelsestruktur i städer och på landsbygden

3.1.1.1 Kommuner

Kommunen är en viktig aktör genom sitt ansvar för kommunal fysisk planering, samt som markägare och förvaltare. Kommunen ansvarar för att upprätthålla samhällsviktiga funktioner. Den styr över planering och underhåll av den kommunala transportinfrastrukturen, vatten- och avloppsförsörjning, avfallsinsamling, utbildning, barn- och äldreomsorg med mera.

Kommunerna strävar efter att vara attraktiva livs- och arbetsmiljöer för invånarna. Detta för att behålla eller öka sin befolkning, gärna med en åldersstruktur som kan generera inkomst för kommunen. Attraktivitet är en faktor som kan få olika uttryck och kan handla bland annat om att säkra ett varierat utbud av arbetsplatser, utbildning och service med god tillgänglighet, hälsosamma, trygga och estetiskt tilltalande boendemiljöer. Att lyfta kommunens arbete med miljö- och hållbarhetsfrågor kan vara ett sätt för kommunen att bygga sitt varumärke och marknadsföra sig bland potentiella och befintliga invånare och investerare.

Kommunerna är också beroende av andra för fungerande infrastruktur som de statliga myndigheterna och deras verksamhet, regionerna, grannkommuner. Samarbete med näringslivet, mark- och fastighetsägare och andra aktörer är viktigt för att få igenom den stadsutveckling kommunen strävar efter,

Ekonomi, tillgång till kompetens och de förutsättningar i den befintliga bebyggelsestrukturen som finns och byggts upp över decennier eller sekler är grundläggande för hur den byggda miljön kan utvecklas framöver.

Kommunernas tillgång till kompetens inom planering och tillsyn varierar i landet och flera kommuner anger att de saknar viss kompetens. Bristfälligt tillgång till kompetens kan bero på att kompetensen inom vissa områden saknas generellt, eller på att mindre resursstarka kommuner har svårt att locka till sig och behålla arbetskraft. Det kan leda till att det blir stor personalomsättning eller att konsulter används i utökad utsträckning. Detta i sin tur kan leda till minskad kontinuitet i arbetet genom att lokal kunskapen och erfarenheter om kommunens förutsättningar inte finns i förvaltningen i samma utsträckning. Det syns en trend att kommuner delar på en kompetens för att klara av sina uppdrag och minska på den

ekonomiska bördan. Kommuner, där exploateringsstrycket är litet, har ofta inte samma behov av tillgång till kompetens. En bristande kompetenstillgång i kommunerna är en utmaning och det påverkar negativt när man ska ta hänsyn till och göra avvägningar mellan många olika intressen vid planeringen. Att det finns rätt kompetens är viktigt för framtagande och användning av relevant underlag av hög kvalitet och för att kunna ta till sig den vägledning och stöd som tillhandahålls av statliga myndigheter.

Förståelse från den politiska ledningen är en viktig förutsättning. Mindre kommuner kan ha fördelen av en liten organisation och närhet till politiken. Beslutsvägarna blir kortare.¹¹³

Ekonomiska förutsättningar och att vara en attraktiv investeringsort/kommun spelar en roll för vad kommunen har för förhandlingsläge gentemot exploatörer och investerare. Mindre kommuner kan till exempel ha ett sämre förhandlingsläge med större exploatörer.

En annan viktig aspekt är även kommunernas markinnehav. Den ser väldigt olika ut i de olika kommunerna. Tillgång till mark är viktig för att kommunen ska kunna säkerställa de olika funktionerna som ska inrymmas på allmän platsmark – klimatanpassningsåtgärder, rekreation, mötesplatser, utrymme för ledningar och infrastruktur. Med medvetna beslut om markinnehav kan kommunen stärka sina förutsättningar för att skapa en hållbar bebyggelsestruktur.

Under 1980- och 1990-talen blev hållbar utveckling ett allt vanligare begrepp i samhällsdebatten, inte minst efter den så kallade Brundtlandrapporten *Our Common Future* från 1987. Samhällsplanering är tillsammans med politiska och ekonomiska styrmedel en del i utformningen av det framtida samhället och ett viktigt inslag i den kommunala politiken. Ett av de mest politiserade och konfliktfyllda sakområdena inom kommunal politik är mark- och planfrågor. På senare tid har kommunerna blivit alltmer beroende av externa – lokala, nationella och internationella – aktörer. Det kan vara svårt att hävda sig mot starka finansiella intressen när det handlar om stora ekonomiska värden och när det handlar om till exempel stora företagsetableringar kan kommuner ställas mot varandra och konkurrera om vem som ger de bästa villkoren.

3.1.1.2 Statliga myndigheter

Flera statliga myndigheter påverkar utvecklingen för den byggda miljön. Länsstyrelserna har en viktig vägledande och tillsynsroll i den fysiska planeringen.

---

¹¹³ Wäng, L., Karlsson, F., 2019. Hur mindre kommuner kan arbeta med resursutmaningar inom samhällsplaneringen. En studie om kommuner med lägre befolkningsunderlag och deras upplevda resursutmaningar samt hur de kan hanteras. Länk: [MergedFile \(diva-portal.se\)](#) (Hämtad den 30.09.2022)

Myndigheter som Trafikverket, Energimyndigheten och Hav- och vattenmyndigheten har även hand om nationell planering inom sina verksamhetsområden, vilket påverkar förutsättningar för kommunal fysisk planering. Exempelvis ansvarar Trafikverket för nationell planering av transportinfrastruktur. Dessa planer gäller i många år och den nationella infrastrukturen sätter förutsättningar för och påverkar den kommunala.

Flera statliga myndigheter ger vägledning i frågor som rör kommunal fysisk planering och förvaltning av den byggda miljön utifrån deras respektive verksamhetsområden, såsom kulturmiljöfrågor, frågor om naturmiljö, risk och sårbarhet, klimatpåverkan och -anpassning, dricksvattenförsörjning med mera. De tar även fram planeringsunderlag.

3.1.1.3 Regionerna

Regionerna ansvarar för uppgifter som är gemensamma för stora geografiska områden och som ofta kräver stora ekonomiska resurser. Dessa är hälso- och sjukvården, kultur, kollektivtrafik och att stärka regionernas tillväxt och utveckling. Två av regionerna, Stockholm och Skåne, ska genomföra regional planering. I praktiken jobbar flera med regional planering på någon nivå. Regionerna ansvarar även för regional kollektivtrafik och hälsovård

3.1.1.4 Medborgare

Medborgare är en viktig aktör i förändringen av bebyggelsestrukturen genom sin påverkan i planeringsprocessen, men även genom möjligheten att påverka förvaltningen av befintlig miljö som konsument/kunder/användare.

Rätten till inflytande och delaktighet är lagstadgad och är något många kommuner säger sig arbeta för och vill utveckla, dels för att skapa tillit till det demokratiska systemet, dels för att gå i riktning mot det hållbara samhället. Ofta begränsas dock medborgarinflytande till enskilda samverkans- och dialogformer. Medborgarnas kunskap om egna möjligheter och rättigheter till deltagande i de olika processerna i utveckling av bebyggelsestruktur är grundläggande.

3.1.1.5 Exploatörer, mark/fastighetsägare

Utgångspunkten i PBL är att det är kommunen som ansvarar för och tar initiativ till planeringen inom den egna kommunen. I praktiken tar exploatörer eller fastighetsägare genom initiativ till byggande ibland även indirekt initiativ till planering. Såväl privatpersoner som företag, kommun och stat kan agera exploatör. Stora företag kan påverka planeringen och bebyggelsestrukturen i staden genom strategiskt inköp av mark och förhandling om villkoren för byggnationen. Drivkraften är den ekonomiska vinsten.

3.1.2 God inomhusmiljö

3.1.2.1 Byggbranschen och branschorganisationer

Det finns en mängd olika aktörer inom denna grupp både stora och små, offentliga och privata aktörer, vilka har olika förutsättningar.

Det finns brist på yrkesverksamma inom vissa områden i byggbranschen samtidigt som det byggs, byggs om och renoveras mycket. Det finns stort tryck på att saker ska hända snabbt och att pengar ska sparas. Det saknas engagemang, byggarbetsplatser drabbas ofta av dålig arbetsmiljö. Risken för fel blir större.

Vissa branschorganisationer brinner för sin fråga och arbetar aktivt för att ta till sig kunskap, bland annat genom samarbete med forskningsvärlden, och sprida det till sina medlemmar (exempelvis Svensk ventilation). Hur väl utvecklat sådant samarbete och kunskapsspridning är varierar stort från bransch till bransch.

Kunskapen hos fastighetsägare är oftast låg när det gäller beställning eller upphandling av byggmaterial och arbete.

3.1.2.2 Forskning

Det pågår mycket forskning om breda frågor och nischade bygg- och inomhusmiljöfrågor. Forskare har svårt att nå ut med resultaten till de som behöver informationen. Där har myndigheterna, inte minst Boverket en viktig roll.

3.1.3 Resursanvändning och cirkularitet

Även under denna utmaning finns de många olika aktörer.

Frågan om cirkulär ekonomi i byggsektorn utreds specifikt inom Boverkets regeringsuppdrag¹¹⁴. I uppdraget ingår en analys av aktörer, vilken kommer gå mer på djupet. I väntan på denna analys beskrivs aktörer bara övergripande. Listan kommer behöva uppdateras när regeringsuppdraget har slutredovisats.

3.1.3.1 Byggbranschen

En fråga om effektiv energi och resursanvändning handlar till stor del om att minska kostnader vid tillverkning av byggmaterial och byggande. Drivkrafterna för att arbeta med frågan är att de hållbara lösningarna måste vara enkla och kostnadseffektiva. Ofta är det dock kostsamt och komplext att återanvända byggmaterial eller byggnad. Det kan handla om kostnaden för expertis och extra tid för att montera ner byggelementen på

---

¹¹⁴ Regeringskansliet, 2022. Uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn. Fi2019/01146, Fi2022/00506. Länk: [Uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/10/05/uppdrag-att-utveckla-arbetet-med-omstallningen-till-en-cirkular-ekonomi-i-byggsektorn) (Hämtad den 05.10.2022)

ett varsamt sätt så att de kan återanvändas. Det kräver även mer planering och flexibilitet i byggandet.

Det ställer även krav på utföraren för att kunna hantera risker med förorening eller gifter i det återanvända materialet. Kunskapen är en viktig förutsättning. Historiskt sett har vi använt mycket material i byggnader som inte var bra för hälsan (kunskapen kom senare). Mycket finns kvar såsom asbest, kvicksilver och blykablar. Ofta vet man inte om att detta finns i byggnaden, då det kan vara dold i väggar, ventilation eller isolering.

3.1.3.2 Fastighetsägare

Fastighetsägare är en viktig och varierad grupp. Det är fastighetsägare som ligger bakom besluten om renoveringar, ombyggnationer eller rivningar.

Det är olika hur mycket kunskap som finns hos aktörer i denna grupp om effektiv resursanvändning, cirkularitet och risker med föroreningar och gifter. Kunskapen kan behövas för att göra bra beställning eller upphandling av material och tjänster samt att välja de resurseffektiva åtgärderna.

Även här kan det vara ekonomiska drivkrafterna som styr hur mycket som återanvänds.

3.2 Centrala styrmedel och åtgärder samt deras effekter på miljötillståndet

3.2.1 Hållbar bebyggelsestruktur i städer och på landsbygden

3.2.1.1 Nationella mål i PBL

Sedan år 2011 finns det ett krav i 3 kap. 5§ PBL att kommunen ska visa i översiktsplanen hur kommunen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program. En analys av nationella mål som Boverket gjorde år 2011¹¹⁵ visade att det då fanns närmare 100 nationella mål med koppling till den fysiska samhällsplaneringen. Antalet mål har ökat sedan dess, exempelvis klimatmålen, mål för gestaltad livsmiljö, mål för energipolitiken.

Kommunernas uppdrag att i den fysiska planeringen ta hänsyn till de nationella målen och samtidigt göra avvägningar mellan dessa och andra intressen, blir allt svårare. Boverkets tidigare bedömning om att målen är för många, olika i sin utformning och omfattning och kan stå i konflikt med varandra är fortfarande aktuell. Det finns ingen tydlig prioritering

---

¹¹⁵ Boverket, 2011. Sammanställning av nationella mål, planer och program av betydelse för fysisk samhällsplanering. Rapport 2011:17. Länk: [Sammanställning av nationella mål, planer och program av betydelse för fysisk samhällsplanering - Boverket](#) (Hämtad den 26.08.2022)

mellan dessa mål. Otydliga roller och ansvar mellan de olika myndighetsnivåerna har också varit problematiskt och behöver därför tydliggöras.

Länsstyrelsernas uppdrag om att bryta ner nationella mål till regional nivå, med syfte att ge underlag till kommunal planering, har visat sig svårt att genomföra.

Boverkets förslag om sju uppföljningsbara mål för fysisk samhällsplanering som togs fram inom ett regeringsuppdrag¹¹⁶ syftade till att klustra ihop och bearbeta de 100 nationella målen. Dessa sju målen skulle kunna fungera som relevanta nationella mål som kommunerna skulle förhålla sig till i sin planering. Uppdraget rapporterades till regeringen 2015 men förslagen genomfördes inte.

Många frågor behöver ses och hanteras utifrån ett nationellt perspektiv. Idag saknas en gemensam nationell målbild för rumsliga strukturer och antalet nationella, europeiska och globala mål som påverkar den rumsliga utvecklingen är idag många.

3.2.1.2 Ramverk för nationell planering

Miljömålsrådet har tagit fram ett förslag på hur en nationell planering kan utvecklas i Sverige samt former och funktioner för detta. Boverket har lett arbetet i nära samverkan med tio statliga myndigheter och landets länsstyrelser. Dessa förslag är viktiga för möjligheten att nå flera miljö-kvalitetsmål, framför allt god bebyggd miljö.

Miljömålsrådet föreslår att regeringen inrättar ett Råd för samhällsplanering som får i uppdrag av regeringen att formera och hålla samman två funktioner:

- Arena för samverkan mellan statliga myndigheter där deltagande myndigheter gemensamt tolkar, tydliggör och samordnar nationella mål, anspråk och intressen som direkt eller indirekt påverkar den rumsliga organiseringen av landskapet och den fysiska miljön.
- Forum för dialog mellan planeringsaktörer som möjliggör kontinuerligt dialog- och kunskapsutbyte mellan offentliga, privata och civila aktörer på olika planeringsnivåer.

Rådet för samhällsplanering och dess funktioner ska underlätta fortsatt och utökad samverkan och samhandling mellan de statliga myndigheterna och stärka relationen mellan de statliga myndigheterna och planeringsaktörer på kommunal och regional nivå. Rådets arbete ska bidra till att stärka förutsättningarna för olika aktörer att uppnå gemensamma nyttor

---

¹¹⁶ Boverket, 2015. Uppföljningsbara mål för hållbar fysisk samhällsplanering. Digital. Länk: [Uppföljningsbara mål för hållbar fysisk samhällsplanering - Boverket](#) (Hämtad den 13.06.2022)

och mål för att kunna hantera komplexa samhällsutmaningar som ingen aktör har rådighet eller förmåga att hantera ensam.¹¹⁷

3.2.1.3 Politik för gestaltad livsmiljö

I propositionen Politik för gestaltad livsmiljö (prop. 2017/18:110)¹¹⁸ anges att det nationella målet för arkitektur, form och design ska nås bland annat genom att hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden. Detta bedömer Boverket är en betydande utmaning att realisera /få till stånd i både planering och byggande, samtidigt som det i hög grad motverkar att målet om gestaltad livsmiljö, och även god bebyggd miljö, uppnås.

Det behöver utredas vilka styrmedel som kan vara möjliga och lämpliga för att motverka att detta sker. Utredningen behöver belysa möjliga styrmedel inom både planering, byggande och förvaltning.

3.2.1.4 Nationell plan för transportinfrastruktur.

I juni 2022 har regeringen fastställt den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033.¹¹⁹

Den nationella planen för transportinfrastruktur pekar ut utveckling av transportinfrastrukturen för flera år framöver och är därmed en viktig förutsättning för att nå målet. Utvecklingen av transportinfrastrukturen påverkar även hur flera andra aspekter av den byggda miljön utvecklas.

Planen fokuserar på elektrifiering, drivmedel och bränslepriser och missar potentialen i ett transporteffektivt samhälle. Större fokus på samhällsplanering som stödjer minskat resande och prioriterar hållbara trafikslag skulle påverka God bebyggd miljö positivt.

Flera remissinstanser pekar även på att planen inte leder till att klimatmålen nås inom den utsatta tiden.

Ett annat problem är att äldre projekt som inte genomförts följer med till nya planer per automatik, och utvärderas inte utifrån nya mål och förutsättningar som kan ha tillkommit under tiden.

Detta beskrivs närmare i Klimatråtsutredningens slutbetänkande *Rätt för klimatet* (SOU 2022:21) som även ger förslag på vilka åtgärder som skulle kunna bidra till att planen på bättre sätt bidrar till klimatmålen.

---

¹¹⁷ Boverket, 2022. Ramverk för nationell planering. Digital. Länk: [Ramverk för nationell planering - Boverket](#) (Hämtad den: 15.09.2022)

¹¹⁸ Regeringskansliet, 2018. Politik för gestaltad livsmiljö. Länk: [Politik för gestaltad livsmiljö \(regeringen.se\)](#) (Hämtad den 12.06.2022)

¹¹⁹ Regeringskansliet, 2022. Fastställelse av nationell övergripande plan för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033, beslut om byggstarter 2022–2024, beslut om förberedelse för byggstarter 2025–2027 samt fastställelse av definitiva ekonomiska ramar för trafikslagsövergripande länsplaner för regional transportinfrastruktur för perioden 2022–2033 (rskr. 2020/21:409). I2022/01294 m.fl. Länk: [Fastställelse av nationell trafikslagsövergripande plan för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 - Regeringen.se](#) (Hämtad den 12.06.2022)

Effekterna av förslagen skulle även kunna ha positiv effekt på God bebyggd miljö.

3.2.1.5 Allmänna råd om friyta

Tillgång till friytor av god kvalitet är viktig för invånarnas och framför allt barnens välmående och daglig rörelse.

Enligt den uppföljning som Boverket genomfört har Boverkets allmänna råd (2015:1) om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet inte haft den avsedda effekten. Fler kommuner använder allmänna råd i sina kommunala riktlinjer men det verkar inte slå igenom i detaljplaneringen.

Boverket ser behov av att ställa bindande krav på kvaliteter och placering av sådana friytor för lek och utevistelse i form av föreskrifter.¹²⁰

3.2.2 God inomhusmiljö

3.2.2.1 Boverkets byggregler

Boverkets byggregler, BBR, innehåller föreskrifter och allmänna råd till vissa krav som ställs i plan- och bygglagen, PBL, och plan- och byggförordningen, PBF, och används vid uppförande av nya byggnader eller vid ändring av byggnader. Vissa avsnitt i BBR fokuserar på god inomhusmiljö och viktiga faktorer för att kunna uppnå en inomhusmiljö utan oacceptabla risker för människors hygien och hälsa.

Brister i inomhusmiljön kan leda till hälsokonsekvenser i form av exempelvis allergier, astma, infektioner och liknande i samband med fukt- och mögelskador. Allvarliga hälsokonsekvenser och sjukdomar som blodpropp, hjärt- och kärlsjukdomar, hörselskador och lungcancer kan orsakas av för höga eller för låga inomhustemperaturer, bullerstörningar och radon i inomhusmiljön.¹²¹

För närvarande pågår en omfattande modernisering och förenkling av bygg- och konstruktionsreglerna på Boverket. Syftet är att skapa ett förenklat och konsekvent regelverk som ska främja innovation och bidra till att effektivisera byggandet. Den nya regelmodellen ska inte påverka kravnivåerna enligt lag och förordning, men samhällsbyggnadssektorn kommer att få en utökad roll i arbetet med att ta fram lösningar som uppfyller reglerna.

Författningsförslagen planeras att skickas ut på remiss under 2022 och 2023 och de nya författningarna planeras träda i kraft under 2024.

---

¹²⁰ Boverket, 2021. PM Önskemål om utökad bemyndigande att meddela föreskrifter för friytor för lek, utevistelse vid skolor, förskolor, fritidshem och annan jämförlig verksamhet. Dnr. 1201/2021.

¹²¹ Boverket, 2021. Konsekvenser för hälsan. Digitalt. Länk: [Konsekvenser för hälsan - Boverket](#) (Hämtad den 11.10.2022)

Projektkultur i byggbranschen

Enligt Boverkets analys är det genom hela byggprocessen som det uppstår fel och brister. En av de viktigaste orsakerna till att fel och brister uppstår är brist på motivation och engagemang vilket i sin tur är kopplat till den kultur som idag finns i byggbranschen. Det finns inte något särskilt styrmedel som reglerar just detta men Boverket och Upphandlingsmyndigheten arbetar tillsammans för att ta fram stöd, i form av vägledning och upphandlingskriterier, för de aktörer som vill påverka kulturen i sina projekt.

Olika utbildningar med inriktning mot bygg- och fastighetssektorn har en viktig roll när det gäller att förmedla vikten av en bra projektkultur. Möjligheterna till att förbättra projektkulturen behöver öka inom alla skeden i en byggnads livscykel, från planering till projektering, förvaltning och slutligen omhändertagandet av byggnaden vid rivning

3.2.2.2 Tillsyn enligt miljöbalken och PBL

Det är främst kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder och byggnadsnämnder som bedriver tillsyn kring inomhusmiljö och byggnader, miljöbalken respektive PBL och dess föreskrifter. Kommunal tillsyn är ett viktigt styrmedel men variationen i hur tillsynen bedrivs är stor. Små kommuner har inte samma resurser som medelstora och större kommuner och den snabba teknikutvecklingen när det gäller exempelvis mätutrustning ställer stora krav på kompetensutveckling.

3.2.2.3 Beslutsunderlag

I Boverkets rapport 2021:24, *Slutrapport för uppdraget att förstärka arbetet för en god inomhusmiljö*, konstateras att det aldrig funnits så mycket data om hur byggnaders inomhusmiljöer fungerar som det gör i dag och tillgången fortsätter att öka snabbt. Samtidigt pågår en liknande utveckling hos myndigheter vad gäller tillgången till data om faktorer som påverkar byggnader utifrån. Datainhämtning via drönare, digitala tvillingar och artificiell intelligens är några nya lovande tekniker som används redan i dag för att prognostisera beteenden och spåra avvikelser i realtid. Internationellt och nationellt pågår utvecklingsarbete för effektivare sammanvägda inneklimatindex som ger tydligare beslutsunderlag kring status på inomhusmiljön.

Under pandemin, med ändrade sätt att använda byggnader, har behovet av att snabbt kunna titta på byggnadsdata ur ett nytt perspektiv blivit tydligt. Även konstruktioner och installationer som ökar risken för smittspridning inom byggnader har uppmärksammats ur en ny synvinkel.

Det är svårt att koppla generella data om byggnaders inomhusmiljö till direkta hälsoeffekter hos enskilda individer. Påverkan från

inomhusmiljön i en byggnad beror inte enbart på om inomhusmiljön är bra eller dålig, utan även i hög grad på hur länge personer vistas där. Känsligheten för olika föroreningar kan också variera på individnivå. Inomhusmiljön påverkas även till stor del av byggnadens drift och underhåll, städning, ventilation, byggteknik och yttre förutsättningar.

Sammantaget gör det att kvaliteten på inomhusmiljön ofta varierar kraftigt, även inom enstaka dygn. Därför är spårning av god inomhusmiljö inte något som kan göras enkelt genom att mäta enbart i luften vid enstaka tillfällen. Yttre faktorer som sannolikt kommer att öka risken för dålig inomhusmiljö i framtiden är exempelvis klimatförändringar, energieffektivisering med komplexa installationssystem samt att byggnader inte används på det sätt som de ursprungligen var avsedda för.

Det finns stora möjligheter om fortsatt samordning av kvalitetssäkrade kontroller, automatisering av datahantering och visualisering av data sker. En ökad automatisering av datahantering skulle kunna frigöra resurser för kommunerna och underlätta tillsynen. Det finns dock många hinder som måste överbryggas genom exempelvis samarbete mellan myndigheter och andra aktörer, gemensam tillgång till data, tydligare rutiner med mera.

3.2.3 Resursanvändning och cirkularitet

Flera styrmedel kan vara aktuella beroende på området (byggmaterial, byggnader, mark- och vattenområden). Frågan om styrmedel utreds närmare inom Boverkets regeringsuppdrag om omställning till en cirkulär ekonomi i byggsektorn¹²².

3.2.3.1 Boverkets byggregler

Boverkets byggregler som är ett viktigt styrmedel för byggande är även relevant för hur effektivt resurs- och energianvändningen är i dessa processer. Boverket arbetar just nu med att se över byggregler.

Grundtanken med den nya regelmodellen, är att reglerna ska stimulera innovativa lösningar och beteenden. Indirekt kan författningsförslaget därför bidra till att bland annat byggherrar och projektörer förändrar till exempel byggnadstekniska metoder och materialval så att de i högre grad harmonierar med olika miljömål. Anledningen till den bedömningen är att förslaget innehåller fler frihetsgrader än dagens byggregler vilket gör att miljöpolitiska styrmedel som avser att påverka aktörernas beteende, till exempel koldioxidskatt, inte motverkas av att reglerna exempelvis pekar på vissa standarder som i sin tur anger lösningar, vilka kan vara mindre resurseffektiva än eventuella framtida lösningar. Incitamentsstrukturen som prissättning på koldioxid skapar snedvrids mindre om

---

¹²² Regeringskansliet, 2022. Uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn. Fi2019/01146, Fi2022/00506. Länk: [Uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/uppdrag/2022/05/uppdrag-att-utveckla-arbetet-med-omstallningen-till-en-cirkular-ekonomi-i-byggsektorn) (Hämtad den 05.10.2022)

administrativa regler som styr mot lösningar tas bort. De generella miljöpolitiska styrmedlen kan därför förväntas fungera bättre

3.2.3.2 Styrmedel för återanvändning av material

Återanvändning av byggmaterial är fortfarande ovanligt i Sverige, till stor del på grund av bristande kunskaper om både själva produkterna och om lämpligheten i att använda dem igen. Produkter och byggmaterial kan innehålla farliga ämnen eller vara olämpliga på andra sätt, men det finns en ökande vilja att återanvända i större utsträckning. Cirka 35 procent av allt genererat avfall i Sverige uppstår inom byggsektorn (Boverkets miljöindikatorer, 2018) och mängden uppgår till cirka 12 miljoner ton per år. För att minska mängderna vägleder olika myndigheter och andra aktörer om PBL:s krav om rivningsavfall. År 2020 infördes krav på att kontrollplanen ska omfatta såväl rivningsavfall som annat avfall från exempelvis nybyggnad, liksom byggprodukter som kan återanvändas. IVL har tillsammans med Avfall Sverige nyligen tagit fram en byggåterbruksguide för att öka kunskapen och sprida information om byggprodukter och material som kan återanvändas.

3.2.3.3 Regler om klimatdeklarationer för byggnader som uppförs

Lag (2021:787) om klimatdeklarationer för byggnader började gälla den 1 januari 2022. Den gäller för nya byggnader där bygglov söks från och med det datumet. Regler om klimatdeklaration för byggnader som uppförs finns även i förordning och föreskrifter.¹²³ Dessutom gjordes en ändring i PBL så att klimatdeklaration införs som ett krav för att få slutbesked.

Syftet med lagen är att minska klimatpåverkan från byggnader som uppförs. Den nya lagen innebär att byggherren ska redovisa den klimatpåverkan som uppstår under byggskedet i en så kallad klimatdeklaration som ska registreras hos Boverket i Boverkets register för klimatdeklarationer. Lagstiftningen innehåller inga gränsvärden eller krav på maximal tillåten klimatpåverkan, men genom att beräkna klimatpåverkan ökar byggherrens kunskap, vilket i sin tur gör det lättare att vidta åtgärder i byggprocessen som minskar klimatpåverkan.

De största utsläppen av växthusgaser från en byggnad ur ett livscykelperspektiv uppstår i produktskedet och från driftenergin när byggnadens används. Utsläppen från driftenergin begränsas i sin tur av energihushållningskraven i Boverkets byggregler. Däremot har det inte funnits några regler som begränsar utsläppen av växthusgaser i byggskedet, och kravet på klimatdeklaration är ett första steg för att minska dessa utsläpp. I förlängningen kan detta bidra till att de totala utsläppen under byggnadens livscykel minskar.

---

¹²³ Förordning (2021:789) om klimatdeklaration för byggnader och Boverkets föreskrift (2021:7) om klimatdeklaration för byggnader.

Det går redan i dag att minska klimatpåverkan vid uppförandet av byggnader, exempelvis genom att välja mer miljövänliga byggprodukter, byggmetoder och konstruktionslösningar. Klimatberäkningar och synliggörandet av beräkningarnas resultat i en deklARATION ökar dessutom byggaktörernas kunskap, vilket förbättrar möjligheten att göra medvetna val som minskar klimatpåverkan.

Det finns flera frivilliga system för miljöcertifiering och miljömärkning för byggnader på den svenska marknaden och från Europeiska kommissionen. Några av dessa har kriterier för utsläpp av växthusgaser vid uppförande av en byggnad, och en del byggaktörer genomför därför redan klimatberäkningar och livscykelanalyser. Samtidigt ökar intresset för grön finansiering inom bygg- och fastighetssektorn, vilket ytterligare ökar behovet av kunskap och transparenta underlag om byggnaders klimatpåverkan.

3.2.3.4 Avfallsförordningen (2020:614)

Nya regler om bygg- och rivningsavfall kan bidra till ökad återvinning och återanvändning av dessa material. Kraven kan även bidra till mer effektiv resursanvändning och minskad negativ påverkan på miljön.

3.2.4 Sammanfattning för alla centrala styrmedel och åtgärder

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det är många olika styrmedel, men även andra faktorer, som påverkar utvecklingen för den byggda miljön. Vägen från en statlig åtgärd eller styrmedel till att tillståndet i den byggda miljön förändras är ofta lång, kan ta flera år, och komplex. Ibland är det svårt att bedöma i vilken utsträckning ett enskilt styrmedel har effekt på tillståndet i miljön. Flera av de centrala styrmedlen som har redovisats i utvärderingen ger förutsättningar för att arbeta med mer hållbar utveckling i den byggda miljön än det görs idag. Ofta är det i genomförandeskedet som problemen uppstår. Det kan vara de kortsiktiga vinsterna som styr vad som prioriteras och vilka beslut som tas vid planering, byggande och förvaltning av den byggda miljön.

På strategisk nivå (ÖP) börjar frågor om klimatanpassning, biologisk mångfald och ekosystemtjänster, hållbara transporter få genomslag i den fysiska planeringen. Den förändringen är dock inte alltid synlig i genomförandet och tillståndet i miljön. Exempelvis fortsätter grönytorna och skolgårdarna minska i tätorterna trots att det finns stöd i lagstiftningen, rekommendationer och vägledning, och även ambitiösa ställningstaganden i kommunernas översiktsplaner och andra strategiska dokument.

3.3 Övrig påverkan

3.3.1 Klimatförändringarna

De senaste årens betydande effekter av klimatförändringarna har gett tydlig signal om att tiden är knapp för att göra några förändringar och anpassa den byggda miljön. Sommartorka i sydöstra Sverige har bland annat tvingat kommunerna på Öland att söka nya lösningar för vattenförsörjning. Utom- och inomhusmiljön i tätorter kommer behöva anpassas till långvariga perioder av torka och extrem värme under sommarhalvåret, både för människors hälsa och överlevnad av djur och växter i den byggda miljön. Torka och värme kan även på sikt påverka möjligheter till bostadsbyggande och för etablering av vissa verksamheter (vård och omsorg). Det kommer även ställas höga krav på tekniska lösningar för kyla och sparande av vatten.

Det finns flera bebyggda områden som riskerar att svämmas över antingen på grund av höjda havsnivåer eller extrema regn. Anpassningsåtgärder kan i vissa fall vara väldigt svåra att genomföra beroende på omfattningen och komplexiteten samt ansvarsförhållanden. Flera områden som är bebyggda och ansågs lämpliga då husen uppfördes är inte eller riskerar att inte bli det, om inga åtgärder kommer till stånd. Detta kommer påverka hur den befintliga bebyggelsestrukturen kommer att utvecklas lång tid framöver.

3.3.2 Förändrade beteendemönster

Redan före utbrottet av pandemin har allt fler människor valt att flytta från storstäderna till mindre orter. Denna trend har ökat under pandemin i samband med att fler fick möjlighet att jobba på distans. Det är svårt att säga hur bestående denna trend kommer att vara, då det finns flera andra aspekter som just nu spelar in, som hushållens minskade köpkraft.

Även resmönstret ändrade under pandemin, då fler avstod från resor till arbete eller vissa aktiviteter. Det är för tidigt att se hur stor del av dessa resor kommer försvinna permanent. Ökad möjlighet till distansarbete även framöver ger bra förutsättningar till det. Det finns dock risk med att tiden som sparas på arbetsresor används för andra resor, exempelvis på fritiden.

En effekt av pandemin är även att fler människor hittade ut i sina vardagsnära grönområden för fritid och rekreation. Detta visade hur viktigt det är att sådana områden finns nära där man bor.

3.3.3 Osäkert läge i politiken och omvärlden

Det osäkra politiska läget – i omvärlden såväl som i Sverige – gör att vi sannolikt kommer ställas inför oväntade händelser, nya utmaningar och problem. Rysslands krig mot Ukraina har förändrat och försämrat det säkerhetspolitiska läget och världsekonomin och drivit på inflationen och

framför allt energipriserna till nya rekordnivåer. Hushållens minskade köpkraft och kraftigt stigande byggkostnader kommer inte minst att påverka bostadsmarknaden markant.

Boverket räknar i sin senaste byggbehovsanalys med ett något ökat byggbehov på 63 400 bostäder per år fram till år 2030, en ökning från 63 000 i de senaste tre beräkningarna. Bostadsunderskottet har minskat de senaste åren och kan komma att fortsätta att minska ytterligare några år, om än inte i tillräcklig takt sett till befolkningsökningen. En viktig fråga är också vad som byggs och att det som byggs också kan efterfrågas på bostadsmarknaden. En särskild utmaning är att antalet äldre fortsätter att öka kraftigt och över hela landet.¹²⁴

En annan effekt av kriget har varit försämrad tillgänglighet på vissa material, inklusive byggmaterial, och råvaror. Detta kan leda både till att viktiga åtgärder i den byggda miljön, exempelvis för att förbättra inomhusmiljön uteblir, eller att billigare material av sämre kvalitet används, vilket kan påverka målet negativt. Det kan å andra sidan bidra till att byggelsestrukturen, byggnader och material används mer effektivt, tekniken för återvinning och återbruk utvecklas och tillämpas i större utsträckning. Det kan slutligen bidra till att vissa normer i samhälle, som bilnormen, värderas om och på sikt ersätts med mer miljökompatibla normer.

3.4 Osäkerheter

Effekter av flera av styrmedlen följs inte upp vilket gör det svårt att ge en fullständig bedömning av effekterna. Bedömning i dessa fall får baseras på den förväntade effekten.

Komplexiteten i den byggda miljöns strukturer och processer gör det svårt att leda effekter i miljön till ett specifikt styrmedel. Ofta långa sträckor från införande av styrmedel, till planering, till genomförande bidrar också till osäkerheter i bedömningen av kopplingen mellan styrmedel och resultat.

---

¹²⁴ Boverket, 2022. Behov av bostadsbyggande 2022–2030. Webbsida. Länk: [Behov av bostadsbyggande 2022–2030 - Boverket](#) (Hämtad den 22.08.2022)

3.5 Sammanfattande tabell

Miljöarbetet utifrån centrala styrmedel sammanfattas i tabell 3.

Tabell 3. Miljöarbetet utifrån centrala styrmedel

Precisering / centralt uppföljningsmått	Centralt styrmedel	Styrmedel utformas	Införande planeras	Förvaltningsåtgärder genomförs	Effekt i samhället, förändrad aktivitet	Miljöeffekt, förändrat miljötillstånd
Hållbar bebyggelsestruktur	PBL			x	+/-	+/-
	MB			x		
	Prop om gestaltad livsmiljö, strategin Levande städer			x	+	?
	Allmänna råd om friytor			x		
Hållbar samhällsplanering	PBL			x	+/-	+/-
	Ramverk för nationell planering	x			?	?
Infrastruktur	Nationell plan för transportinfrastruktur			x		
Kollektivtrafik, gång och cykel						
Natur- och grönområden	Vägledning om ekosystemtjänster och grönplanering			x	delvis	
Kulturvården i bebyggd miljö	PBL och KML			x		
God vardagsmiljö	Allmänna råd om friyta			x		
Hälsa och säkerhet	Kunskapsmaterial God inomhusmiljö	x	x	x		
Hushållning med energi och naturresurser	BBR	x		x		
	Klimatdeklarationer			x	?	?
	Styrmedel för återanvändning av material			x		
Hållbar avfallshantering	Avfallsförordning			x	?	?

Tabellen sammanfattar analysen av miljöarbetet och tydliggör eventuellt genomförandeunderskott, det vill säga var i styrmedelskedjan brister finns. Tabellen utgör utgångspunkt och stöd till tabell 4.

I kolumnerna 3–5 markerar (x) var styrmedlet befinner sig i implementeringskedjan. I kolumn 6 och 7 anger (x) att effekten av styrmedel är tillräcklig för att miljö kvalitetsmålet ska kunna nås på sikt. Otillräcklig kunskap anges som (?).

3.6 Sammanfattande gapanalys

Tabellen sammanfattar kort bedömningen av målets olika delar utifrån beskrivning av miljö tillståndet och miljöarbetet (avsnitt 2) samt utifrån analysdelen (avsnitt 3).

Ett mål bedöms som möjligt att nå om antingen tillståndet i miljön kan nås, eller om beslutade styrmedel leder till att tillräckliga åtgärder blir genomförda för att på sikt nå miljö kvaliteten. Eftersom det är svårt att ge kvantitativa mått för preciseringar i God bebyggd miljö beskrivs nivån som behöver nås med innehåll i preciseringarna. Styrmedels och åtgärders effekt anges på fallande skala 2–5, där 5 anger att styrmedel respektive åtgärder är fullt ut tillräckliga. 1 visar att kunskapen är bristfällig.

Bedömningen som helhet för respektive precisering – den sista kolumnen i tabellen - visar miljö tillståndet och/eller styrmedels och åtgärders effekt på miljö tillståndet. Den bedömningen baseras på en sammanvägning av uppgifter i övriga kolumner: nivå som behöver nås, aktuell situation, rådighet, förväntad måluppfyllelse samt bedömning av effekter av styrmedel och åtgärder.

Tabell 4. Sammanfattande gapanalys

Miljötilstånd				Rådighet	Förutsättningar			
Precisering / centralt uppföljningsmätt	Uppföljningsmättets bidragande andel till måluppfyllelsen	Nivå som behöver nås	Aktuell situation / nivån som är nådd idag	Rådighet över mättets utveckling	Måluppfyllelse 2030 per uppföljningsmätt om styrmedel och åtgärder är på plats och fungerar som tänkt	Bedömning av effekt av styrmedel på plats till 2030	Bedömning av effekt av åtgärder på plats till 2030	Bedömning som helhet
Hållbar bebyggelsestruktur	10%	En långsiktig hållbar bebyggelsestruktur har utvecklats både vid nylokalisering av byggnader, anläggningar och verksamheter och vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse samtidigt som byggnader är hållbart utformade. Kräver att alla andra preciseringar är uppfyllda för att denna ska kunna vara uppfylld.	Medel Klimatanpassning är en utmaning som måste lösas. Befintlig struktur genererar behov av resor. Förvaltning är av stor betydelse för den befintliga bebyggelsestrukturen men följs inte upp.	Kommunerna har planmonopol men vissa områden hanteras på nationell nivå (transportinfrastrukturplanering, energi). Förvaltning - många olika aktörer.	Styrmedel för planering och byggande ger förutsättningar för positiv utveckling men förutsättningar i den befintliga strukturen och kommande behov är för komplexa för att ha en hållbar bebyggelsestruktur 2030. Förvaltningen följs inte upp.	2	2	nej
Hållbar samhällsplanering	10%	Städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd är planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälso-relaterade frågor	Regionala planer och översiktsplanerna har ofta höga hållbarhetsambitionerna. Mer undersökning behövs om vad som händer vid detaljplan, bygglov, och genomförandet.	Kommunerna har planmonopol men vissa områden hanteras på nationell nivå (transportinfrastrukturplanering, energi).	Styrmedel ger förutsättningar för positiv utveckling. Beroende av avvägningar och beslut i planeringen.	4	1	delvis
Infrastruktur	10%	Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet.	Infrastruktur integreras i stads- och övrig fysisk planering i olika utsträckning. Det oklart i vilken utsträckning infrastrukturen som planeras tar hänsyn till minskat resursanvändning och klimatpåverkan, natur- och kulturmiljö, estetik eller hälsa.	Regionerna och kommunerna ansvarar för fysisk planering men vissa frågor hanteras även på nationell nivå (transportinfrastrukturplanering, energiinfrastruktur). Förvaltning av bef infrastruktur är spridd på olika aktörer.	Styrmedel ger förutsättningar för att integrera infrastruktur i fysisk planering men kommunerna kan behöva stöd för att nå det till 2030. Huruvida infrastrukturen uppfyller kraven enligt preciseringen beror på bland annat avvägningar och beslut som tas vid planering och förvaltning. Styrmedel för planering av transportinfrastruktur är ej tillräckliga för att ta tillräcklig hänsyn till bland annat minskat klimatpåverkan. Det finns förslag i SOU Rätt för klimatet som skulle kunna bidra positivt om dessa införs. Underhåll av bef infrastruktur är bristfällig och beroende av prioriteringar och tillgängliga resurser. med nuvarande åtgärds-takt kommer inte infrastrukturen nå preciseringen	2	2	nej

Miljö tillstånd				Rådighet	Förutsättningar			
Kollektivtrafik, gång och cykel	10%	Kollektivtrafiksystem är miljöanpassade, energieffektiva och tillgängliga och det finns attraktiva, säkra och effektiva gång- och cykelvägar.	Kommunerna bygger ut och underhåller GC-infrastruktur. Förutsättningar varierar i olika delar av landet. Satsningar på kollektivtrafiken har minskat något.	Regionerna ansvarar för regional kollektivtrafik. Kommunerna ansvarar för utbyggnad och förvaltning av den lokala transportinfrastrukturen och fysisk planering. Kommunernas förutsättningar vad gäller tillgång till planeringsunderlag och resurser varierar i landet.	Styrmedel finns i stor utsträckning, men effekten är beroende av prioriteringar vid beslut. Pågående uppdrag om ökat cykling kan bidra med nya styrmedel men oklart vilka förslag som kommer och i vilken utsträckning de kan påverka utvecklingen av cykelinfrastruktur och förutsättningar för cyklandet. Attraktiv kollektivtrafik, gång- och cykelinfrastruktur är beroende av att det finns hållbar bebyggelsestruktur.	2	3	nej
Natur- och grönområden	10%	Det finns natur- och grönområden och grönskråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet. (Alla har tillgång till minst ett grönområde av god kvalitet. Grönytan är tillräckligt för att uppfylla de nödvändiga funktionerna (klimatanpassning, utevistelse, biologisk mångfald))	Tillgången till natur och grönområden är hög, men kvaliteten är okänd, samtidigt som grönytor minskar och tillgången varierar stort mellan tätorter,	Kommunerna har ansvar för planering av grönsstruktur och förvaltning av allmänna platser. Mycket mark i kommunen i och omkring tätorter ägs privat. Fastighetsägare har ansvar för förvaltning av natur och grönområden på sin mark, men på frivillig basis.	Kommunerna har administrativa styrmedel för att kunna styra utvecklingen för allmän platsmark åt rätt håll. Flera kommuner saknar idag tillgång till kompetens för att nå dit. Även ekonomiska förutsättningar varierar i landet.	2	2	nej
Kulturvärden i bebyggd miljö	10%	Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.	Allt fler byggnader och miljöer skyddas men nivån är låg. Det saknas kunskap för att bedöma vilken andel av alla skyddsvärda bebyggelsemiljöer det är. Det är okänd huruvida dessa miljöer används och utvecklas.	Kommunerna, Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna	Det finns förutsättningar för att skydda och bevara kulturvärden i den byggda miljön i fysisk planering, Utfallet beror på avvägningar och politiska beslut.	2	2	nej
God vardagsmiljö	10%	Den bebyggda miljön utgår från och stöder människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur.	Preciseringen är beroende av att andra preciseringar uppnås: hållbar bebyggelsestruktur, infrastruktur, kollektivtrafik, gång och cykel, natur och grönområden, kulturvärden...	Se övriga preciseringar	Se övriga preciseringar	2	2	nej
Hälsa och säkerhet	10%	Människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.	Människor utsätts i olika utsträckning för ex. buller och andra skadliga luftföroreningar, fukt mm. Från ett par procent till 20%. Saknas data och mätmetoder för att bedöma hur många totalt drabbas.	Sverige har rådighet för inomhusmiljön, buller utomhus	Styrmedel finns för att utvecklingen i inomhusmiljön i nya byggnader blir bättre på sikt men det behövs mer kunskap. Styrmedel begränsade för befintlig bebyggelse.	2	2	nej

Miljötilstånd				Rådighet	Förutsättningar			
Hushållning med energi och naturresurser	10%	Användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt för att på sikt minska och att främst förnybara energikällor används.	Bygg- och fastighetssektorn har en stor miljö- och klimatpåverkan. Utvecklingen går åt rätt håll för energianvändning för uppvärmning. Ganska lite av byggmaterial återanvänds	Sverige har rådighet över Boverkets byggregler.	Dagens styrmedel är inte tillräckliga för att på sikt kunna nå målet.	2	2	nej
Hållbar avfallshandling	10%	Avfallshandlingen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallens påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.	Mängden avfall ökar. Återvinningen är på hög nivå.	Delvis rådighet över återanvändning och återvinning. Mängden avfall är beroende av människors konsumtionsmönster	Dagens styrmedel är inte tillräckliga för att nå målet 2030.	2	2	nej

3.7 Andra aspekter av målet

Eftersom preciseringarna användes som centrala bedömningsmått så finns det inte några ytterligare aspekter av målet som behöver hanteras här.

4 Bedömning av om målet nås

4.1 Bedömning av måluppfyllelse

Miljökvaliteten eller det tillstånd som miljökvalitetsmålet eller preciseringen beskriver kommer att uppnås till år 2030

inte alls → **NEJ**

Förutsättningarna kommer finnas på plats till år 2030. Styrmedel är idag beslutade så att tillräckliga åtgärder kommer vara genomförda före 2030 – för att på sikt nå miljökvaliteten eller det tillstånd som miljökvalitetsmålet eller preciseringen beskriver

i begränsad utsträckning → **NEJ**

Bedömning av målet som **helhet**:

NEJ → Miljökvalitetsmålet är inte uppnått och kommer inte kunna nås med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder

5 Prognos för utveckling – hur långt räcker åtgärdsarbetet?

5.1 Utveckling av miljötilståndet till 2030

NEUTRAL. Det går inte att se en tydlig riktning för utvecklingen i miljön. Det går inte att se någon tydlig utveckling för miljötilståndet nu eller till 2030.

5.1.1 Utveckling över tid för hela målet

Utvecklingen och uppfyllelse av målet är beroende av de befintliga strukturerna i den byggda miljön, genomförda och pågående satsningarna, människors beteenden och olika händelser i omvärlden, varför det är svårt att förutse hur den sammanvägda effekten av tidigare nämnda påverkansfaktorer kommer att bli. Samtidigt är processerna i den byggda miljön långsamma och effekterna i miljön kan synas först om flera år från det att styrmedel och åtgärder beslutats eller genomförts.

5.1.1.1 Hållbar bebyggelsestruktur:

Förändringarna i bebyggelsestrukturen som helhet sker långsamt i och med att det mesta redan är byggt och den tillkommande bebyggelsen utgör enbart en liten del av hela byggda miljön. Det är viktigt att den tillkommande bebyggelsen, infrastrukturen och utemiljöer är planerade och utformade på ett hållbart sätt.

Politiken för gestaltad livsmiljö bedöms medverka till miljömålets uppfyllande i detta avseende. En utmaning nu och framöver är att hållbarhet och kvalitet inte ska underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden. Besluten vid planering och genomförande tas ofta utifrån kortsiktiga ekonomiska intressen vilket i stort riskerar att motverka uppfyllandet av målet. Kunskapen hos kommunala och regionala handläggare och beslutsfattare och andra relevanta aktörer kan förväntas fortsätta öka. Detta är en viktig grundsten men själva vägledningen är otillräckligt för att kunna nå målet till 2030 och behöver kompletteras med andra sätt att stödja kommunerna.

En förutsättning för positiv utveckling av hållbar bebyggelsestruktur är att ny bebyggelse i tätorter lokaliseras så att de boende har tillgång till kollektivtrafiken. En stor andel nya bostäder byggs i kollektivtrafikhärlägen vilket är positivt. Tillgängligheten är dock även beroende av andra aspekter som turtäthet, hur många målpunkter kan nås och liknande.

5.1.1.2 Hållbar samhällsplanering

Planeringen blir alltmer komplex, med allt fler aspekter som ska tas hänsyn till. Exempelvis ställer klimatförändringarna även högre krav på planeringen.

En politiskt antagen nationell rumslig strategi kan, enligt Miljömålsrådets förslag, bidra till att ange riktning och ramar för den rumsliga utvecklingen. En strategi kan bidra till att skapa tydlighet kring nationella mål och intressen för landskapet som helhet och ett handlingsprogram kan bidra till att tydliggöra vilka åtgärder och initiativ som behöver genomföras för att bidra till måloppfyllelse. En nationell rumslig strategi skulle kunna fungera som ett ”paraply” för olika tematiska strategier, planer och program inom olika sektorsområden som till exempel den nationella transportplanen, den nationella strategin för hållbar vindkraft, livsmedelsstrategin och nationella strategin för klimatanpassning. Det är ett viktigt steg i riktning mot God bebyggd miljö. Strategins effekt på samhällsplaneringen skulle kunna ses redan innan 2030 ifall strategin skulle tas fram och beslutas inom de närmaste tre åren. Effekt i miljön behöver dock längre tid att realiseras, med tanke på hur planeringsprocesserna är uppbyggda.

Tillgång till planeringsunderlag och kompetens har ökat något, men kommunernas förutsättningar skiljer sig åt i landet. Utan stöd till kommunerna och de regionala planeringsaktörerna (regionerna och länsstyrelserna) kommer inte situationen förbättras i någon större utsträckning.

Arbetet med ramverket för nationell planering som är på gång kan bidra positivt på sikt. Ett råd för samhällsplanering omfattar samhällsplaneringen i bred mening och är inte avgränsat till fysisk planering enligt PBL. För att detta ska ge effekt krävs att det genomförs.

5.1.1.3 Infrastruktur

Nationell plan för transportinfrastruktur har inte tillräcklig fokus på samhällsplanering som medel till att minska resandet och prioritera hållbara trafikslag. Eftersom planen är långsiktig och utvecklat till 2033 kan effekten förväntas löpa under hela bedömningsperioden.

Infrastrukturen generellt är i behov av förnyelse, men åtgärdstakten är låg. Särskilt när det gäller infrastrukturen för vatten- och avlopp. Problemen kan förväntas öka med tiden om inte nya åtgärder eller styrmedel sätts in.

5.1.1.4 Kollektivtrafik, gång och cykel.

Det syns en positiv utveckling för cykel. Flera åtgärder genomförts nationellt och lokalt, men det varierar hur lång man har kommit i de olika delar av landet. Vägledning tas fram och nya lösningar utreds för att öka cykling. Utvecklingen mot 2030 kan väntas vara positiv. Beroende på om

de nu utredda lösningarna kommer till stånd, kan utvecklingen gå ännu snabbare åt rätt håll efter 2030.

Det finns en osäkerhet vad gäller planering och genomförande av åtgärder för hållbara transporter som till exempel för kollektivtrafik, minskat bilresande eller samåkning. Användningen av kollektivtrafik har minskat kraftigt under 2020 och 2021, och det har också kommunernas satsningar på detta transportslag. Detta kan ha lett till att vissa förbättringar i kollektivtrafiken inte blev av eller blev försenade. Detta kan i sin tur försämra tillgängligheten till kollektivtrafiken och dess attraktivitet och användning.

Bilen är fortfarande det dominerande färdmedel.

5.1.1.5 Grönområden och natur

Arealen grönområden har minskat i tätorterna. Utvecklingen i miljön redovisas med cirka sju års eftersläp (data om utvecklingen mellan 2010 och 2015), samtidigt som byggandet och därmed risken för exploatering på framför allt tätortsnära grönytor har ökat. Avsaknad av lång tidsserie gör det svårt att bedöma trenden framöver. Ökande befolkning och ökat intresse för utvistelse i den vardagsnära naturen, om trenden fortsätter, kommer ställa högre krav på bevarande, utveckling och skapande av kvalitativa tätortsnära grönområden.

Myndigheterna arbetat med kunskapsutveckling och spridning om ekosystemtjänster och grönplanering. Kunskapen hos kommunerna och andra aktörer förväntas öka framöver och det verkar redan fått visst genomslag i översiktsplaneringen. Vad gäller planering är utvecklingen även beroende av tillgång till kompetens. Effekten i tillståndet på nationell nivå syns inte ännu. Risken är att andra intressen väger tyngre vid planeringsbeslut och utvecklingen blir negativ även framöver.

Ökande behov av naturbaserade lösningar för att minska effekter av klimatförändringar kan å andra sidan bidra till att vända den negativa trenden. Bedömningen av utvecklingen försvåras ytterligare av det faktum att utvecklingen för grönstruktur i den byggda miljön ligger till stor del i privata markägares händer.

5.1.1.6 Kulturvärden i bebyggd miljö

Utvecklingen i hanteringen av kulturvärden i bebyggd miljö har visat svagt positiv trend vad gäller skydd av kulturmiljöer. Arbetet går långsamt framåt och från en låg nivå. Samtidigt riskerar flera av de oskyddade värdefulla kulturmiljöer att gå förlorade.

Kunskapsatsningar som genomförts kan bidra till en positiv utveckling, men det är också beroende av att kommunerna har tillgång till rätt kompetens och i tillräcklig omfattning.

5.1.1.7 God vardagsmiljö

Utvecklingen för preciseringen är beroende av utvecklingen i andra preciseringar, bland annat hållbar bebyggelsestruktur, infrastruktur och kollektivtrafik, cykel och gång, natur och grönområde, kulturmiljö.

Tillgången till varierat utbud av bostäder är beroende av både den fysiska tillgången och den ekonomiska tillgängligheten. Hushållens försvagade köpkraft, ökande boendekostnaderna (boräntor och energipriser) och ökande byggkostnader (energi- och materialpriser) har påverkat bostadsbyggandet negativt.¹²⁵ Dagens utgångsläge kan påverka utvecklingen ett antal år framöver.

Tillgången till olika typer av service och utvecklingen varierar. Allt fler digitala lösningar för e-handel, vårdtjänster och liknande tas fram och i allt större utsträckning ersätter den fysiska tillgängligheten till service. Det är svårt att följa upp och bedöma vilka lösningar som kommer uppfylla människors behov framöver. Det finns en risk med att en övertro på digitala lösningar begränsar tillgänglighet till viss service för vissa grupper i befolkningen som har svårare att röra sig i den digitala världen.

Tillgång till skola är beroende av den fysiska planeringen och ekonomiska avvägningar vid planering av utbildningsverksamhet. Trenden med allt större centraliserade skolenheter kan öka avståndet och därmed resandet. Utvecklingen för skolgårdarna har också varit negativ och det kan behövas starkare styrmedel för att vända på det.

Ökad möjlighet till distansarbete verkar fortsätta i en del yrken även efter det att pandemirestriktionerna upphörde. Detta kan öka valmöjligheter av arbete och boende för människor och bidra till minskat behov av arbetsresor.

5.1.1.8 Hälsa och säkerhet

Det är stor variation mellan kommunerna när det gäller hur tillsynen av byggnader och inomhusmiljön bedrivs, beroende på resurser, kompetens, personalomsättning, prioriteringar med mera. Det finns svårigheter i att mäta vissa inomhusmiljöparametrar på grund av att mätteknik saknas, variationer över tid eller brist på riktvärden. En stor mängd fel, brister och skador inom de arbeten som utförs i byggsektorn leder i många fall till brister i inomhusmiljön. Systematiska fel som leder till skador i byggnader behöver minska, projektkulturen inom byggsektorn behöver förbättras och kunskapsspridning om byggnader och inomhusmiljö behöver förbättras. En helhetsbild över hur inomhusmiljön ser ut och åtgärdstakten i Sverige saknas och därmed är det svårt att hitta effektiva styrmedel. Detta tillsammans med det faktum att det mesta av bebyggelsen 2030 är redan

---

¹²⁵ Boverket, 2022. Ökade kostnader och osäkert läge bromsar bostadsbyggandet. Webbsida. Länk: [Ökade kostnader och osäkert läge bromsar bostadsbyggandet - Boverket](#) (Hämtad den 12.09.2022)

byggd gör att det inte förväntas någon större förändring i utvecklingen de närmaste åren.

5.1.1.9 Hushållning med energi och naturresurser

Energianvändningen har historiskt minskat för uppvärmning, och i byggandet, samtidigt som betydligt fler byggnader byggdes under denna utvärderingsperiod, jämfört med tidigare, vilket ledde till att användningen totalt ökar. Med minskat byggande borde även energianvändningen totalt minska. Prisutveckling för energi kan vara en viktig faktor för fortsatt minskat energianvändning i förvaltningen och byggandet.

Energieffektivisering spelar en viktig roll i den pågående elektrifieringen av Sverige och i genomförandet av regeringens nationella elektrifieringsstrategi. Den spelar också en viktig roll för att nå klimatmålen. Strategin ställer krav på att bygg- och fastighetssektorn effektiviserar sin energianvändning och därmed minska sin miljöpåverkan.

Energi- och resursanvändningen behöver vara effektiv för att miljö- och klimatmålen ska kunna nås på ett hållbart sätt. Effektiv energianvändning är även högt upp på agendan inom EU som ett sätt att snabbt minska beroendet av import av fossila bränslen och öka konsumenters motståndskraft mot höga energipriser.

Mycket av det byggmaterial som används idag är jungfruliga och endast en liten andel kommer från återbruk. Det pågår forskning om nya material, och arbete mot att öka återanvändningen och återvinning av byggmaterial. Förändringen i praktiken kan ta tid innan metoderna är utvecklade och kan implementeras i större skala.

Det är svårt att bedöma hur utvecklingen med samhällsekonomi kommer påverka utvecklingen för målet. En utmaning med tillgång på vissa byggvaror kan bidra till att öka takten med att leta efter nya, mer effektiva lösningar för byggande och byggmaterial

5.1.1.10 Hållbar avfallshantering

Ökat byggande och ombyggnationer under perioden har bidragit med ökat mängd avfall. En trend som håller på att avta, och därmed kan mängden bygg- och rivningsavfall minska på sikt. Även ändrade regler för hantering av bygg- och rivningsavfall kommer bidra till ökad återvinning och återanvändning av det uppkomna avfallet.

5.2 Utvecklingen av miljötilståndet på längre sikt, efter 2030

Det finns många osäkerheter som gör det omöjligt att ge någon rimlig bedömning av utvecklingen för målet bortom år 2030. Förutsättningarna för de flesta preciseringar har förändrats som följd av de bestående effekter av pandemin (ökat distansarbete, ökat tillgång till digitala tjänster),

prisutvecklingen för energi och varor, tillgången på varor, hushållens köpkraft med mera. Vilka åtgärder och styrmedel som kommer komma fram till och efter 2030, samt läget i omvärlden, blir avgörande för hur målet utvecklas i ett längre perspektiv.

6 Behov av styrmedel och åtgärder – vad krävs för att målet ska nås?

Miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö är ett komplext mål som omfattar många olika aspekter av den byggda miljön. Tillståndet är beroende av de tidigare och pågående satsningarna samt av hur trenderna i omvärlden utvecklas framöver. Det behövs insatser från alla delar av samhället – nationella och regionala myndigheter, kommuner, näringsliv och andra aktörer. Arbetet för en god bebyggd miljö måste präglas av helhetsperspektiv och långsiktighet, eftersom det är många aspekter att ta hand om och många olika aktörer som behöver samverka för att driva utvecklingen åt rätt håll. Det tar lång tid att vända de negativa trenderna för viktiga delar i miljö kvalitetsmålet.

Mycket av de nödvändiga förutsättningarna finns på plats, och mycket arbete är på gång, men det behövs ytterligare insatser för att nå målet.

6.1 Hållbar bebyggelsestruktur

6.1.1 Pågående arbete och tidigare förslag

6.1.1.1 Stöd från nationell nivå till kommunerna – ramverket

Boverket har sedan tidigare identifierat utmaningen som de cirka 100 nationella mål, program och planer utgör för kommunerna i den fysiska planeringen. Målen är för många, oprecisa och ofta överlappande, samtidigt som det saknas någon inbördes prioritering dem emellan. Kommunerna behöver stöd från staten med att tolka och prioritera mellan de nationella intressena vid planläggning, byggande och förvaltning.

Ramverket för nationell planering är ett försök att samordna arbetet på nationell nivå. Förslaget lämnades till regeringen i mars 2022. Boverket avser att, tillsammans med andra myndigheter, arbeta vidare med en del av förslaget inom ramen för Miljömålsrådet. Det är dock myndigheternas gemensamma bedömning att förslaget inte kan genomföras i sin helhet utan ett uppdrag från regeringen.

Om förslaget genomförs, blir det ett viktigt steg i att komma närmare hållbar samhällsplanering.

Uppdraget om en förstudie om nationell fysisk planering¹²⁶ kan bidra till att hitta lösningar för att ge bättre förutsättningar för hållbar utveckling

---

¹²⁶ Regeringskansliet, 2022. Uppdrag att genomföra en förstudie om nationell fysisk planering. FI2022/02246. Länk: [uppdrag-att-genomfora-en-forstudie-om-nationell-fysisk-planering.pdf \(regeringen.se\)](https://www.regeringen.se/uppdrag-att-genomfora-en-forstudie-om-nationell-fysisk-planering.pdf) (Hämtad den 12.09.2022)

av mark- och vattenanvändning och fysisk planering på nationell, regional och kommunal nivå.

6.1.1.2 Styrmedel för ökad cykling

Det pågår arbete på olika håll för att öka andelen cykelresor. Statens väg- och transportforskningsinstitut, VTI, har föreslagit mål för ökad cykling. Stadsmiljöavtalen har utökats med särskilt tillägg för cykelinfrastruktur.

6.1.1.3 Grönstruktur i den byggda miljön

De tidigare satsningarna på ekosystemtjänster verkar ha fått visst genomslag i kommunal översiktlig planering. Även den senaste vägledningen om grönplanering kan väntas öka kommunernas kunskap i frågan. För att gå från visioner till genomförande och ytterligare stödja kommunerna i att integrera grönska i planering och förvaltning av den byggda miljön kan det behövas insatser på regional nivå. Folkhälsomyndigheten och Naturvårdsverket med flera myndigheter avser att arbeta vidare med frågan inom ramen för Miljömålsrådet.

6.1.1.4 Allmänna råd för friyta för lek och utevistelse

Boverket ser behov av att ställa bindande krav på kvaliteter och placering av friytor för lek och utevistelse i form av föreskrifter, enligt sitt tidigare förslag.¹²⁷

6.1.2 Behov av fortsatt arbete

6.1.2.1 Undersöka drivkrafter och processer bakom besluten vid planering

Boverket ser behov av att undersöka i vilken utsträckning ambitioner om hållbar utveckling i översiktsplaner, får genomslag i detaljplaner, bygglov och vid genomförandet. Det behövs mer kunskap om, i de fall dessa ambitioner inte efterlevs, vilka faktorer som påverkade utfallet, hur och var i planeringsprocessen detta sker/fallerar. Det behövs även goda exempel på hur kommuner kan hantera intressekonflikter vid planeringen på ett bra sätt.

Boverket och andra myndigheter vars verksamhetsområden angränsar fysisk planering har jobbat med vägledning inom flera områden (grönstruktur, hållbara transporter, kulturvärden med flera). Det är dock oklart hur mycket genomslag vägledningen får.

6.1.2.2 Ställa högre krav på förvaltningen av den byggda miljön

Det mesta är redan byggt. Förvaltningen spelar en viktig roll för hur den byggda strukturen utvecklas och hur robust och hållbar den kan bli för

---

¹²⁷ Boverket, 2021. PM Önskemål om utökat bemyndigande att meddela föreskrifter för friytor för lek, utevistelse vid skolor, förskolor, fritidshem och annan jämförlig verksamhet. Dnr. 1201/2021.

framtiden. Både vad gäller användning och skötsel av byggnader, anläggningar, infrastruktur och grön- och vattenområden.

Flera aktörer behöver bli bättre på förvaltning av den byggda miljön. Det gäller bland annat det befintliga byggnadsbeståndet, infrastrukturen och utemiljöerna. Tillsyn och efterlevnad av drift- och underhållsplaner bör öka. Syftet är att öka kvaliteten i det befintliga byggnadsbeståndet, infrastrukturen och utemiljön och därmed förlänga dess livslängd och minska energi och resursanvändning, samtidigt som människor får bättre livsmiljö.

6.2 God inomhusmiljö

6.2.1 Pågående arbete

Att hitta systematiska fel som leder till skador i byggnader är ett ständigt pågående arbete. Tidigare påbörjat arbete med kunskapssammanställning om inomhusmiljö behöver kompletteras med ytterligare fakta och vägledningar. Information om risker vid projektering, produktion och förvaltning av byggnader som kan påverka hälsa och miljö behöver utvecklas ytterligare. Möjligheterna till samverkan mellan digitala datakällor om byggnaders inomhusmiljö och tekniska status behöver utvecklas vidare. Tidigare påbörjat samarbete med Upphandlingsmyndigheten kan vidareutvecklas. Genomgående behöver arbetet med inomhusmiljöfrågor utvecklas och bedrivas på ett kontinuerligt och långsiktigt sätt

6.2.2 Behov av fortsatt arbete

6.2.2.1 Samarbete och samverkan om inomhusmiljö

Samarbete och samverkan med andra myndigheter, exempelvis Folkhälsomyndigheten och Arbetsmiljöverket, behöver vidareutvecklas när det gäller inomhusmiljö, hälsa och miljö. Flera olika samarbetsområden är initierade men behöver konkretiseras.

6.2.2.2 Vägledning för nya byggregler

Boverket avser att ta fram vägledningar i samband med att Boverkets byggregler omarbetas. Samordning med andra myndigheters vägledningar och den nationella strategin för tillsyn behöver göras parallellt. Boverket behöver också göra om sin vägledning om tillsyn i samband med nya byggregler.

6.3 Resursanvändning och cirkularitet

Effektiv användning av resurser och cirkulär ekonomi är viktiga delar av arbetet mot minskat utvinning av nya råvaror, avfallsgenerering och miljö- och klimatpåverkan från bygg- och fastighetssektorn.

Här lämnas det inte några förslag inom detta område med anledning av det pågående arbetet inom regeringsuppdraget om omställning till

cirkulär ekonomi i byggsektorn.¹²⁸ I uppdraget ska Boverket bland annat ta fram förslag på åtgärder för att främja cirkulär förvaltning. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast 20 december 2024.

---

¹²⁸ Regeringskansliet, 2022. Uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn. Fi2019/01146, Fi2022/00506. Länk: [Uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn - Regeringen.se](#) (Hämtad den 05.10.2022)

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se